

KENTENICH JÓZSEF
Schönstatt alapítója és atyja

KENTENICH JÓZSEF
Schönstatt alapítója és atyja

Összeállította
Dr. Csermák Kálmán és felesége, Alice

Családkadémia-Óbudavár Egyesület
Óbudavár, 2001

ISBN 963 00 8826 6

Kiadja a Családkadémia-Óbudavár Egyesület
8272 Óbudavár, Fő u. 14., tel./fax: 87/479-008, schoenst@axelero.hu
Felelős kiadó: az Egyesület elnöke
Nyomdai előkészítés: Palásthy Bt., Balatonfüzfő
Nyomás: OOK-Press Nyomda, Veszprém
Felelős vezető: Szathmáry Attila

BEVEZETÉS

Az alapító

Kentenich atya azon alapítók sorába tartozott, akik a Szentlélek ösztönzésére az egyházon belül közösségeket hívtak életre, hogy így bizonyos szolgálatokat végezzenek az egyház számára.

Kentenich atya teremtő munkássága nyomán jött létre a Schönstatti Apostoli Mozgalom.

Ahogy ez más alapítások esetén is lenni szokott, Kentenich atya műve is jellegzetesen egyéni vonásokat mutat. Ez megmutatkozik már első ránézésre, külső szerkezetében is. Addig, míg más alapítók csak egy, legfeljebb két rendet alapítottak, addig Kentenich atya egész sor közösséget hívott életre. Ezeknek csak egy kis része tartozik a hagyományos értelemben vett szerzetesrendek kategóriájába.

Ha áttekintjük a Schönstatti Apostoli Mozgalom szerkezetét, ahogy az 1968-ban, Kentenich atya halálakor tagozódott, akkor először is látunk hat közösséget, amelyek mind az ún. világi intézmények kategóriájába tartoznak. Ezeket a jövőben „kötelék”-nek nevezzük:

- egyházmegyés schönstatti papok köteléke,
- schönstatti atyák köteléke,
- Mária-testvérek köteléke,
- schönstatti családok köteléke,
- Mária-nővérek köteléke,
- schönstatti nők köteléke.

Ezen szerzetesszerű közösségek mellett élnek a kissé lazább „szövetségek”:

- családszövetség,
- schönstatti férfiak szövetsége,
- anyák szövetsége,
- dolgozó nők szövetsége.

A szövetségekhez csatlakoznak a még kevesebb kötöttséget jelentő „liga” közösségek:

- papok,
- családok,
- férfiak,
- anyák,
- egyedülálló nők számára.

Ezek a közösségek – ahogy a többi felsorolt közösség is – egymástól mind a vezetésben, mind az életvitelben független, önálló közösségek.

Ez azonban még nem minden! Létezik még schönstatti népmisszió és a zarándokmozgalom, valamint a betegek apostoli mozgalma, amelyben újra

megtalálható a már felsorolt szövetség-liga-népmisszió és zarándokmozgalomra való tagozódás. Végül pedig nem szabad elfelejtkezni az ifjúsági szervezetekről, melyeket Kentenich atya lányok és fiúk, tanulók és dolgozók számára alapított.

A Kentenich atya által alapított közösségek helyet adnak papoknak és laikusoknak egyaránt. Egy részük a hagyományos értelemben vett szerzetesrendek bizonyos továbbfejlesztésének felelnek meg, míg más közösségei inkább az egyházi egyesületek kategóriájába tartoznak. Ehhez még azt is vegyük hozzá, hogy a közösségeknek csak egy kis része ismeri és gyakorolja a közösségben való együttélést, míg a nagy többség a világban szétszórva él egyedül vagy a családjában, ott, ahol a hivatásának kibontakozására a saját elhatározásából a lakóhelyét kialakította.

Kentenich atya alapítása tehát első ránézésre is a közösségeknek olyan sorát mutatja, amelyhez nem találunk hasonlót az eddigi egyháztörténelemben, hacsak magát az egyházat nem tekintjük. Ez a megállapítás egy fontos utalást tartalmaz. Valóban Kentenich atya nem kevesebbet akart, mint egy „kis egyházat” alapítani, amelyben tükröződik az egyház és az élet gazdag sokfélesége. Ilyen módon akart lehetőleg minden területen és síkon gyümölcsöző, eleven élettel szolgálni az egyháznak.

Természetesen ez a sok tagból álló mű nem egyszerre jött létre. Egész papi életére szükség volt hozzá. Mégis minden közösség eredete egyetlen eseményhez nyúlik vissza: a Szűzanyával való Szeretetszövetségre, melyet 1914. október 18-án a schönstatti szentélyben kötöttek.

De nemcsak Kentenich atya hosszú életére, hanem egész életerejére is szükség volt, hogy alapító munkáját elvégezhesse. A régi alapítók is tudták, hogy minden időben készen kell lenniük, hogy magukat a művükért áldozatul odaadják. Így tekintette Kentenich atya is az életét, ezen belül életének két szakaszát, különösen is: az 1941-45 közötti éveket a nácik üldözése miatt Dachauban koncentrációs táborban töltötte, 1951-1965 között pedig művéért 14 évet töltött száműzetésben.

A kor jeleinek értelmezője

Kentenich atya korunknak azon emberei közé tartozott, akik felismerték már az első világháború előtt, hogy egy mélyreható és teljes történelmi változás, egy korforduló előtt állunk. A schönstatti mű alapító okmányában 1914. október 18-án már az óriási léptekkel közeledő új korról olvashatunk. A húszas és harmincas években lelkigyakorlatos kurzusokban fejtette ki ezrek előtt korunk alapvető tendenciáit és értelmezte a kor jeleit. A II. világháború kitörését nyíltan egy nagy világkatasztrófának és korfordulónak tartotta már rögtön az elején. A korforduló legfontosabb jeleiként nevezte meg:

- a) az eddig érvényes emberkép megváltozását,
- b) megváltozik az embernek és a társadalomnak a viszonya a keresztyény kinyilatkoztatás Istenéhez,
- c) megváltoznak az emberek és a nemzetek közötti alapvető társadalmi struktúrák.

Kentenich atya nem elégedett meg azzal, hogy diagnosztizálja a kort. Az események tettekre ösztönözték, mivel bennük Isten cselekvésre hívó hangját hallotta meg.

Isten Kentenich atya számára alapvetően az élet Istene volt. Ez nemcsak azt jelentette, hogy egyszerűen az elevenek Istene vagy az élet forrása, hanem hogy az általa alkotott étellel összeköttetésben marad, a számára legigazibb valójában állandóan jelen van, és hatékonyan működik benne. Ebből következik, hogy Istent és az Ő akaratát mindenben meg lehet találni: minden dologban, eseményben és körülményben, de minden emberben és emberi találkozásban is.

A gondviselésnek ilyen gyakorlati szemléletéből érthető, hogy Kentenich atya alapító tevékenysége kezdettől fogva együtt haladt a kor eseményeinek figyelmes vizsgálatával és értelmezésével.

Mint alapítónak nem az volt a szándéka, hogy közösségei elsősorban korszerűek legyenek, hanem mindenekfelett azt akarta, hogy megfeleljenek Isten akaratának, mely az eseményekben megmutatkozott.

Az élet Istenében való ilyen hit tette Kentenich atyát a remény és a bizalom emberévé. A korforduló sokféle változása, konfliktusa és katasztrófája nem tette borúlátóvá. A nagy összeomlásban egy új, történelmi kor eljöveteleinek első jeleit látta. Így ír egy helyen erről:

*„Isten az élet Istene... Ahol Ő engedi, hogy valami összetörjön és elpusztuljon, ott új életet akar alkotni. Az elvetett búzaszemnek is előbb meg kell halnia ahhoz, hogy termést hozhasson. Elakad a lélegzetünk a sok borzalom láttán, amikor körülnézünk a mai fizikai, erkölcsi és szellemi világban. *Transitus Domini est!*”*

Egy csodálatos világnak, egy csodálatos rendnek kell jönnie, mely számára ilyen katasztrófák és gigászi pusztulás készíti elő a helyet.” (1949)

A katolikus pap

Kentenich atya alakjának lényeges vonása, hogy katolikus pap volt. 1910. július 8-án szentelték pappá. Egész életén át töretlen radikalizmussal élte papi hivatását, melyet Krisztus szolgálatába és ezzel az egyház szolgálatába való teljes önátadásként értelmezett. Egész életét bevetette az egyházért. Az egyház volt egyetlen nagy szerelme. Ezért rendkívül nagy súlyt fektetett arra, hogy ne a saját akaratát kövesse, és ne egy saját művet építsen, hanem Isten akaratát és művét, mely az ő számára az egyházban testesült meg.

Kentenich atya esetében annak a jelzőnek, hogy „az egyház fia”, még egy sajátos, mély értelme is van. Kentenich atya nemcsak egyszerűen az egyház szolgálatában állt, hanem Isten arra rendelte, hogy az egyházban különleges szolgálatot teljesítsen. Új közösségek alapításával kellett az egyházat gazdagítani, és ezekben gyümölcsöt hoznia az egyház számára.

Első megközelítésben azt lehet mondani, hogy ezekben a közösségekben újfajta, egyéni és közösségi keresztény egzisztenciának a kimunkálásáról és megvalósításáról volt szó. Egy olyan keresztény egzisztenciáról, amely megfelel a mai korforduló követelményeinek. Szent Pálra támaszkodva Kentenich atya arról beszélt, hogy az ő schönstatti közösségeiben az „*új emberről*” és az „*új közösségről*” van szó. Az új emberről az új közösségben. A közösségek sokféleségének ebben az összefüggésében kettős célja van: egyrészt az új ember és az új közösség koncepciója a keresztény és az egyházi élet minden síkján és területén hatékony lehet, másrészt mindenféle állapotú, nemű és hivatású kereszténynek lehetőséget nyújt korszerű, eredeti keresztény élet megvalósításához.

Kentenich atya a már említetteken kívül még két másik feladat megoldására is hivatást érzett:

1. A schönstatti műben új modellt valósított meg az egyes keresztény közösségek és intézmények egymáshoz való viszonyát illetően is. Ezzel a modellel megoldást kívánt adni olyan fontos kérdésekre, mint az egység és sokféleség, a tekintély és szabadság, központ és periféria közötti viszonyok problémái. Ezek a kérdések a zsinat után újra rendkívül sürgetőek lettek.

Az egyház előtt világossá vált, hogy csak akkor lehet minden keresztény számára az „egyetlen és szent Egyház”, ha megoldja ezeket a kérdéseket, és egyre inkább univerzális világegyházzá válik. Úgy gondolta, hogy e kérdések megoldására példaként szolgálhat Schönstatt, ahol mindennek megvan a megfelelő helye és működési területe: az egységnek és az élet sokféleségének, a tekintélynek és az eleven szabadságnak, a felső vezetésnek és az alulról jövő kezdeményezésnek egyaránt.

2. Kentenich atya szándéka szerint Schönstatt alkotó módon járulhat hozzá az egyháznak és a keresztényeknek a világgal való új kapcsolatához, mely egyrészt egy új kezdeményezést jelent a világ felé irányuló közvetlen egyházi apostolkodásra (beleértve a nem keresztény népek evangelizációját is). Másrészt a modern világban megélt, új stílusú vallásosság alapvetően igent mond a világra, a világban való feladatára és a teremtett valóságok relatív autonómiájára.

Az apostolkodás kulcsszavát Kentenich atya Palotti Szent Vincétől vette át: „*apostoli világszövetség*”. A modern keresztény vallásosság alapfogalmát pedig így fogalmazta meg: „*eszköz- és hétköznapi-vallásosság*”.

Ahogy az a kiválasztott emberek esetében gyakran lenni szokott, a hivatásuk keresztviselésre és szenvedésre is szól egyúttal. Az Apostolok Cseleke-

deteiben olvashatjuk Szent Pálról: „Ez a férfi az én kiválasztott eszközöm... meg fogom neki mutatni, hogy mennyit kell majd értenem szenvednie” (ApCsel 9,15).

Az áldozat és a kereszt legtöbbször azzal kezdődik, hogy a meghívott között nem ismerik fel, ellenállásba ütközik, állhatatosságát és hűségét keménynyakúságnak és gögnek ítélik. Ezenkívül gyakran még az is előfordul, hogy szolgálatát az egyház sem fogadja el, vagy csak igen nagy nehézségek árán ismeri el. Mindez azzal függ össze, hogy ezek a férfiak és nők Isten vezetése alatt állnak, melynek saját logikája és útja van. Itt megint világossá válik, hogy Isten gondolatai nem a mi gondolataink, az Ő útjai nem a mi útjaink. Kentenich atya természetes magától értetődőséggel fogadta a küldetésével együtt járó keresztet és szenvedést. 1951-ben, száműzetésének előestéjén így nyilatkozott egyik munkatársának: „Egy evilági műért az evilági áldozathozatal teljesen rendjén való”. Hasonlóképpen 1941 őszén az utolsó előadásában kifejezte: „*A mű, amelyért egész életemet bevettem, méltó a vérem ontására*”.

Az atya és nevelő

A feladat, melyre Isten Kentenich atyát kiválasztotta, a Schönstatt-mű alapítása volt. Ha ezt a megbízatást pontosabban akarjuk jellemezni, akkor ez arra vonatkozott, hogy atya és nevelő legyen.

Az egyház valamennyi vallásos közösségének, szerzetesrendjének és kongregációjának alapítói az általuk alapított társaság rang és funkció szerinti, szellemi atyjai voltak. Ennek az atyaságnak a megvalósítása pedig nem képzelhető el anélkül, hogy az alapító ne volna egyúttal nevelő is.

Ugyanez vonatkozik Kentenich atyára. Mégis, talán lehet azt mondani, hogy az ő esetében az atyai és nevelői küldetésnek sajátos aktualitása és különös jelentősége volt. Korunkban ugyanis elveszett az Istenben, mint atyában való hit, elveszett az igazi emberi atyaság és atyai tekintély, és végül elveszett a család és a családiasság eszménye az egyházban és a világban egyaránt. Kentenich atyának az volt a küldetése, hogy a schönstatti alapításban hatékonyan ellensúlyozza ezt a hármas hiányt: személyében és működésében Isten atyaságának képét a lehető legmélyebben lehessen átélni és látni, és ezáltal a földi, emberi atyaság lényege is újra világos legyen és méltóságát ismét visszanyerje. Ennek megfelelően mind Schönstatt egésze, mind az egyes tagközösségek is Kentenich atya atyai gondoskodása alatt, egy családmodell szerint szerveződtek. Ennek a célja volt még az is, hogy hitelesen bemutatassák a jövő egyházának, mint Isten családjának, családiasságát és családiasságát.

Így Kentenich atya életében és működésében elsősorban mint az övéinek atyja mutatkozott meg. Már a pappá szentelését és kezdeti papi működését is

úgy fogta fel, mint az atyaság szolgálatát. Az ő elképzelése szerint az egyház papjának és lelkipásztorának az az elsőrendű hivatása, hogy mindenekelőtt és mindenben atyja legyen övéinek. Az atyaság Kentenich atya számára önzetlen szolgálatot jelentett, a mások életének, a rábízottaknak, a gyermekeknek, a családoknak az önzetlen szolgálatát, és ez az atyakép lényegesen különbözött a ma hitelét veszített atyaképektől. Kentenich atya szemléletében és gyakorlatában az volt az atyának a szerepe, ami Keresztelő Szent Jánost is jellemezte a Megváltóval való kapcsolatában: „Neki növekednie kell, nekem csökkennem”, vagy más szóval a vetőmag szerepét kell játszania. Mert élet csak életből keletkezik – mondta számtalanszor Kentenich atya –, olyan életből, amely kész az új életért önmagát feláldozni.

Ugyanez a törvény vonatkozik minden nevelőre is. Egy apa, aki komolyan veszi az apaságát, törvényszerűen kell, hogy nevelő is legyen. Természetesen olyan nevelő, aki a nevelésben önzetlenül szolgálja mások életét. Ebben az összefüggésben gyakran idézte Kentenich atya Don Bosco szavait, aki szerint nevelni annyit jelent, mint „szeretni anélkül, hogy a saját szeretet szóhoz jutna”.

Jól látható, hogy Kentenich atya számára az a küldetés, hogy schönstatti közösségeivel korunk egyháza és társadalma számára az „új ember” és az „új közösség” képét kivésse, szüntelen, odaadó nevelői tevékenység kötelességét jelentette. Kentenich atya teljes szívvel nevelő volt, és pedig tehetséges nevelő, aki meg volt arról győződve, hogy azoké a jövő, akik sikeresen tudnak nevelni.

Eközben világos nevelői célkitűzés állt előtte: a tökéletes, keresztény szabadságra jutott ember, akiben uralomra jutott a kegyelem. A lélekkel, erkölccsel, istenivel átitatott ember, akiben harmonikusan kapcsolódik egymáshoz a természet és a kegyelem, aki nem szolgálja sem a saját szenvedélyeinek, de korunk elszemélytelenítő hatalmainak sem, aki képes irányítani magát és rávérsni a világra Krisztus képét.

E mélyreható feladat megvalósításáért Kentenich atya már fiatal korában hozzákezdett saját pedagógiai módszerének kidolgozásához. Ez nem más, mint a schönstatti eszmény-, bizalom-, mozgalom-, szövetség- és szabadságpedagógia. A schönstatti közösségekben ezt a pedagógiát állandóan kipróbálták és igazolták. Így tudtak ezek a közösségek Kentenich atya halála után is mint „az új ember és az új közösség” termékeny iskolái az egyház és a világ számára hatékonyak maradni.

Mária prófétája és eszköze

Minden bizonnyal Kentenich atya alakjának és egyben működésének is legjellegzetesebb vonása az Úr anyjával, a boldogságos Szűz Máriával való kapcsolata volt. Ezt a kapcsolatot röviden ebben a megállapításban lehet

összefoglalni: a Szűzanya prófétája és eszköze volt. Kétféle értelemben is prófétája volt a Szűzanyának Kentenich atya:

1. Saját szavai szerint az volt a megbízatása, hogy a jelen összeomlása közepette újból felmutassa és hirdesse a Szűzanya dicsőségét, mely az ő szemében két dolgot jelentett:

a) Mária az egyház és az egyes keresztények mintaképe és előképe. Abban az átalakulási folyamatban, amelyen a mai egyház is keresztül megy, Mária hatalmas alakja áll előtte. Ő igazít útba bennünket. Ugyanígy Mária az Isten által nekünk ajándékozott vezéricsillag is, aki segít újjáalakítani az egyéni keresztény egzisztenciákat, és megoldani a mai kor mélyreható antropológiai krízisét. Végső soron ő az új kultúra „új embere”, az Isten gyermekeinek tökéletes szabadságát megvalósító ember mintaképe.

b) Mária egy elragadó és páratlan eszköz isteni Fia oldalán az emberi nem megváltásának szolgálatában. Mária eszköz-szerepét Kentenich atya igen tömören így fogalmazta meg: „Ő a hivatalos, állandó társa és segítője az Üdvözítőnek, az egész teremtés fejének a megváltás művében”. E kijelentésének teljes tartalmát és súlyát csak akkor értjük meg, ha szem előtt tartjuk azt, hogy Isten viselkedésének és eljárásának alaptörvényévé tette az eszközön és eszközszerű másodlagos okokon keresztüli hatást, mind a teremtésben, mind a megváltásban. Ezért Mária – Krisztus emberi természete után – ennek az alaptörvénynek a legmagasabb, klasszikus megtestesítője. Kentenich atya számára minden másnál fontosabb volt, hogy Máriát ebben a szerepében is elismerje és felismerje az ember. Mária Isten akarata szerint – amint ezt az üdvösség művének konkrét alakulása mutatja – egyszer s mindenkorra Krisztust hordozó, Krisztust hozó; Krisztus anyja és a keresztények anyja. Krisztushoz és a megváltáshoz csak őrajta keresztül juthatunk.

2. Kentenich atya prófétai küldetése azonban nem csak úgy általában vonatkozott a Szűzanya alakjára és működésére. Sokkal inkább vonatkozott arra a konkrét eseményre, amellyel a Szűzanya napjaink egyházának életébe belemenyült: Schönstattrra. Itt Kentenich atyának kettős szerep jutott. Egyrészt eszköze volt a Szűzanyának, másrészt tanúja és hirdetője lett az eseményeknek: az egykori schönstatti kolostor temetőkápolnája átváltozott egy Mária-szenttéllé, az „új ember” és az „új közösség” műhelyévé.

Ebben a küldetésben láthatjuk, hogy milyen módon lett Kentenich atya a Szűzanya eszköze, és hogyan maradt az, egész élete végéig. Kentenich atya máriás eszköz-szolgálatára szorosán következett a Szűzanya anyai-nevelői küldetéséből. Mária szövetséget kötött vele, és mint sajátját használta, hogy általa, mint alapító, lelkiatya és nevelő által új, Krisztushoz hasonló embert alakítson. Ez mindig is az ő feladata volt, mint aki Krisztus anyja, az egyház anyja és a keresztények anyja.

Kentenich atya egész életén át teljesen meg volt győződve a tények alapján arról, hogy ő semmi más, mint a Szűzanyának egy eszköze. Az ezüstmi-

sés jubileumán mondta, hogy őt senki más nem alakította, rá senki más nem volt hatással, csak egyedül Szűz Mária. Később még azt is hozzáfűzte, hogy mindezt Mária bizonyos „féltekenységgel” tette, mert nem akarta, hogy valaki is rajta kívül még befolyásolhassa. Ennek a tudata sürgette őt arra, hogy a Szűzanyának a szolgálatát megbecsülje és elismerje: mindaz, ami Schönstattban történt, ami innen elindult, az az Ő műve! Eszközhivatásának jellegzetesége volt az az el nem lankadó, győzelmes bizalom is, mely az emberileg kilátástalan helyzetekben eltöltötte. Minden időben szilárdan hitte, hogy a Szűzanya tökéletes módon gondoskodni fog mindenről, és ahogy az Újszövetség idejében, úgy a mai korok küzdelmeiből is győztesen fog kikerülni.

1. KORSZAK

Gyermekkor

Kentenich József 1885. november 18-án született egy kis faluban, Gymnichben, Köln közelében. A falut más községgel vonták össze, és ma Erfstadtnek nevezik. 1885. november 19-én keresztelték meg a helybeli római katolikus templomban Peter Josef Kentenich névre. Mindkét szülője megbecsült kisparaszti családból származott.

Életének első éveit Gymnichben töltötte anyjával és anyai nagyszüleivel, azok házában. Itt kezdte el az elemi iskolát is. A visszaemlékezések és a töredékes feljegyzések alapján a gyermek Kentenich József igen eleven, vakmerő, erős akarátú és érzékeny lelkű fiú volt. Édesanyja mélyen vallásos volt, és meleg szeretet fűzte a Szűzanyához. Még a születése előtt felajánlotta gyermekét a Szent Szűznek. Állandó tanácsadója és gyóntató atyja volt Kölnben.

Kentenich atya mindvégig rendkívüli hálával gondolt édesanyjára, és lelkipásztori sikereit is neki tulajdonította. Édesanyja nemcsak a testének, hanem a lelkének is gondját viselte, sőt az első világháború nehéz éveiben anyagilag is segítette.

A gyermekét egyedül nevelő anya 1894-ben nehéz helyzetbe került. Lelkiatyja tanácsára gyermekét április 12-én az oberhauseni árvaházba vitte. Rendkívüli helyzetében a Szűzanya gondjaira bízta kilencéves fiát. Az árvaház kápolnájában a Szent Szűz szobrához mentek, és az imádság után a szobor nyakába akasztotta egyetlen értékét, az elsőáldozásra kapott, aranyláncon lógó kis aranykeresztjét. Ez nemcsak az anya jámbor gesztusa volt, hanem egy valódi odaszentelés, melyben a kilencéves Kentenich József is aktívan részt vett. Ezt az elkövetkező évek és évtizedek bizonyították.

Az oberhauseni Szent Vince-árvaházban több mint kétszáz gyermek lakott. Az intézetben elemi iskola is működött. A korabeli átlagos árvaházi élet

mai szemmel bizony elég szigorú volt. Az itt töltött évek az eleven, szabadságszerető és érzékeny fiúnak nem kis megpróbáltatásokat jelenthettek. Többször is megszőkött.

1897 fehérvasárnapján volt Kentenich József elsőáldozó. Akkor fejezte ki először édesanyjának a kívánságát, hogy pap szeretne lenni. Tervét anyja ellenezte. Megint az anya gyóntatója volt az, aki beleszólt a fiú életébe. Ő beszélt rá az anyát, és ő vitte el a fiút beíratni. Ő fizette ki az első évi tandíját is a palottinusok ehrenbreitsteini gimnáziumában.

Tanulmányok

Az ehrenbreitsteini gimnáziumba általában azokat a fiúkat vették fel, akiket alkalmasnak tartottak arra, hogy afrikai misszionáriusok legyenek a német palottinusok kameruni missziós telepén. Ezt a missziót 1890-ben alapították, és nagy áldozatok árán egy virágzó, fiatal egyházat hoztak ott létre.

Mivel a misszionáriusnak jelentkező fiúk általában idősebbek voltak, ezért az ehrenbreitsteini gimnázium csak hat éves volt az egyébként szokásos kilenc évvel szemben. Kentenich József még ennél is kevesebb ideig, csak öt évig volt gimnazista, 1904 nyaráig.

Kentenich József már az elemi iskolában kitűnt kiváló tanulmányi eredményével, amelyet a gimnáziumban is végig megtartott. Kezdetől fogva bizalmas jó viszonyban volt az osztályfőnökével, akihez pl. 1899 karácsonyára egy 55 versszakból álló költeményt írt ajándékba. A humán tárgyakat nagyon szívesen tanulta, és sajnálta, hogy nem mélyedhetett el bennük jobban.

1904. szeptember 24-én, bérálásának évfordulóján, a fogolykiváltó Szűzanya ünnepén öltözött be és kezdte meg a novíciátust. A következő hét évet a Lahn folyó melletti Limburgban töltötte. Ebben a néhány ezer lakosú kisvárosban volt a német palottinusok anyaháza. A palottinusok 1892-ben P. Kugelman vezetésével jöttek Rómából Limburgba. 1904-ben, amikor Kentenich József Limburgba került, már teljesen kiépült novíciátus és hat éves filozófiai és teológiai iskola várta. A palottinus rendi főiskola tanárai és professzorai részben világi papok, részben szerzetesek voltak. Ne becsüljük le ennek az iskolának a színvonalát! Kentenich atya a 60 éves papi működése során mindvégig csak a limburgi tanulmányokra támaszkodhatott, hiszen továbbképzésre soha nem volt ideje.

A novíciátus két évig tartott, de a második évben már elkezdtek a filozófiát. Így az újoncok lelki előkészítése főleg az első évre korlátozódott. Kentenich József testvér különösen a limburgi ház rektorához, pater Michael Kolbhoz vonzódott. Őt kereste fel problémáival, és hamarosan bizalmas, jó kapcsolat fejlődött ki közöttük.

Kentenich József akkori feljegyzéseiből láthatjuk, hogy a novíciátus célkitűzéseit és gyakorlatait egész személyiségével elfogadta és teljes erővel

meg akarta valósítani. Kis könyvecskében foglalta össze életprogramját, életének fontos lelki célkitűzéseit. Ebben a könyvecskében az első helyen ez áll:

„Egyesülés Istennel, az isteni akarattal való azonosulás által.” Ehhez az útmutatást Jézus szavaiból vette: Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztyét és így kövessen engem. A továbbiakban ezt minden irányban részletesen kifejti. Ennek alapján 103 rész-célkitűzést és alapelvet állít fel magának. Ebben az életprogramban azonban főleg az újoncok elé állított eszményképet láthatjuk.

Két helyen mégis megmutatkozott már Kentenich atya félreismerhetetlen egyénisége. Ezt írta az életprogram elé:

„Úgy beszélj és cselekedj, mint akit a szabadság törvénye irányít!” (Jak 2,12).

A végén pedig: „Ne szolgálai módon tartsd ehhez magad! Gyónásról gyónásra csak egy részt vegyél!”

Ebben Kentenich atya egész életének és működésének egyik vezérmotívuma tűnik fel: Isten gyermekeinek szabadsága.

Lelkiségének egy másik jellegzetes vonása is megmutatkozott már a novíciátusban. Pater Kolb feljegyzéseiből tudjuk, hogy milyen rendkívüli módon vonzódott már ekkor a Szűzanyához. Célkitűzéseik között szerepelt: Minél jobban megismerni Máriát!

A hagyományos palottinus jelmondatot („Isten végtelen tiszteletére!”) így módosította magának: Isten és a boldogságos Szűz Mária végtelen tiszteletére!

Az egyházatyák és tanítók műveiből kigyűjtötte a Szűzanyára vonatkozó részleteket. Egy egész füzetet teleírt. Ennek során ismerkedett meg Monforti Grignon Szent Lajos Mária-tiszteletével is. A „grignioni szeretet-aktus” olyan mély hatással volt rá, hogy később ő is ezt ültette tanítványai szívébe.

Feltette magának a kérdést, hogyan kell egészen Máriának szentelni magunkat? Majd így válaszolt rá: engedni, hogy mindenben Mária szelleme vezessen.

Már a novíciátusban írt jegyzeteiben feltűnik a „Mária-kert” motívuma is, mely egész életében végigkíséri: „Aki Máriának szentelte magát, annak azért kell küzdenie, hogy hasonlóvá váljon öhozzá. Vagyis a szívében egy Mária-kertet kell létrehoznia.”

A lelki gyakorlatok során felfedezett a szívében egyfajta félelmet, gyáva-ságot, melyet azzal az elhatározással ellensúlyozott, hogy a jövőben mindig egyenes, hű és nagylelkű lesz.

Az újoncmester és a provincia vezetősége nagyon elégedett volt Kentenich József testvérrel, és így az újoncidő leteltével 1906. szeptember 24-én letehetette az első fogadalmat.

A papképzésben a filozófiát és a teológiát szokták a magasabb tanulmányoknak nevezni. Kentenich József testvér tanulmányi előmenetele az első évben kitűnő volt. A második év nem sikerült ilyen jól, mert ebben az évben

hosszú és súlyos betegségeen esett át. Gyenge egészségi állapota miatt a helye is kérdésessé vált a palottinus rendben. Végül is a római vezetőség engedélyezte tanulmányai folytatását. A következő években tanulmányi eredményei ismét igazolták rendkívüli tehetségét.

A XX. század elején a teológiai oktatás az újszolasztika irányzatát követte. Annak ellenére, hogy ehhez a rendszerhez bizonyos sematizmus és életidegenség kapcsolódott, a limburgi oktatást nem ez jellemezte. A kor égető kérdéseinek a tárgyalását is bevonták a tananyagba. Így foglalkoztak a modernizmus, a reformkatolicizmus, a szocializmus problémáival is. A század első évtizedében Európában rendkívül eleven volt a teológiai élet.

A tanulmányokban előrehaladva egyre inkább kibontakozott Kentenich József egyénisége. Különösen is megmutatkozott ez a pedagógia iránti erős érdeklődésében. Ilyen kérdésekről írt dolgozatokat: „A tekintély, mint az engedelmesség elve”, „A nevelés legfontosabb pontja”, „A pedagógiai dicséret és büntetés problematikája”, „Mennyire kell a gyerekekkel szigorúan bánni?”

Huszoney évesen kidolgozott egy gimnáziumi egyesület-tervezetet is, mely a tanulók saját kezdeményezőképességének és felelősségének felszítását célozta, hogy a nevelésben aktív, eleven partnerként vegyenek részt.

Mindaz, amit az elbeszélések és feljegyzések alapján Kentenich József kispap életéről megtudtunk, csak a dolgok felszínén mozog. A belső krízisekről, a lelki fejlődésről nem maradt dokumentum. Semmit sem tudnánk, ha a későbbi évek folyamán maga Kentenich atya nem beszélt volna róluk.

Kentenich József a novíciátus megkezdésének idején, 1904 őszén nagy lelki válságba került, mely egészen a lelke mélyéig hatolt, és amelyet ezért élet-halálharcnak is nevezhetünk. Így emlékszik vissza erre Kentenich atya: „A szellememnek és a lelkemnek a földi dolgoktól, az igaz emberi és evilági értékektől való eloldása miatt egész emberségemet ide-oda dobálta és szétmárcangolta a totális szkepticizmus, a kiélezett idealizmus és az egyoldalú szupernaturalizmus”. A limburgi ház közössége sem tudott segíteni. Kentenich József kispap egyre magányosabb, elkülönültebb és zárkózottabb lett. Magányosságát nem kapcsolatteremtési zavar okozta, hanem a filozófiai idealizmus és szkepticizmus hatása. Állandóan égette a kérdés: „Van-e egyáltalán igazság, és hogyan lehet azt megismerni?” Kentenich József esetében ez nem csupán elméleti kérdés volt, hanem mély, egzisztenciális probléma. Mélységes vágy hajtotta és vonzotta az igazság felé, melyet egyszer „az igazság fanatizmusának” nevezett. Számára létkérdés volt, hogy személyes kapcsolata legyen az igazsággal. Kentenich József számára lehetetlenség volt az a kanti állítás, hogy az igazság önmagában hozzáférhetetlen, és mindenki csak a „saját igazságát” képes megismerni. Ez a márcangoló kétely a kereszténységet is megrázta. Megkérdőjelezte az egyházi tanítás alapvető lehetőségét és történelmi valóságát. Lényegében ez a fiatal kispap végigszenvedte a

modern ember lelki kínjait, amit az összetartozó valóságok szétválasztása okozott:

- az eszmény és élet (idealizmus),
- a személy és a közösség (individualizmus),
- a természetfeletti és a természetes (szupernaturalizmus vagy deizmus) egymástól való szétválasztása.

Az egyetlen személy, akire Kentenich József ebben a lelki élethalálharcban rendületlenül mindvégig támaszkodhatott, a Szűzanya volt. Amióta a kilencéves fiú édesanyjával együtt neki szentelte magát, anyai gondoskodással vette körül. Mária személyében való elmélyülés végül is hozzásegítette a konfliktus megoldásához. A háborgó lelkű fiatalember mindig újra felajánlotta magát a Szűzanyának, készen arra, hogy a végsőökig kitartson, „amíg minden lelki ereje lassan el nem vérzik”. Vagyis nemcsak intellektuális magyarázatot keresett, hanem egzisztenciálisan is döntött: Egyre mélyülő teljes odaadással azonosult Mária álláspontjával. Ezzel egy olyan helyre talált, ahonnan a látszólag ellentmondásos valóságok megértéséhez közelebb juthatott. Közben megtapasztalhatta, hogy Mária a „világ mérlege”, aki ott áll a földi és égi világ határán, a természet és a természetfeletti mezsgyéjén, a teremtés és a kinyilatkoztatás igazságainak kapujában.

Ezt a lelki krízist később Kentenich atya az isteni gondviselés pedagógiai eljárásaként értékelte, mely arra szolgált, hogy felkészítse őt a neki szánt feladatra. Először is mély átélésben megmutatta neki Isten teremtményi korlátoltságát, tehetetlenségét és radikális Istenre utaltságát. Ebben az Isten-élményben oly mélyen átélte Isten valóságát és működését, hogy efelől többé a legcsekélyebb kétely sem férhetett hozzá. A lelki krízis mélységes magányában pedig megtapasztalhatta, hogy egyedül csak a Szűzanyára számíthat. Később visszatekintve Kentenich atya úgy látta, hogy abban az időben Isten és a Szűzanya szinte féltékenyen őrizték és óvták a lelkét, nehogy valaki vagy valami is hatással legyen rá, és így későbbi küldetését veszélyeztesse. „A neveltetésem egyedül a Szűzanya műve volt” – mondta.

A limburgi kispap-években, elmélyült és eredetien kiteljesedett Kentenich József személyes kapcsolata Krisztus anyjához. Erről tanúskodik egy ránk maradt beszéde is, melyet a pappá szentelése előtt két hónappal mondott. Ebben történelmi példákban kiindulva kifejtette, hogy Mária a jelen és a jövő egyházának nagy és alkotó hatalma. Beszédének csúcán Máriát az egyház reformátorának nevezte. Vagyis Kentenich József már ekkor látta azt, amit később a II. Vatikáni Zsinat is megfogalmazott, hogy Mária az egyház aktuális megújulásának felelős és hozzáértő személyisége, az ő anyai-pedagógiai karizmája miatt, mint a Szentlélek edénye és eszköze, pótolhatatlan. A Szűzanya alakjának ilyen világos meglátásával ért véget Kentenich József kispap-korszaka. Ezzel el is érkezett papi működésének kiindulópontjához.

Papszentelés

Kentenich Józsefnek azonban még sokféle és súlyos nehézséget kellett legyőznie addig, amíg a papszentelésig eljuthatott. Ezek között a legmegrázóbb az volt, hogy az utolsó pillanatban a palottinus rendi vezetőség kétségbe vonta alkalmasságát, és megtagadta a pappá szentelését. Miért történt ez? Hiszen atyai jóakarója, Pater Kolb közbenjárására aztán mégis megkapta az engedélyt. Talán azért, hogy a papszentelést és az ezzel járó papi hatalmat fokozott mértékben is úgy fogadja, mint meg nem érdemelt isteni kegyelmet, kiválasztást és ajándékot.

Az újmisé emlék-szentkép hátuljára papi működésének mottójaként és programjaként ezt írta: *„Add, ó Istenem, hogy minden szellem az igazságban és minden szív a szeretetben egyesüljön! Jézus Szíve, Rád bízom magam! Mária édes Szíve, légy menedékem!”*

E rövid ima rávilágít Kentenich atya mélyen katolikus, világot átfogó beállítottságára és egyúttal arra is, hogy életének vezércsillaga és mozgatórugója az igazság és a szeretet. Jézushoz és Máriához fordult, akik Isten üdvösségtervében szétválaszthatatlanul egygő forrtak. Itt nem egy szokványos szóhasználat az, hogy Kentenich atya az Üdvözítő és Mária szívéhez fohászodott, hanem tudatos utalás Jézus és Mária személyiségére és arra, hogy a szeretet az élet döntő minősége és ereje.

Primíciája után Kentenich atya így búcsúzott egyik gyermekkori barátjától: „Mostantól fogva felejts el engem!” Jól mutatja ez a mondás, hogy mennyire komolyan vette hivatását. Nem maradt más kívánsága, mint az Úr használható eszközévé válni.

2. KORSZAK

A papszentelés után az első fontos esemény, amely Kentenich atya életének megmásíthatatlan irányt szabott, a schönstatti mű alapítása volt 1914. október 18-án. Ez az alapítás is teljes csendben és elrejtettségben történt egy elhagyott temetőkápolnában, a mai schönstatti, Háromszor Csodálatos Anya szentélyében. Kentenich atyán kívül jelen voltak a közeli palottinus diákotthon Mária-kongregációjának tagjai. Így igazolódott be a mostani korban újra: „Ami a világban kicsi, semmi, és semmit sem számít, azt választotta ki Isten” (1Kor 1,28).

Ennek a kiválasztásnak és alapításnak az előmunkálatai már 1912. október 27-én elkezdődtek. Ezt nevezik a schönstattiak előalapításnak. Az új műre azonnal rendkívüli viharok törtek. Ki kellett állnia az I. világháború próbatételeit. Az Istent szeretőknek azonban minden a javukra válik. A próbatételekből megerősödve kerültek ki. Ezután a kibontakozás csodálatos évei következtek, mely időszak kb. 1933-ig tartott.

SCHÖNSTATT KEZDETEI

Kentenich József, a pedagógus

Kentenich atyát is – a kor szokásának megfelelően – a harmadik teológiai év után szentelték pappá. Vagyis a szentelés után még egy évig Limburgban maradt, hogy tanulmányait befejezze. Közben már vasárnaponként lelkipásztori kiségitőként működött a közeli templomokban. Az ebből az időből ránk maradt prédikációiban aktuális témákról beszélt. Így pl. a X. Pius pápa által szorgalmazott gyakoribb szentáldozásról; a szentekről, mint a keresztények példaképeiről; az örömről; a hitből való életről, mint a boldogság forrásáról; a szenvedésre való önnevelés szükségességéről; Mária helyéről az üdv- és világtörténelemben... Ezekben a beszédekben már körvonalazódott mindaz, ami majd a későbbi alapítónak, lelkigyakorlat-mesternek és lelkivezetőnek a tevékenységére is jellemző lesz.

A tanulmányok végeztével Kentenich atyát tanárrá nevezték ki a rend ehrenbreitsteini gimnáziumába, ahol ő maga is tanult. 1911 szeptemberében költözött át Ehrenbreitsteinbe és átvette a latin és a német nyelv tanítását. Pater Kolb, aki ekkor már a német rendtartomány főnöke volt, így emlékezik vissza: „Szívesen fogadta ezt a megbízatást, de kezdettől fogva a saját egyéni útját járta”.

Kentenich atya tanítási módszere lényegesen eltért az akkor használatos pedagógiai módszerektől. Ránkmaradt egy feljegyzése 1911-ből, amelyben tanítási alapelveit foglalta össze:

„Mint tanár légy a tanulóknak atyai barátja!”

a) Az oktatásban:

Alaptulajdonság: méltóságteljes komolyság, mértékletesség, rendíthetlenség a követelményekben. Nemcsak tanár vagy, hanem nevelő is. Akkor lesz a legnagyobb a tekintély, ha egzakt a tudás, világos az előadásmód, következetes a számonkérés és a bánásmód.

Ezért:

1. Pontos felkészülés;
2. Előadás jegyzet nélkül;
3. Nincs kedvencem, senki sem jöhet fel a szobámba, nem gyóntatok.
4. Egyéni bánásmód mindenkivel! Ezért sokat imádkozni, megfigyelni, tanulni! Legyél állandóan meggyőződve, hogy legalább a hibák felét majd a te kontódra írják.

5. Semmi körülmények között sem szabad senkivel sem kötekedni vagy gúnyolódni.

b) A tanításon kívül:

1. Szállj le a diákjaidhoz, de úgy, hogy mégis mindig fölöttük állj!
2. Ne menj bele olyan vitába, amiben nem biztos a tudásod!

Kentenich atya alapvető nevelői célkitűzése az volt, hogy diákjait önállóságra segítse. Ezért nála a tanítás nem „kérdés-felelet” játék volt, hanem aktívan bevonta a fiúkat a tanításba a nyelvi szabályok felkutatásába. Az önállóságra nevelés azonban csak a bizalom talaján lehetséges. Ebben odáig is elment, hogy pl. dolgozatírás közben magukra hagyta diákjait.

A fiúk ösztönzésére háromhavonta beiktatott egy-egy óra előadást, amelyen az élet fontos kérdéseiről beszélt nekik. „Felejtethetlenné voltak ezek az előadások, és egyik-másikunknak egész életére döntő hatást gyakoroltak. Átfogóan mobilizálták minden szellemi és erkölcsi erőnket” – emlékeztek később vissza tanítványai. Mialatt Kentenich atya Ehrenbreitsteinben tanított, néhány kilométerrel messzebb Vallendarban a középkori Schönstatt-kolostor mellett gyors ütemben épült a palottinusok új diákotthona és gimnáziuma. Az ehrenbreitsteini iskola alsóbb osztályai már korábban átköltöztek ide egy régi épületbe, míg a felsőbb osztályok csak az új épület elkészülte után, 1912. szeptember 8-án. Velük együtt Kentenich atya is így került Mária születésnapján arra a helyre, ahol életének nagy feladata várt rá.

1912. október 27.

Az előalapítás

A palottinus rendtartomány vezetősége elhatározta, hogy az új schönstatti kollégiumba egy független spirituális atyát neveznek ki, hogy ezzel is emeljék az utánpótlás nevelésének lelki színvonalát. Az első spirituális atya azonban rövid időn belül megbetegedett és felmentését kérte. Így esett a választás 1912. október 25-én Kentenich atyára. Ezáltal nyílt szabad út művének elindítására.

Az új kollégium azonban valósággal forrongott. Az új házban szigorúbb házirendet vezettek be, és különösen a felsősöktől nagyon szigorúan megkövetelték a példamutató fegyelmet. A diákok nem nyugodtak bele korábbi, nagyobb szabadságuk elvesztésébe, hanem többé-kevésbé nyíltan is lázongani kezdtek.

Kentenich atyának természetesen nem állt módjában változtatni a házirenden. Nem állhatott a fiúk pártjára, de nem is akart ellenük fordulni. Úgy látta, itt az idő, hogy gyakorlatban is kipróbálja pedagógiai vezéreszméjét. Még 1907-ben írt egy tervezetet, hogy miként lehetne a diákokat osztályonként szervezett, szabad egyesületben az igazi, keresztény szabadságra nevelni.

1912. október 27-én lépett Kentenich atya, mint új spirituális, a fiúk elé. A két felsőbb osztály számára akart lelki programot adni. Ez az előadás a

Schönstatt-mozgalom első dokumentuma, melyet Kentenich atya előalapítási okmányának nevezett. Nem kevesebbről volt benne szó, mint Schönstatt céljának meghirdetéséről: *Új embert és új közösséget!*

Hallgatóságának így fogalmazott: „*Meg akarjuk tanulni, hogyan nevelhetjük magunkat Mária oltalma alatt szilárd, szabad, papi jellemké.*”

1. Szilárd, szabad, papi jellemmé formálódni.

2. Közösségben megvalósítani a célkitűzést: Mária oltalmára és segítségére támaszkodni.

Ezzel a programmal nemcsak a kollégium akkori problémáit akarta Kentenich atya megoldani. Az 1912. október 27-i előadás pedagógiai programja egy alapkötetlet volt. Erre épült aztán az egész Schönstatt-mű. Kentenich atya szeme előtt a tömegtársadalom és a modern kollektívizmus fenyegető kísértete állt. Ezért sürgette a szilárd, szabad jellem, a keresztény személyiség kiművelését. Ilyen egyéniségek felelősségteljes közösségével akart segítséget nyújtani az egyháznak és a világnak. Mindezt pedig Mária oltalma alatt, az ő anyai hatalmára hagyatkozva, és eszközként felajánlva magukat. Már ebben az első előadásban is feltűntek a további jelentős gondolatok: a gondviselésre való ráhagyatkozás, a természetes és természetfeletti egymásra épülése..., vagyis egy organikus pedagógia jellegzetes törvényszerűségei.

E nevelési program meghirdetése után Kentenich atya legfőbb gondja volt, hogy támogassa a diákok közös együttléteit, másrészt hamarosan elterjedt a fiúk között, hogy a spirituális atyához bátran lehet fordulni mindenféle kis és nagy nehézséggel.

Kentenich atya szeme előtt egy Mária-kongregáció képe lebegett. A Mária-kongregáció hármasság célkitűzése:

- a Mária-szeretet,
- az önmegszentelés és
- az apostolkodás

kiváló lehetőségeket kínált az „új ember és új közösség” eszményének megvalósítására. A rendtartomány azonban egy missziós egyesület létrehozását támogatta. Így aztán Kentenich atya a felsős fiúkkal először egy missziós egyesületet alapított.

A házból eltűnt a nyugtalanság. A fiúknak lehetőségük volt jó úton kiélni és levezetni fiatalos tettvágyukat. Már nem a külső dolgokban keresték a szabadságot. Szilárd és világosan felismert alapelvek szerinti cselekvésre törekedtek, melyhez az önként vállalt engedelmesség is hozzátartozott. Kentenich atyának és fiainak közös munkája hamarosan az iskola és a tanulás területén is éreztette jó hatását.

1913 nyarán a rendi vezetőség Kentenich atyával együtt egy kitűnő váláspedagógiai tanfolyamon vett részt, ahol az előadó a Mária-kongregációk előnyeit tárgyalta és annak létesítését minden kollégiumban melegen ajánlot-

ta. Ezen előadásoknak és Kentenich atya sikeres munkájának hatására a palottinus rendi vezetőség hozzájárult ahhoz, hogy a schönstatti kollégiumban is létrehozzanak egy Mária-kongregációt.

A kongregáció nyitó ünnepségét Kentenich atya súlyos tüdőgyulladás miatt el kellett halasztani 1914. április 19-re. Ünnepi beszédében Kentenich atya a kongregációba való jelentkezést Mária nevelőiskolájába való önkéntes és határozott belépésnek minősítette. A kongregáció egyetlen célja: „Per Mariam ad Jesum!”

Az elmúlt másfél éves spirituális munkáját úgy értékelte, hogy az arra irányult, hogy a *hittől megvilágított értelmet tegyék meg a lelki életben vezetőnek*. A jövő feladatáról szólva pedig ezt hangsúlyozta: szilárd törvénné kell tennünk a keresztény hősiesség utáni maradéktalan törekvést.

Kentenich atya boldog volt. 1914. évi lelkigyakorlatán ezt írta jegyzeteiben: „Úgy érzem magam, mint kedves Asszonyunk javainak a sáfára. Amíg ezen a helyen vagyok, ebben fogok élni és dolgozni, szenvedni és áldozatokat hozni a Mária-kongregáció fejlődésének érdekében.”

Először csak a két felsőbb osztály számára nyitották meg a kongregációt. Ez volt a congregatio maior. Később létrehozták a középső osztály számára a congregatio minort.

A továbbiak szempontjából is fontos volt ez a Mária-kongregáció, mivel ennek keretei között alapította meg Kentenich atya a schönstatti művet.

1914. október 18.

Schönstatt alapítása: a Szeretetszövetség

Nem sokkal a Mária-kongregáció alapítása után Kentenich atya azzal a kéréssel fordult pater Kolbhoz, a német rendtartomány akkori főnökéhez, hogy engedje át a kongregáció számára a régi, használaton kívüli temetőkápolnát. A kérést két motívum vezette:

Egyrészt mint okos pedagógus tudta, hogy a fiatalok közösségének szüksége van egy saját gyülekezési helyre, ami csak az övék, és amit eredeti módon, a saját céljaiknak megfelelően rendezhetnek be.

Másrészt a kápolnára, mint a közösség életének központjára is szükség volt. Kell, hogy legyen egy hely, ahol otthon érezhetik magukat, ahová lelki-szellemi gyökeret verhetnek. Különösen a minden kötődést elmosó tömegtársadalom fenyegető veszélye láttán tűnt nagyon fontosnak egy ilyen helyhez való kötődés.

1914 júliusában pater Kolb teljesítette Kentenich atya kérését. Átadta a kongregációnak a kápolnát, sőt még egy Szent Mihály szobrot is nekik ajánlódott, mivel az egykori temetőkápolnát a régi szokás szerint Szent Mihálynak, pater Kolb védőszentjének a tiszteletére szentelték.

Ugyanebben a hónapban, 1914. július 18-án Kentenich atya egy érdekes cikket olvasott a müncheni Allgemeine Rundschau-ban. Az újság a Nápoly melletti Mária-kegyhely, Valle di Pompei történetét közölte. Ez a rendkívül népszerű kegyhely egészen újnak számított. 1872 őszén egy áldozatkész olasz ügyvéd, Bartolo Longo vezetett itt egy szociális intézményt. Ő a Szűzanyához fordult segítségért, és arra kérte, hogy telepedjen oda le közéjük. Nem voltak itt csodálatos jelenések és látomások, mint Lourdes-ban. Mégis az évek során egyre nyilvánvalóbbá vált a Szűzanya jelenléte és segítése. Ez vonzotta ide a sok zarándokot.

Kentenich atyát nagyon mélyen érintette ez a történet. Neki is az volt a tapasztalata, hogy minél közelebb sikerült jutnia Máriához, annál világosabb és áldásosabb lett az élete. Az volt a hitbéli meggyőződése, hogy ezzel az újságcikkkel egy ajtó nyílt meg előtte, de még nem egészen, hanem csak mintegy résnyire.

Továbbá azokban a hetekben tört ki az első világháború is. Egy olyan válaszos ember számára, mint Kentenich atya, ez isteni jeladás is volt egyúttal, melyet a hősiesség keresztyény eszményre való törekvés végsőig való fokozására szóló felszólításként értelmezett. Ugyanakkor azt is hitte és várta, hogy a világháború rendkívüli viszonyaiban Mária anyai gondoskodásának újabb jeleit fogja adni.

Az 1914. év nyári szünidejében született meg Kentenich atya és Schönstatt életében a legfontosabb elhatározás. Az események hatására felismerte, hogy a Szűzanya a kongregációs kápolnájukat egy új kezdeményezés helyéül szeretné kiválasztani. Ez a felismerés egyúttal arra is indította, hogy felajánlja magát eszközként ennek megvalósulásáért. Saját bevallása szerint életének a legnehezebb döntése volt ez, mert kevés volt a fény, „az ajtó csak résnyire nyílt meg”.

Döntését a leggyorsabban közölni akarta a fiúkkal is. A háború miatt az iskolaév csak október közepén kezdődött. A visszatérésük utáni első vasárnapon, október 18-án gyűltek össze első alkalommal a kongregáció tagjai a kis kápolnában, hogy az új iskolaévben a kongregációs munkát egy nyitó előadással megkezdjék. Kentenich atyának az akkor elhangzott előadását tekinti az utókor a Schönstatt-mozgalom alapításának. Beszédében Kentenich atya elmondta a fiúknak felismerését, melyet az isteni gondviselés tervének és a Szűzanya kívánságának tartott:

„Felgyorsítani önmegszentelésünk fejlődését, és ezáltal átalakítani kápolnánkat egy Mária-kegyhellyé.”

Ez volt Kentenich atya merész gondolata és titkos kedvenc eszméje.

Hogyan válaszoljanak erre a fiúk? Hogyan lehetne egy ilyen magas célt elérni? Kentenich atya erről is beszélt: „Úgy tűnik nekem, mintha a mi kedves Úrnőnk ebben a pillanatban itt az öreg Mihály-kápolnában a szent arkangyal szájával szólna hozzánk: Ne csináljatok gondot kívánságotok teljesüléséből!

Ego diligentes me diligo (Szeretem azokat, akik szeretnek engem). Bizonyítások be először ti, hogy valóban szerettek és komoly a szándékokotok. A legjobb alkalmatok van most erre. Az isteni gondviselés terve szerint a nagy európai háború a számotokra egy rendkívül előreívő segédeszköz lesz önmegszentelések művében. Ezt a megszentelést kérem tőletek!

A kongreganisták elfogadták a Szűzanya ajánlatát. Magukévá tették Kantenich atya „kedvenc eszméjét és merész gondolatát”. Ez nemcsak arra az első pillanatra vonatkozott, hanem a későbbi hetekre és hónapokra is. Nemcsak a kollégiumi hétköznapiakra, hanem a világháborús laktanyai és harctéri napokra is.

A későbbi évek hívő visszatekintése felfedezte, hogy akkor, 1918. október 18-án egy Szeretetszövetség jött létre az ifjak és a Szűzanya között Kantenich atya közvetítésével. Ez a Szeretetszövetség szorosán kötődött egy helyhez, a korábbi Szent Mihály kápolnához, melyet kegyelemteljes működése helyéül választott ki a Szűzanya magának. Az évek folyamán egyre nőtt ennek a jelentősége, és ezért az 1914. október 18-án megkötött Szeretetszövetséget úgy tekintették és tekintik ma is, mint Schönstatt alapításának fő eseményét.

Ebben az eseményben csúcspontot ért el és zárult le Kantenich atya spirituális munkájának első korszaka.

Schönstatt célja és módszere

Kantenich atya nem tévedett az események értelmezésében. „A kedvenc eszme és merész gondolat” élő mag lett, amely kicsírázott a szívekben és növekedésnek indult a kongreganisták közösségében. Pedig Kantenich atya kb. fél évig szándékosan kerülte a témát.

Csak 1915 tavaszán, indirekt módon, az Ingolstadt-Schönstatt közötti párhuzam felállításával folytatta az új eszme kibontását. Erre az adott alkalmat, hogy megjelent egy könyv, amely az ingolstadti Mária-kongregációból kiinduló megújulási mozgalmat ismertette. Ingolstadtban 1595-től Pater J. Rem vezetésével egy jelentős lelki megújulás bontakozott ki. Kantenich atya köröztette ezt a könyvet a kongreganisták között, és beszédeiben is visszavisszatért rá. „Mi volna, ha a középkori Ingolstadt egy újkori Vallendarra változna?” Kifejezte azt a meggyőződését, hogy alapításuk jelentősége messze túlmutat a kollégium falain, és Ingolstadt mintájára Németország erkölcsi-vallási megújulása fog innen kiindulni.

Kantenich atya átvette az ingolstadti Mária elnevezést is. Ettől kezdve a Szűzanyát „Mater Ter Admirabilis”-nak, azaz Háromszor Csodálatos Anyának szólították. Amikor az egyik tanár, prof. Huggle 1915 áprilisában egy Madonna-képet ajándékozott a kongregáció kápolnájának, akkor azt is így nevezték el. A képet a kápolnácska fő helyére tették, és ettől kezdve már nem Szent Mihály kápolnának hívták, hanem a Háromszor Csodálatos Anya szentélyének.

„Valóban csodálatos ő – írta Kentenich atya az egyik prefektusának –, mert arra, amit a fiúk lelkében végbevitt, nincs más szó. Ha én mint lelkiatya öt-hat diákunk lelkéről egyszer beszélhetnék, akkor megértené az elnevezést: Mater Ter Admirabilis.”

Az 1914/15-ös tanév végén Kentenich atya egy új jelmondatot népszerűsített: Járuljunk hozzá a Háromszor Csodálatos Anya kegyelmi tőkájéhez! Ezzel szemléletes módon ragadta meg és állította a schönstatti tagok elé Szeretetszövetségük egyik lényeges elemét. Az alapító előadásban ugyanis arról volt szó, hogy céljaik megvalósításához nem elég az egyszeri nekibuzdulás, hanem állandó együttműködésre van szükség. Ezt az együttműködést mindekelőtt a kötelességteljesítésnek soha nem látott magas fokra való emelésében látták. „A lelki erőfeszítések tárgya végső soron nemcsak valami nagy dolog, hanem éppen a legnagyobb: a keresztény életszentség ideálja volt. Ez a szentség lesz egyedül képes arra, hogy égi anyánkat gyengéd erőszakkal ide, hozzánk levonja.” A Szűzanya által elvárt együttműködést Kentenich atya ebben a formában fejezte ki: hozzájárulás a Háromszor Csodálatos Anya kegyelmi tőkájéhez.

A hozzájáruláson ezt értette: „Energikusan ösztönzött önmegszentelés az apostolkodás szolgálatában..., hogy innen az ő mindenható közbenjárásával segítsen lehetőleg minél több embert bensőleg átalakulni és nagykorú, tetterős apostollá nevelni.”

Ezt a jelmondatot Kentenich atya elsősorban pedagógiai okból fogalmazta meg így. Az volt a célja, hogy a kongreganisták és minden jövődő schönstatti tag lelkét a Szűzanya kezdeményezésével való együttműködésre indítsa. Együttal egyszerű és hatékony utat is mutatott, melyen a láthatatlan hétköznapi életüket az életszentség iskolájává alakíthatták át.

„A kegyelmi tőkéhez való hozzájárulás” azonban több, mint pusztán pedagógiai segédfogalom; egy régi keresztény igazságot rejt magában. Arról van itt szó, hogy a jótetteink hasznosak és érdemszerzők. A keresztények Krisztus misztikus testének tagjai és Isten gyermekei, ennél fogva valóban felelősséggel előmozdíthatják embertársaik és a világ üdvösségét. Képesek vagyunk rá, hogy „testünkben kiegészítsük azt, ami Krisztus testéből még hiányzik” (Kol 1,24).

A tájékozott ember azonnal felismeri azt is, hogy Kentenich atya új jelmondata szorosan kapcsolódik Monforti Grignion Szent Lajos ájtatosságához, a Máriának való „teljes önátadás”, a „grignioni szeretetaktus” gondolatához.

Kentenich atya azt ajánlotta a schönstatti fiúknak, hogy kötelességteljesítésük, áldozataik, igyekezetük gyümölcseit és mindent, ami csak a háborús időkben egyáltalán lehetséges, bocsássák a Szűzanya rendelkezésére, hogy ő is megvalósíthassa Schönstatt-tal kapcsolatos szándékát.

Mindenekelőtt a kongregáció minor prefektusa, Engling József volt az, akit az új jelmondat nagyon megfogott, és aki azt a társai közt elterjesztette.

A kegyelmi tőkéhez való hozzájárulás a Szűzanya schönstatti művével való együttműködés alapvető és első számú formája ma is.

Az I. világháború

A háború kitörése után a schönstatti kollégiumból is behívták a hadköteles ifjúságot. Kentenich atya számára teljesen természetes volt, hogy a behívottak életét és gondjait továbbra is a szívéen viselje. Sőt velük szemben még inkább érezte a lelki gondoskodás szükségességét.

Nem azt tűzte ki célul, hogy fiai megőrizzék hivatásukat és jellemüket a katonaelet veszélyei közepette, hanem arra buzdította őket, hogy teljes erővel törekedjenek Szeretetszövetségük életre váltására. A háború viszontagságai sok lehetőséget adtak a hősiesség keresztyén szeretet gyakorlására. A fiúknak alkalmuk nyílt arra is, hogy a katonabajtársak között munkatársakat szerezzenek Schönstattnak.

Kentenich atya azon fáradozott, hogy a szétszóródott fiúkat a lehetőségekhez mérten kisebb csoportokba szervezze, és így biztosítsa nekik a lelki utánpótlást. Így jött létre a kongregáció militáris, Schönstatt első külső szervezete. Ennek életben tartása az állandóan változó körülmények között Kentenich atyától emberfeletti munkát és találékonyságot igényelt.

Bámulatra méltóan kiterjedt levelezést folytatott minden diákjával. Meg volt győződve arról, hogy a fiúknak létszükséglete, hogy a schönstatti központtal kapcsolatban maradjanak, kötődhessenek a spirituális atyához, a kongregációs közösséghez, az MTA-szentélyéhez.

1916 márciusában Kentenich atya újságot alapított, melynek címe: Mater Ter Admirabilis. A lap célkitűzése az volt, hogy segítse a kapcsolattartást, a külső szervezet életét, és közösségi kifejeződése legyen a háborús körülmények közt fellépő problémáknak és törekvéseknek. Az újság néhány hónap alatt rendkívüli fejlődésen ment át. 1917 decemberében már kétezer előfizetője volt. Nemcsak a schönstatti kongregáció tagjai, hanem sokan mások is olvasták. Az olvasók közül többen is részt akartak venni a kongregáció munkájában. Belőlük 1918-ban egy új csoport jött létre, amelynek nagy jelentősége lett a későbbiekben. Az újság révén Kentenich atya munkája a nagyobb nyilvánosság előtt is ismertté vált. Egy tudományos konferencián nyíltan el is ismerték és méltatták Kentenich atya módszereit.

Schönstatt és a palottinusok

Kentenich atya munkáját kezdettől fogva sok rendtársának jóakarató és elismerő segítsége kísérte. Ezek között első helyen kell megemlíteni pater Kolbot, a német rendtartomány főnökét és Henneman püspököt, kameruni apostoli vikáriust, aki a háború miatt nem tudott visszatérni Kamerunba.

Voltak azonban olyanok is, akik kritikusan álltak szemben Kentenich atyával, és munkásságát a rend szellemével, célkitűzéseivel összeegyeztethetetlennek tartották. Ezek közé tartozott a palottinusok római generálisa is, aki Palotti Szent Vince öröksége iránti felelősségtől indítva egy alkalommal 1915-ben azt mondta Kentenich atyának, hogy azért, amit ő Schönstattban elkezdett, nem tudja vállalni a felelősséget az alapító előtt. Ez a megnyilatkozás – habár nem jelentett semmiféle tiltást – érzékenyen érintette Kentenich atyát.

Újra tanulmányozni kezdte Palotti Szent Vince törekvéseit és célkitűzéseit. Eközben újra felfedezte Palotti központi eszméjét, „a katolikus apostolátust”. Ebben a rendalapító szent korának egy olyan szükségletét ismerte fel, amely halála óta (1850) csak egyre sürgetőbb lett.

Palotti Szent Vince 1795-ben született Rómában. 1818-ban szentelték pappá. 17 évi sokoldalú és áldozatos lelkipásztori munkája során felismerte, hogy korának egyháza kettős nagy feladat előtt áll: a keresztények újraegyesítése és az egyház minden tagjában egy világméretű apostoli felelősség ébresztése. Ennek megindítására 1835-ben Palotti Rómában megalapította a Katolikus Apostolátust. Nem kevesebbet akart, mint az egyház minden erőit világméreteken összefogni az egyház világműködésének teljesítése érdekében. Arra gondolt, hogy a mozgalom elindítója és magja elsősorban a kifejezetten apostoli és missziós szerzetesrendek önkéntes szövetsége lenne. Kortársai azonban megvalósíthatatlan illúzióknak ítélték elgondolásait. Még tanítványai és követői is lassan eltávolodtak az eredeti célkitűzéstől, és kisebb lelkipásztori feladatok felé fordultak. Így felkarolták pl. a kivándorlók lelki gondozását Amerikában, és Afrikában létesítettek missziós telepet.

Kentenich atya is még a tanulmányai során foglalkozott Palotti eszméjével, de ez akkor nem tett rá különösebb hatást. Azt az apostoli szellemet, amely Kentenich atyát kezdettől fogva jellemezte, és amelyet Schönstattba is beépített, nem Palotti Szent Vince inspirálta. Ez a Szűzanyának egy új kezdeményezése volt.

Kentenich atya az isteni gondviselés vezetését látta a generális atya kritikus megjegyzésében. Palotti „Katolikus Apostolátus” eszméjének újrafelfedezésében ugyanis a schönstatti mű célkitűzéseinek a kiegészítését látta. Természetesen ő is feltette a kérdést, hogy egy ilyen hatalmas koncepciót egyáltalán meg lehet-e valósítani, lehet-e erre egyáltalán értelmesen törekedni? Ez a cseppnyi kis Schönstatt merészkedhet-e odáig, hogy zászlajára tűzze ezt a „mamut-eszményt”. Tudatában volt annak, hogy ez emberileg lehetetlen. De másként néz ki a dolog, ha a Szűzanya magáévá teszi és besorolja a Szeretetszövetség célkitűzései közé Palotti eszméjének a megvalósítását is.

Kentenich atya arra a meggyőződésre jutott, hogy éppen ez az isteni gondviselés szándéka: a Palotti által meghirdetett apostoli világszövetség megvalósítását a schönstatti műhöz és szentélyhez kívánja kötni. Világosan

látta azonban azt is, hogy még nincs itt az ideje, hogy ennek a meggyőződésének hangot adjon. 1916-ban csak a vezető munkatársainak beszélt még erről, mint távoli céljukról és álmukról, melynek megvalósításához egy emberöltő is kevés. Vagyis nem becsülte le az eszme nagyságát, hanem várt, és az ügyet Schönstatt ilyen irányú további fejlődésétől tette függővé.

Természetfeletti erők

Kentenich atya schönstatti alapításának állandó növekedése végső soron három tényezőnek volt köszönhető:

- A Háromszor Csodálatos Anya szentélyéből kiáradó áldás;
- Kentenich atya célirányos kezdeményezései;
- A schönstatti kongreganták nagylelkű áldozatkészsége.

Az alapításkor kifejezett remény és ígélet lassan beteljesedett. A schönstatti kongregációs kápolna, a Háromszor Csodálatos Anya szentélye a tagok legkedvesebb helyévé, lelki otthonává vált. Megtapasztalták azt is, hogy az a „merész gondolat”, hogy Mária költözzön a kápolnácskába és állítsa fel ott kegyelmi trónját, már nemcsak egy szép gondolat, hanem valóság. Az erről való tanúságtétel és meggyőződés sugárzik felénk a fiúk harctéri leveleiből is. Kentenich atya életvitelében nehézség nélkül felfedezhetjük, hogy ennek a fiatal papnak a gondolkodását, tervezését és tetteit az isteni gondviselés jelei irányították. Még a legnehezebb helyzetekben is teljes bizalommal volt Isten kegyelme és a Szűzanya segítségére iránt. Amikor váratlan nehézségek léptek fel, ez volt a szavajárása: „Csak őrizzük meg nyugalmunkat! Mater habebit curam! Anyánk kézben tartja a kormányt! Ő gondoskodni fog rólunk. A nehézségek mindig a legbiztosabb jelei a közelgő fellendülésnek.” Az a gondolat uralta az életét, hogy őt Isten és a Szűzanya eszközül választotta. Ezért az volt a legfőbb gondja, hogy jól használható eszköz legyen.

Tudatában volt testi-lelki korlátainak. A háború alatt többször is volt kórházban, nagyon lefogyott. Beteg volt a tüdeje és a szíve. Ezért is mentették fel a katonai szolgálat alól.

A munka 3-4-szeresen is felülmúlta erejét. Úgy érezte, hogy testileg és lelkileg is tönkremegy bele. Különösen a külső szervezet, a kiterjedt levelezés és az újság szerkesztése vette nagyon igénybe. De mégsem adta fel!

Kentenich atya világosan látta, hogy a meghirdetett program csak egy illúzió marad, ha nem vállalja övéinél az állandó, csendes gondviselő munkát. Szó szerint éjjel-nappal a rendelkezésükre állt. Fiatal munkatársainak odaadó, okos és céltudatos lelki vezetője volt.

Az első világháborúval véget ért Schönstatt első korszaka is. 1919 Fehérvasárnapján a Mária-kongregáció tagjai megint újra együtt ünnepelhetek. Már aki megmaradt, mert többen is elesetek a harctéren.

Elesett Engling József is, a kongregáció minor első prefektusa. Ő valóban az isteni gondviselés ajándéka volt. Rendkívül nyitott és formálható fiú volt, aki csüngött lelkiatyján. Személyében Kentenich atyának már az első években lehetősége volt bemutatni a schönstattiaknak az „új ember” egy klasszikus példáját, akit érvényes mérceként a többiek szeme elé állíthatott. 1918 februárjában így írt Engling József a naplójában: „A lelkiatyám által szeretnék szent lenni!” Májusban a flandriai frontról írt levelében felajánlotta életét a Háromszor Csodálatos Anyának Schönstattért:

„Rendelkezz velem egészen a tetszésed szerint! De ha mégis összeegyeztethető volna a terveiddel, engedd, hogy áldozatul adhassam oda magam azokról a feladatokért, melyeket a kongregációnk elé állítottál!”

1918. október 4-én Isten elfogadta áldozatát és Cambria közelében meghalt.

AZ APOSTOLI SZÖVETSÉG

1919. augusztus 20. Hörde

A világháború utáni helyzet Kentenich atya számára is a jövő kérdését vetette fel: Merre tovább? Nála azonban elsősorban nem arról volt szó, hogy miről döntsön, hanem, hogy mi Isten akarata, hol ad jelet, hol nyit meg előtte egy ajtót.

A schönstatti kollégium diákjai hamar visszailleszkedtek a helyükre, de a külső szervezet tagjai bizonytalanságban voltak. Nem akarták a megkezdett munkát félbehagyni, és sürgették Kentenich atyát. De ő csak várt. Tudni akarta, hogy mennyire tartós az igény és az érdeklődés. Végül is a tagok nem csökkenő sürgetésében kapta meg a várt jelet. 1919 áprilisában hozzájárult új csoportok létrehozásához. 1919 nyarán úgy alakította át az életét, hogy a továbbiakban minden idejét és erejét a külső szervezet rendelkezésére bocsáthassa. Kérésére a rendi vezetés felmentette a spirituális munkaköréből, és hozzájárult, hogy a palottinusok munkatársi intézményének keretében egy apostoli diák-tanár szövetséget alapítson és ennek szentelje magát.

1919. augusztus 20-án Dortmund-Hördében összejöttek a külső szervezet tagjai, és a következő határozatot hozták:

A külső szervezet, mely a schönstatti kollégium kongregációjának egy ágaként jött létre 1919. augusztus 20-án, kilép ennek keretéből és átalakul Apostoli Szövetséggé.

.Ezen a gyűlésen Kentenich atya nem volt jelen. Nem akarta a tagokat jelenlétével szabadságukban korlátozni. A Mária-kongregáció szellemével való összhangot a schönstatti kongreganisták jelenléte biztosította.

A szervezeti szétválás azonban nem jelentett elválást Schönstatt-tól és a Háromszor Csodálatos Anya szentélyétől. Ellenkezőleg! A most alapított

szövetségi közösségnek nagyobb szüksége volt Schönstattra és a szentélyre, mint bármi másra. Kentenich atya ezért megint kéréssel fordult a palottinus rendtartomány főnökéhez, pater Kolbhoz, hogy az Apostoli Szövetség használhassa az MTA-kápolnát és a közelében levő régi épület néhány szobáját is. Pater Kolb, aki változatlan jóakarattal volt Kentenich atya és műve iránt, teljesítette a kérést. Ezzel Schönstatt új kiindulási helyzetbe került. Mint Apostoli Szövetség, kilépett a kollégium kereteiből, de úgy, hogy közben biztosította a folyamatosságot. A kongregációs kápolnácska a Szövetségnek is áldott központja lett.

Az Apostoli Szövetség megalapításával Kentenich atya döntően fontos lépést tett a palottinus rendből kifelé. A Szövetség azonban még nagyon kicsi volt. Még a legidősebb tagok, mint pl. Josef Fischer, az első prefektus sem töltötték be a 25. évüket. Mindenesetre háborúviselt tagok voltak, ami nagyobb tapasztalatot és felelősségtudatot jelentett. Többnek közülük a háború miatt kimaradt gimnáziumi éveket kellett pótolni és gyorsan leérettségizni. A kispap tagokat is nagyon lekötötte a tanulás. Nehézséget jelentett az is, hogy a Szövetség tagjai egész Németországban szétszóródva éltek.

De a múlt bátorságot és reményt sugárzott: az isteni gondviselés csendesen, de nyilvánvalóan vezette őket.

Az egyének és a közösségek életében Kentenich atya nevelői alapelvei használhatóknak bizonyultak.

Az elesett tagok életáldozata és közbenjárása segítette művük további áldott vezetését.

Az 1914. október 18-i Szeretetszövetség hittelfogadott megbízatása valóssággá lett. Mária a kis kápolnácskát kegyhelyévé, az „új ember és az új közösség” műhelyévé változtatta át.

Kentenich atyának ebben a visszatekintésben az volt a legfőbb érzése, hogy az általa hordozott küldetés eddigi teljesevé egyáltalán nem az ő odaadásán múlt, hanem isteni ajándék volt. Ez pedig a jövőre nézve azt jelentette, hogy nem szabad kivonnia magát a további megbízatásból, hanem a már megtapasztalt isteni vezetést követve tovább kell folytatnia a megkezdett munkát.

A Szövetség célkitűzése

A hördei találkozón világossá vált, hogy az újonnan létrehozott Apostoli Szövetségben nincs egységes céltudat. Egyesek politikát is bele akartak vinni, mások meg inkább a sürgető szociális gondok felé kívántak fordulni. Kentenich atya első feladata az volt, hogy a szövetség célját világosan fejtse ki és a tagokat ennek lehetőleg önálló hordozóivá tegye. Ezért a hördei vitához csatlakozva így fogalmazta meg a szövetség célkitűzését:

„A szövetség célja: *képzett, egyházas szellemű, laikus apostolok nevelése.* A cél elérésének az útja: *a legkomolyabb törekvés az állapotnak megfelelő, lehető legnagyobb tökéletességre.*

Ezért minden tagnak kötelező:

- a) Egy pap-lelkivezetőhöz való csatlakozás.
- b) Részletes-különleges lelkiismeretvizsgálat.
- c) Lelki napirend felállítása és írásos ellenőrzése.
- d) Havi beszámolás a lelkivezetőnek a lelkiismeretvizsgálatról és a lelki napirendről.”

Ezáltal egyértelművé vált, hogy a Szövetség célja a tökéletes keresztény ember kimunkálása. Kentenich atya ezen a ponton állhatatosan ragaszkodott az 1912-es és 1914-es programokhoz, ami így átkerült az Apostoli Szövetség alapszabályába is.

A célkitűzés megfogalmazása mellett Kentenich atyának volt egy még fontosabb feladata is. Meg kellett mutatni a tagoknak, hogy a Szövetséghez való csatlakozásuk lényege nem más, mint egy isteni kezdeményezésre adott válasz. Fel kellett nyitni a szemüket, hogy meglássák a schönstatti szentély valóságát. Innen a Szűzanya kegyhelyéről, ebből az Isten által megnyitott forrásból a világ és az egyház vallási-erkölcsi megújulása indult el.

Kentenich atya tanítói és vezetői tevékenységének fontos dokumentuma ebből az időből az 1919. november 6-án kelt körlevél. Ebben kifejti a kor-szellem végzetes hatását a keresztények lelki életére:

Ebben a káoszban a mi programunk nem más, mint a lelki élet ünnepélyes pajzsra emelése. Itt nem valamiféle pietizmusról van szó, hanem az Isten ké-pére teremtett „új embernek” „igazságban, szentségben és igazságosságban” való kiformálásáról (Ef 4,24). „Korunknak ugyanis mindenekelőtt új szentek-re, nagy, meggyőző és magával ragadó szentekre van szüksége, vagy leg-alábbis új, egész emberekre, igaz, bensőséges keresztényekre.”

Ezzel a körlevéllel mindannyiuk előtt megvilágította, hogy a Szövetség soha nem lehet tömegmozgalom.

„A felállított követelményeink olyan magasak, hogy csak viszonylag ke-vesen képesek arra, hogy ebben hűséggel kitartsanak.”

A Szövetség egy másik életjelenségére is felhívta a figyelmet: „A mi fel-adatunk a véget nem érő, hétköznapi munka.”

A levél végén röviden figyelmeztet még a Szűzanyára, aki gondoskodik róluk, és eszközként használja őket a világ megújításában.

1920 januárjától aztán megkezdődött a lelki napok és lelkigyakorlatok végtelen sorozata. Első alkalommal a csoportvezetőket hívta össze. A téma még mindig a Szövetség célja és sajátossága volt. Az előadásában Kentenich atya világosan kifejtette a Szűzanya és a schönstatti MTA-szentély központi és kezdeményező szerepét.

A Szövetség célját most így fogalmazta meg: „Eszközök akarunk lenni a Háromszor Csodálatos Anya, a mi égi anyánk és királynőnk kezében, és minden erőnket be akarjuk vetni a világ erkölcsi-vallási megújulásáért. A Szövetség tehát nem úgy értelmezi magát, mint a tagoknak valamilyen célból való egyesülését, hanem mint a Szűzanya kezdeményezéséhez való csatlakozást. Ez nem más, mint az 1914. október 18-i Szeretetszövetségbe való belépés és a Háromszor Csodálatos Anya kegyelmi tőkéjéhez való folyamatos hozzájárulás.”

A hallgatók hozzászólásaiból kitűnt, hogy megértették Kentenich atyát, és újra teljes szívvel és buzgalommal fordultak az „elhanyagolt édesanya felé”, ahogy ezt Alois Zeppenfeld kifejezte.

A Mária iránti személyes kötődésről két dolgot is mondott Kentenich atya:

„Ezáltal kilép az ember a természetes erkölcs alaphelyzetéből, és belép az igazi keresztény magatartásba. Ezt a magatartást a kegyelemre, az alázatra, Istenre és az Ő akaratára való beállítódás jellemzi. Ennek a magatartásnak Mária a legfőbb és legodaadóbb megtestesítője. Másrészt az ember élete így alapvetően megváltozik. Bekapcsolódik az isteni üdvösségtervbe, melynek Mária személye és szerepe jellegzetes és nélkülözhetetlen alkotórésze.”

Az 1920 januárjában elkezdődött lelki továbbképzés havi gyakorisággal folytatódott. Ez az intenzív munka jellemezte Kentenich atyát egész életében, de különösen is a húszas években, amikor az egész schönstatti műnek az alapjait fektették le.

Schönstatt mind szélesebb körben ismertté vált és mind több embert vonzott magához. Sokan voltak ezek között olyanok, akik szerettek volna együttműködni a schönstatti Szűzanyával, de idegenkedtek a kötelezettségektől és a közösségi formáktól. Az ilyenek sürgetésére alapította meg Kentenich atya 1920. augusztus 20-án az Apostoli Ligát. Az eredeti elképzelés szerint az Apostoli Liga Schönstatt küldetésének extenzív dimenzióját jelentette, vagyis az egyház és a világ mind több területére bevinni Schönstattot. A Szövetség és a Liga alapszabályait egyeztették, és a két szervezetet „Schönstatti Apostoli Mozgalom” néven egyesítették.

1920-ban még egy területen bővült Schönstatt: októberben felvették az első nőtagokat a Szövetségbe. Már a háború alatt több nő kapcsolatba került a schönstatti mozgalommal, és azóta szünet nélkül sürgették Kentenich atyát az ő csatlakozásuk ügyében. Az akkor hatályos rendelkezések szerint azonban csak 35 évesnél idősebb papokat engedtek a nők lelkipásztorkodásában működni, ezért kellett várniuk, míg Kentenich atya is betölti a harmincöt évet. A nőtagok számára 1921 augusztusában tartották az első lelki napokat 35 részvevővel.

Közben mindenfelé szaporodtak a schönstatti csoportok. Azért, hogy a fejlődésről számot lehessen adni, Kentenich atya a csoportokat tartományok-

ba sorolta, melyek határai az egyházmegyékkel voltak azonosak. 1923 közepére már nyolc tartomány működött, összesen kb. 750 taggal. Ennek kétharmad része férfi volt, egyharmad része pedig nő.

Kentenich atya előadássorozatai

Minél jobban elmélyült a schönstatti tagokban annak a tudata, hogy az események mögött Isten kegyelme és akarata áll, és hogy a Szűzanya fejti ki hatását, annál inkább tudatára ébredtek saját felelősségüknek is. Kentenich atya nevelői-vezetői munkája is erre irányult. Azon fáradozott, hogy munkatársaiban Schönstatt természetfölötti szemléletén át magas fokú felelősséget ébresszen, és így a művet sajátjuknak tekintve átadják magukat az isteni vezetésnek.

Az a szabadságpedagógia, amelyet 1912 óta gyakorolt, mindig az önállóságra irányult, az ítélet és a cselekvés önállóságára. A keresztény szabadságra eljutott személy Kentenich atya számára a teljes ellentéte volt a modern tömegembernek, aki mindig valami külső hatás szerint határoz, azért, mert ezt mások is így teszik. Kentenich atya mindenkinél az önálló munkát szorgalmazta. Ezért nem ment el a hördei gyűlésre sem. „Ez a Ti művetek, és kell, hogy az is maradjon! Én csak mint tanácsadó állok mellettetek.” Erőfeszítései ebben az irányban sem voltak hiábavalóak. Egyre inkább elterjedt az Apostoli Szövetség tagjai közt a mondás: „A Szövetség én vagyok!”

Kentenich atya tanítványainak a saját életével adott példát. 1912 óta változatlanul érvényes volt: „A rendelkezésükre állok teljesen és mindenben, amim csak van, vagy ami csak vagyok.” Mindenki érezhette, hogy Kentenich atya törődik vele, hogy még a kis dolgait is számon tartja. Amikor fiait pappá szentelték és elfoglalták első állomáshelyeiket, Kentenich atya végiglátogatta őket és atyailag bátorította, segítette a kezdeti nehézségeikben. Igen fontosnak tartotta a személyes kapcsolat ápolását.

Kentenich atya egészsége gyenge lábon állt. Ez is közrejátszott abban, hogy a rendi vezetőség jóváhagyásával átköltözött Engersbe, a ferences nővérekhez. Innen kiindulva járta be keresztül-kasul egész Németországot, és szervezte, irányította Schönstatt kibontakozását.

1921 márciusában újságot alapított az Apostoli Liga számára is „Königin der Apostel” címmel.

Közben állandóan továbbképzéseket és lelki napokat tartott. Milyen témákat tárgyalt Kentenich atya az előadásaiban? A leggyakoribbak:

Az Apostoli Szövetség feladata és sajátossága.

- A gyakorlati lelki élet témái:
- a részletes lelkiismeretvizsgálat,
- a személyes eszménykép,
- a lelki napirend,

- a rendszeres gyónás,
- csatlakozás egy lelkivezetőhöz.

A központi téma mindig ez volt:

- Az új ember az új közösségben.
- Az új teremtmény Jézus Krisztusban.

További témák:

- A természetfeletti ember, akiben a természet megtalálja beteljesedését.
- A keresztény élet mint vándorlás a jelenben és Isten közösségében.
- Az Isten-gyermekség, mint a keresztény egzisztencia alapja.
- A keresztény életművészet = az isteni gondviselésbe vetett hitből való élet.
- A Szűzanya az új ember szemléletes és vonzó mintaképe.
- A pap mint atya és lelkivezető.

Schönstatt helye az Egyházban

Schönstattot Kentenich atya kezdettől fogva és teljes egészében az egyháznak és az egyházért építette. Számára ez a szó: „egyházért”, sajátosan és mély értelműen zengett. Szoktak úgy beszélni egy-egy szerzetesrendről, hogy az egyház eszköze és segédcsapata egy-egy feladat megoldására, mely felett az egyházi hierarchia rendelkezik. Schönstatt azonban maga egy kis egyház-zá akart válni. Olyan valósággá, amelyben maga az egyház elevenedik meg, és teljesíti mai küldetését. Vagyis teszi Isten akaratát, odafordul az emberekhez, a világot Krisztusivá formálja, meghódítja a jövőt...

Ettől az eredeti és állandó szándéktól vezetve Kentenich atya nagy súlyt fektetett arra, hogy művét az egyházzal és az egyházi hierarchiával összhangban építse ki.

Ez kettős feladatot jelentett:

- egyrészt a múlt és a jelen egyházának életével, tanításával és törvényeivel való egyeztetést,
- másrészt összhangot a jogszerű egyházi vezetéssel.

Az első feladat tökéletes megoldását az is mutatja, hogy még a legkritikusabb vizsgálat is megállapította, hogy a schönstatti tanítás az egészséges egyházi hagyomány talaján áll.

Schönstattnak az egyházi vezetés részéről való elismerését és megerősítését csak akkor kezdeményezte Kentenich atya, amikor az már egy látható és megfogható alakot öltött. Ez az egyházban régi és bevált szokás volt. De nem is lehetett volna másképpen, mivel Kentenich atya az alapításkor, 1914-ben még nem látta világosan Schönstatt végleges alakját, amely csak fokozatosan, az iste-

ni gondviselés jelzéseit követve alakult ki. Ez természetesen nem jelentette azt, hogy az illetékesek ne ismerték és engedélyezték volna működését.

Személy szerint Kentenich atya a palottinusok társaságához tartozott. Ennek vezetősége volt tehát az illetékes minden vállalkozásának felülvizsgálataiban és jóváhagyásában. Kentenich atya ehhez szigorúan tartotta is magát. Ennek megfelelően a Missziós Egyesület (1912), a Mária-kongregáció (1914), az Apostoli Szövetség (1915) alapítása előtt mindig kikérte és megvárta az illetékes vezetők engedélyét.

Hasonlóképpen 1921-ben a palottinusok római vezetősége elismerte a Schönstatti Apostoli Mozgalmat, mint Vinzenz Palotti Katolikus Apostolátusának folytatását, és besorolta a Szentszék által is jóváhagyott palottinusi intézmények közé, biztosítva számára is a kapott előjogokat. Kentenich atya számára ez a dokumentum nemcsak Schönstatt egyházi elismerése szempontjából volt fontos, hanem azért is, mert Schönstatt jövőjét a palottinus renddel szoros kapcsolatban képzelte el. Arra gondolt, hogy a palottinus társaság lesz Schönstatt továbbvivője és vezető csapata. Ez pedig csak akkor jöhetett számításba, ha a palottinusok Schönstattban az alapítójuk eredeti eszméjének a megvalósítását látják.

1922-ben XI. Pius pápa írásos apostoli áldást küldött a Schönstatti Apostoli Mozgalomnak. Ezt Henneman püspök kérte a Szentatyától, mikor az Afrikába való visszautazása előtti kihallgatáson tájékoztatta Schönstatttról.

A Német Püspöki Kar 1924-ben felkérte Kentenich atyát, hogy fejtse ki küldetését. Kentenich atya válaszában (Pro Memoria) tömören kifejtette művének célkitűzését, sajátosságát és eddigi fejlődését, miközben azt is megemlítette, hogy a Szentatya már három alkalommal is áldását adta a mozgalomra.

Kentenich atyát nagyon sok plébániára, szemináriumba és kollégiumba meghívták, de sosem lépett fel sehol a felelős lelkipásztorok tudta nélkül. Leggyakrabban az volt a helyzet, hogy maguk az illetékesek kezdeményezték a találkozást. Azon nem kell csodálkozni, hogy Schönstatt körül idővel egy többé-kevésbé nyílt ellenzék is létrejött.

A női ág

Az Apostoli Szövetség női ága csendesen, de csodálatos mértékben növekedett. Kentenich atya abban a nagy érdeklődésben, amely a nők részéről megmutatkozott, az isteni Gondviselés jelét látta. Válaszképpen évről évre több figyelmet és időt szentelt a női csoportoknak.

A „nőkérdés” a húszas években Európában még csak kibontakozóban volt. Ekkoriban a probléma feltárására még csak az első kísérletek történtek meg.

Kentenich atya már papi életének első éveiben is foglalkozott a nőkérdéssel. Jól ismerte korának álláspontjait. Síkraszállt a modern nőnevelés és a nők helyzetének hosszú távú megoldásáért.

Az Apostoli Szövetség női ágának rendkívüli fejlődésében jelet látott arra, hogy elindítsa az Isten által akart mai nőideál kiformalását. E célkitűzés megvalósításához elengedhetetlen feltételnek tartotta a nők állandó aktív és teljes közreműködését.

1924. augusztus 20-án a nők számára tartott lelki napok egyik előadásán arról beszélt Kentenich atya, hogy Schönstattnak és ezen belül főleg a női tagságnak szüksége van főhivatású schönstatti nőtagokra. Beszéde megértő fülekre talált, és három nővérrel 1925. január 23-án megalakult a Mária-nővérek Társasága. Ez az alapítás szerényen és titokban történt. Nemcsak azért, mert Kentenich atya szerette az elrejtettséget, hanem azért is, mert a palottinusok részéről akkor még nem számíthatott támogatásra.

A palottinusoknak ebben az időben volt már egy szervezetük nők számára. Később azonban, 1925-ben a társaság – alapítójuk halála után – elhagyta a rendet. Kentenich atyának ezért csak 1926-ban engedélyezték egy nővér-közösség alapítását, amelyet aztán el is ismertek, mint palottinus intézményt.

A Mária-nővérek Társasága korunk egyházának egyik legáldottabb és legizgalmasabb alapításának bizonyult. Kentenich atyának nem volt semmi előzetes elképzelése velük, teljesen „csak” a gondviselés vezetésére volt utalva.

Az egyházi törvénykönyvben ekkor még hely sem volt ilyen jellegű társaság számára. Majd csak 1947-ben vezeti be a „Provida Mater Ecclesia” konstitúció a *Világi Intézmények* fogalmát.

Schönstatt kibontakozása

A gyorsan növekvő schönstatti mozgalomnak helyre volt szüksége. A szentély közelében levő öreg házat már kizárólag csak ők használták. A ház vezetését 1922-ben a Limburgból jött palottinus apácák vették át. Ez jelentős továbblépést jelentett. De a ház hamarosan már nagyon szűk lett. Kentenich atya 1924-ben azzal a kéréssel fordult a rend vezetőségéhez, hogy engedélyezzék az Apostoli Mozgalom számára egy új ház építését. A terv megvalósulását az infláció és a gazdasági válság hátráltatta. De a Schönstatt-mozgalom rendkívüli népszerűsége és erőteljes fejlődése, valamint páter Kolb ismételt közbenjárása végül is legyőzték az akadályokat.

Az új létesítményt 1928. augusztus 15-én szentelte fel a trieri érsek. Ez az ünnepély alkalom volt arra is, hogy Schönstattról nyilvánosan is nyilatkozzanak.

A trieri érsek, akinek a fennhatósága alá Schönstatt is tartozott, nyíltan kifejezte elismerését a Schönstatti Apostoli Mozgalom iránt, és ünnepélyes áldását adta rá.

Kentenich atya ünnepi beszédében az előttük álló feladatokról beszélt. „Szeretnénk megmutatni a püspököknek, és vele az egész világegyháznak, hogy a mi mozgalmunk nem más, mint XI. Pius pápa programjának konkrét

megvalósulása. Szeretnénk rendezni viszonyunkat az egyházi vezetéssel, mivel ezen a területen mind több gond jelentkezik. Összhangba kellene hozni a felelős vezetést és az alulról jövő szabad kezdeményezést.” Kérte és hívta az érseket, hogy legyen az „ő püspökük”, és segítsen a vázolt feladatokat megoldani.

Kentenich atya ezt az alkalmat arra is felhasználta, hogy felhívást intézen a palottinusokhoz. Először is lángoló szavakkal hitet tett Palotti eszméi mellett, majd így folytatta: „A mai nappal érjenek véget a nehézségek és félreértések, és kezdődjék egy dicsőséges közös munka az egyház szolgálatára, úgy, ahogy azt Isten szolgálja, Vinzenz Palotti elgondolta!”

Az épület felszentelésekor mondott beszédében Kentenich atya az új házat „apostoli főiskolának” nevezte. Valóban az is lett. A rendezvényeknek szinte szünet nélküli sorozata kezdődött meg benne. A legtöbb programot maga Kentenich atya vezette. Lelkigyakorlatok, lelkiezetői tanfolyamok, lelki napok mindenféle nemű, korú és állapotú csoportoknak, vég nélküli sorban követték egymást. Kentenich atya mindenkinek tudott adni valamit.

1929 áprilisában indított útnak Kentenich atya egy jelmondatot, mely Schönstatten kívül és belül is nagy indulatokat kavart. Az emlékezetes beszédet Kentenich atya a Háromszor Csodálatos Anya szentélyében mondta gimnazisták előtt. A Szeretetszövetség jelentőségéről beszélt nekik, és eközben mondta:

„A szentély árnyékában fog a következő években az egyház sorsa eldőlni. Ez egy nagyon komoly kijelentés, egy fontos kijelentés. Majdnem örülten hangzik. Mégis megismétlem és még fokozom is: a szentély árnyékában fog a következő évszázadokban Németország és innen kiindulva az egész egyház sorsa lényegében eldőlni.”

Kétségtelenül egy nagyjelentőségű nyilatkozatról volt szó itt. Ezt a kijelentését Kentenich atya 1929-ben még két jelentős alkalommal megismételte.

El tudjuk képzelni, hogy mind a schönstattiaknak, mind a kívülállóknak gondot okozott az új jelmondat. Kentenich atya is tudta ezt, és utalt is rá már az első alkalommal. Miért beszélt akkor mégis így? Erre csak azt lehet mondani, hogy azért, mert Kentenich atyának így kellett beszélnie. Isten egy különleges mű megvalósításával bízta meg őt. Nagy alázatra és engedelmességre volt szüksége, hogy a küldetést akkor is teljesítse, amikor biztosan látta előre a félreértéseket és ellenségeskedéseket.

Próbáljuk most megérteni, hogy miről is volt itt szó. Kentenich atya üzenetét nem a nagy nyilvánosság számára mondta, hanem a schönstatti közösségeknek. Nekik akarta ezzel részletesebben kifejtetni a Schönstatti Apostoli Mozgalom végső célját.

A schönstatti mű nem egy kész terv alapján bontakozott ki, hanem az isteni gondviselés útmutatásai szerint lépésről lépésre. Végleges alakja felé emberileg előre nem látható módon közeledett. Ezen az úton haladt előre a

mozgalom célkitűzésének a felismerése és megfogalmazása is. Kentenich atya az évek során többször is megfogalmazta, átfogalmazta és mind teljesebben kifejtette Schönstatt célját. Ha ezeket a megfogalmazásokat összehasonlítjuk, akkor észrevevesszük, hogy a célkitűzés belső, sajátos tartalmáról szinte még szó sem esett. Most jött el annak az ideje, hogy Kentenich atya megvilágítsa azt a sajátos feladatot és szolgálatot, amit Schönstattnak az egyházban, az egyház számára teljesítenie kell.

Schönstatt feladatát mindig csak a Szűzanyával való Szeretetszövetség vonzataként lehet helyesen értelmezni. Mária az, aki a feladatot és a megbízatást adta, aki az együttműködést kezdeményezte. A szentélyből kiindulva ő az, aki a lelket ébren tartja, aki a kegyelmeket bőven osztja hű szövetségesei számára.

A Szeretetszövetség 15 éves jubileumát ünnepelve Kentenich atya visszatért a „szentély árnyékáról” tett kijelentéseire, és részletesebben is kifejtette, hogy mit kell az alatt érteni: Mária az ő schönstatti szentélyéből többágú kegyelmi folyót fakaszt az egész egyház számára. Melyek ezek az ágak?

1. A Palotti-féle apostoli világszövetség megvalósítása. Kentenich atya előtt nem volt kétséges, hogy a palottinusok és a schönstattiak együttműködésének a kiszélesedése az egyház jövődő sorsát és küldetését döntően befolyásolni fogja. Erről beszélt már az új ház felszentelésekor is.

2. Az egyes szerzetesrendek hangolják össze az apostoli és missziós tevékenységüket! Kentenich atya világosan látta, hogy mily rendkívülien nehéz feladat ez: „Nyilvánvaló, hogy ez egy olyan feladat, amelyre a tájékozott ember azonnal azt mondja: utópia és fantazmagória! Évszázadok óta fennáll már ez az összeviesszag. Ki merne egyszer csak az egység gondolatával és igényével előállni? Természetesen magunktól mi sem mernénk. Csak akkor és annyira terjed ki a bátorságunk, amennyire hisszük és reméljük, hogy a Szűzanyától ilyen küldetést kaptunk.” Kentenich atya ezt szilárdan hitte!

3. A Háromszor Csodálatos Anya szentélyéből a kegyelem bőven áradt a világi papság felé. Az 1919-ben alapított „Diák- és tanárszövetség” tömegeesen vonzotta az egyházmegyés papokat és kispapokat Schönstattba. Kentenich atya ezt a jelenséget két okkal értelmezte: egyrészt Schönstattnak szüksége van világi papokra, hogy az egyházban hatékony és gyümölcsöző lehessen. Másrészt a világi papságnak is szüksége van ilyen kegyelmi forrásra, mivel pogány világ veszi körül őket, a hivatásuk és lelkük állandó veszélyben van.

4-5. A mai korforduló, a társadalom, a család, a férfiak és a nők lelki válságát megoldja a „Jézusban és Máriában való új ember” kiformalása. Ez a válság telibe találta az egyházat is. Az egyház fő gondja és baja ma ugyanis

az, hogy hiányzik a bensőleg átélt keresztény élet. Az egyházi megújulás lényegét Kentenich atya a keresztényeknek Krisztussal való újraátításában látta az „új teremtés” szellemében: „Ha mi, katolikusok, nem vesszük kézbe és nem gyúrjuk át a modern embert, akkor az egyház elveszti a modern emberiséget.” Kentenich atya 1920 óta meg volt győződve arról, hogy a Szűzanya éppen ezt kezdeményezi Schönstattban. E kezdeményezésen belül döntő helyet foglalt el a nők megújítása: „Aki ismeri a mai helyzetet, tudja, hogy a női természet a legmélyebb gyökeréig beteg lett és megingott.” A Szűzanya ezért a schönstatti szentélyéből kiindulva segíteni akar egy új, modern, keresztény nőtípus kialakításában is: „Úttörő jelentőségű ebben a vonatkozásban minden, ami a női csoportok lelki napjain elhangzott, és különösen a Mária-nővérek Társasága”. A férfiak számára is van mondanivalója a Schönstatti Szűzanyának: „Az a sejtésem – mondta Kentenich atya –, hogy a mi nevelési módszereink és alapelveink alkalmasak lehetnek az újkori férfitípus kialakítására és az egyháznak ajándékozására is. Éppen ez az alapelv: „Maximális szabadság és minimális kötöttség, de a lehető legtöbb lélekápolás” képes egyedül betlehemi csillagként a modern férfit Jézus jászolóhoz és a Szent Családhoz elvezetni.”

A Schönstatt-mozgalom életéből Kentenich atya 1929-ben ezt az ötféle küldetést olvasta ki. Ha a Szűzanyának ez az ötféle kezdeményezése megvalósul, akkor az egyház sorsa alapvetően a Háromszor Csodálatos Anya schönstatti szentélyének az árnyékában dől el. Kentenich atya ezzel az új jelmondattal a saját közösségeinek felelősségét kívánta megvilágítani és elmélyíteni, nem pedig az egyházi nyilvánosságot felizgatni. Hiszen „minden, ami Isten kegyelméből nő, szereti és keresi a csendet”.

Az új Schönstatt-központba Németország minden tájáról özönlöttek az emberek, hogy Kentenich atyát hallgassák. 1928-33 között a mozgalom soha nem látott virágzást élt át. Nézzük pl. azon papok számát, akik részt vettek Kentenich atya előadássorozatain: 1924-ben 542, 1930-ban 1147, 1931-ben 1524, 1932-ben 2184 fő. Az sem volt ritkaság, hogy egyetlen kurzuson több mint száz pap vett részt egyszerre.

Kentenich atya a Mária-nővérek és a schönstatti papok továbbképzése mellett nagy súlyt fektetett a katolikus nevelők képzésére is. A kor sürgetését érezte ebben az irányban. 1931-ben kezdte nagy pedagógiai előadássorozatait. Ezek rendkívüli népszerűségére jellemző volt, hogy 1932-ben a „Máriás házasságpedagógia” című kurzusán több mint 300-an vettek részt egyszerre.

Kentenich atya nemcsak Schönstattban dolgozott. Mindenfelől kapott meghívásokat, és sokoldalú együttműködés alakult ki a különféle szervezetek, szövetségek, iskolák útján. Így pl. kapcsolatban állt a Katolikus Fiúszövetséggel, a Karitással, a Népmisziós Egyesülettel, a Főiskolai Hittanárok Egyesületével, a nyugat-németországi Férfikongregációk Szövetségével, az Ulmi és a Kölni Akadémikusok Szövetségével, a Munkás és Inas Szövetség-

gel, az Aacheni Szociális Gondozó és Ifjúságvezető-képző Főiskolával, a Münchener Német Katekéta Egyesülettel, a Kölni Érseki Lelkigyakorlat Titkárságával, az Ermlandi Püspöki Papi Szemináriummal, majd lassan szinte valamennyi német püspökséggel.

Az országhatárokon túl először Csehszlovákia német nyelvű részére hívták. A Mária-nővérek első „kirajzása” 1933-ban volt Dél-Afrikába, Henneman püspök kérésére.

Az érdeklődő kívülállók csodálkozva és értetlenül álltak Schönstatt rendkívüli népszerűsége előtt. Mi Schönstatt titka? – kérdezték Kentenich atyától. A válasz tömören így hangzott: *„A természetfeletti küldetésünkbe vetett rendíthetetlen hit.”*

3. KORSZAK

Schönstatt harca Hitler birodalmában

Hitler 12 éves uralma és egyházüldözése jelentette Kentenich atya és Schönstatt számára az első nagy próbatételt.

Kentenich atya szűkebb értelemben sohasem politizált. Tágabb értelemben természetesen gondolt rá, hogy az „új ember” létrejötte hatással lesz a politikára is. Továbbá az volt az alapelve, hogy „Vox temporis – vox Dei”, vagyis az idők szava Isten szava. Ilyen szemmel nézte a politikai eseményeket is.

1941 őszén a Gestapo bebörtönözte és a dachau koncentrációs táborba vitte Kentenich atyát, ahonnan csak 1945 áprilisában szabadult.

Kentenich atya készségesen fogadta a szenvedést. „Minden nagy műnek szüksége van ilyen próbatételre” – mondta. Elutasította az orvosi felmentéssel való szabadulás lehetőségét, életét áldozatul ajánlotta fel Schönstattért. Joggal nevezzük ezt a döntést életének és működésének második határkövének.

Az üldözésnek ezek az évei a Schönstatt-mozgalom belső és külső továbbfejlődését eredményezték: „Minden sziklakő, amellyel meg akartak semmisíteni minket, hatalmas lépcsővé vált, amely biztosan vezet Istenhez, világi küldetésünk és feladataink teljesítésén át.

Erre az időszakra esik az az első nagy konfliktus is, mely az úgynevezett „Különleges schönstatti eszmék” kapcsán Schönstatt és a német püspökök és teológusok között robbant ki.

Kentenich atya az üldözés nehéz éveiben is rendületlenül folytatta építő munkáját. Meg volt győződve arról, hogy éppen ezzel a magatartással száll a leghatékonyabban szembe Hitler tevékenységével és szándékaival.

Eszmei harc a nemzetiszocializmussal

Hitlerrel és a nemzetiszocializmussal kapcsolatban Kentenich atyának nem voltak illúziói. Kezdetől fogva világosan látta a náciizmus lényegét és veszélyeit. Felelős helyzetéből kiindulva azonnal hozzálatott, hogy felkészítse Schönstattot és az egyházat a közelgő megpróbáltatásra.

1934-ben a „Tökéletes papi életöröm” címmel tartott előadássorozatában a nemzetiszocializmus kiváló analízisét nyújtotta. A nemzetiszocializmus is korunk eretnekségének, a kollektívizmusnak egyik variánsa. Ugyanennek a tőnek egy másik hajtása a kommunizmus. Kentenich atya három fő jellemvonást emelt ki a kollektivistá ember egyéniségéből:

– Ördögi, mert tudatosan, alapvetően és minden oldalról elfordul az igazságtól és odafordul a hazugsághoz, amelyből rendszert csinál. Rabul ejti az emberi természet vallásos ösztönét és elnaturalizálja.

– Bestiális. Ott, ahol az ember már nem Isten képmása és teremtménye, ahol az igazsággal önkényesen bánnak, hamarosan lábra kap a jogtalanság és az igazságtalanság, és úrrá lesz az emberen az állati ösztön: „Hamarosan ujjal fognak ránk mutogatni, mint egy vadállatra” – jósolta 1934-ben.

– Fanatikus. A fanatizmus lényegében egy heroikus hódolat a tévedés előtt. Megfigyelhető, hogy a női természet hajlamosabb rá, mint a férfi. Mi, keresztények is bűnösök vagyunk, mert az igazság a sorainkban banálissá silányult.

Schönstattnak a nemzetiszocializmussal kapcsolatos magatartását egy *bárka építéséhez* hasonlította. Egyre így sürgetett: „Készen kell lennünk a bárkánkkal, mire jön a bűnözön!” Bárkát építeni akkor annyit jelentett, mint belülről legyőzni az ördögi, bestiális és fanatikus, kollektív embert. A schönstatti közösségekben kiformalni egy életerős, a jövőre beállított, hódító típusú keresztény embert, akiben az erkölccsel és lélekkel átítatott és fellelkesült személyiség sikerrel tud szembeszegülni a pusztító kor-áramlattal.

Újra és újra kifejtette övéinek Schönstatt titkát. Rámutatott, hogy a közelgő katasztrófában csak úgy fognak tudni megállni, ha erősen behorgonyozzák magukat a schönstatti Szűzanya küldetésébe és alapvető valóságába. Érzékletesen és világosan ecsetelte, hogy itt nem emberi erők állnak szemben egymással. A náciizmus ördögi rohamát csak Istenbe öltözve lehet állni.

1934-ben a schönstattiak kézzelfoghatóan érzékelhették a keletkezésük és fennállásuk alaptörvényét. Ekkor szállították haza Schönstattba két fiú, Hans Wormers és Max Brunners földi maradványait, akik életüket áldozták Schönstattért az első világháborúban. A két fiú példája a szemük elé állította az eredeti szövetséghez való átélte hűséget, és felidézte a közeli jövőt, amikor ismét heroikus áldozatokra lesz szükség.

Kentenich atyának gondja volt arra is, hogy Schönstatton kívül is felhívja a figyelmet a fenyegető veszélyre. Eközben azonban kerülte a konfrontációt,

a hangsúlyt inkább a vallásos erőforrások megújítására és erősítésére helyezte. Kiemelkedő helyet foglalt el ebben a munkában két előadássorozata:

– „*A máriás házasságpedagógia.*” Kentenich atya itt abból indult ki, hogy egy új egyházüldözés előtt állnak. Rámutatott arra, hogy az ilyen, kollektív, totális rendszerek minden eszközzel arra törnek, hogy befolyásuk alá vonják az emberek intim szféráját is. Megjósolta a vallásos egyesületek feloszlását és a házasságok, családok veszélyeztetését is.

Ebben a nagy próbatételben az egyház léte függ attól, hogy lesz-e elég, erős hitű családja. A családok erősítését a jelen legfontosabb lelkipásztori feladatának nevezte: „Fel kell újra fedezni, értékkel telíteni és vonzóvá tenni a keresztény család eszményképét.” Egy pogány világban az őskeresztények példáját kell követni. Az ő korokban az egyház a családi házakban élt. Az egyes keresztény családok csoportokat alkottak, amelyben kölcsönösen segítséget nyújtottak egymásnak, hogy a keresztény családeszményt meg tudják valósítani.

Kentenich atya részletesen kifejtette a keresztény családeszményt, majd arról beszélt, hogy a család és a házasság mai válságának megoldása a nyugati egyház fennmaradásának alapvető feltétele.

– „*A máriás nevelés.*” Ebben az előadássorozatban Kentenich atya részletesen tárgyalta a nemzetiszocializmus egyházat károsító hatásait. Élethalálharcról van itt szó! Az a tét, hogy Németország ne legyen ismét pogány, illetve hogyan lehetne Németországot újra megkeresztelni.

Rámutatott arra is, hogy az ellenfél milyen mesterien ért a népszichológiához. Tudja, hogy hogyan és mennyi idő alatt lehet egy tömeget átítatni egy gondolattal. A náciizmussal szemben az egyháznak is egy intenzív nép- és tömegpásztorációba kell kezdeni – tanácsolta Kentenich atya. „Egy fénylő Mária-tisztelet, az az eredményesen használható eszköz, mellyel átfogó és mélyreható hitmozgalmat lehet elindítani és fenntartani.”

Kentenich atya előadássorozataiban korunk egyházának és problémáinak átfogó elemzését adta, és megoldási utakat is mutatott. Gondolatai a mai napig is aktuálisak maradtak.

Az egyház a mai korban egy teljes elformátlanodási és átalakulási folyamatba került. Az idejétmúlt és korhoz kötött formák elpusztulnak, új formákat kell létrehozni, hogy Krisztus küldetése újra hatékony lehessen a mai emberben. Új formák nélkül ez nem megy. (A II. Vatikáni Zsinat is ezt tűzte ki célul maga elé.) Kentenich atya azt is megmutatta, hogy Schönstatt e problémának az egyik megoldási kísérlete.

Kentenich atya útmutatása szerint a schönstatti papok Németország-szerte népmissziós munkába kezdtek. 1934 júniusában Dél-Bajorországban már 174 népi közösség működött az előbb vázolt szellemben. Ebben az évben Kentenich atya egymaga 35 lelkigyakorlatot tartott.

A Gestapo előtt nem maradhatott titokban Kantenich atya és Schönstatt tevékenysége. Egy titkos Gestapo-jelentés 1935-ből Németország legveszélyesebb vallási mozgalmaként mutatja be. A jelentés szerint egyedül Schönstatt versenyképes a nemzetiszocializmussal szemben, mivel:

- a célkitűzései között tartalmazza a hősiességet,
- Németország megújítását tűzte ki maga elé,
- a katolikus egyház szolgálatában elitkádereket képez ki.

1935. augusztus 11-én ünnepelte Kantenich atya pappá szentelésének 25 éves jubileumát. Az ezüstmisén nagy hálaadó beszédet tartott.

Köszönettel fordult övéihez, a schönstatti közösségek tagjaihoz, a meghaltakhoz, az élőkhöz és a leendő tagokhoz: „A schönstatti mű nemcsak az enyém, hanem ugyanolyan mértékben az övék is, a munkatársaim műve. Nem létezhetem nélkülük. Az egész mű érthetetlen lenne az ő személyes, legmélyebb segítségük és együttműködésük nélkül. A munkatársaim nagyon erősen befolyásolták személyes fejlődésemet. A kor, az élet és az Önök lelke volt az a könyv, amelyből ki kellett olvasnom az utunkat, közvetlen céljainkat. Azt mondják, hogy Schönstattot a mély, bensőséges közösség jellemzi. Ez is csak úgy volt lehetséges, hogy énjük legjavát adták oda a nagy családnak.”

Köszönettel fordult a Szűzanyához és kitérte lelkét a vele ünneplők előtt. „Ő (a Szűzanya) formált és alakított engem kilencéves korom óta. Nem szeretek erről egyébként beszélni, de azt hiszem, hogy ebben az összefüggésben szabad valamit röviden elmondanom. Nincs olyan ember, aki nála mélyebb hatást gyakorolt volna fejlődésemre. Milliók tönkrementek volna abban a magányban, amelyben én voltam. Bensőleg teljesen egyedül kellett felnőnem, mert a bennem megszületendő világnak nem volt szabad semmiféle más emberi tényezőhöz sem kötődni... De azt is elmondhatom, hogy a Szűzanya közbenjáró segítségét és anyai szívét egészen egyedülálló módon a rendelkezésemre bocsátotta.

A beszéd befejezésében a jövő feladataira irányította a figyelmet. „Egy új embertípust és egy újfajta családot, szent közösséget kell létrehoznunk, erre van ma az egyháznak szüksége, hogy a nagy megrázkódtatásokat belsőleg legyőzze. Az a mi mozgalmunk feladata, hogy belőlünk szenteket csináljon!...”

Egyházi vita a schönstatti eszmékről

Az 1935-ös év eseményeihez tartozik még az is, hogy akkor kezdődött az első nagy vita Schönstatt körül az úgynevezett „különleges eszmékről”.

Mi volt e viták lényegi oka? Schönstattnak ki kellett vívnia a helyét az egyházban, el kellett fogadtatnia magát a többi egyházi közösséggel és társasággal is.

Isten az új művét nehézségeken át akarta kipróbálni, megtisztítani és megerősíteni, hogy küldetésének minél jobban megfelelhessen.

A nehézségek arra ösztönözték az új alapítást, hogy az egyéniségét és sajátos hivatását még jobban, tudatosabban az előtérbe állítsa és megértse.

Minden alapító életében tehát el kell jönnie annak a percnak, amikor számot kell adnia művéről az egyházi vezetésnek. Végül is ezen az úton nyeri el majd alapítása a törvényes helyét az egyházban. Az olyan új művek esetében, mint amilyen Schönstatt is, amelyeknek különösen is újszerű és dinamikus az arca, számítani lehet arra, hogy az egyházi vizsgálat is sok fájdalmas feszültséget fog jelenteni. De mindez hozzájárul ahhoz, hogy világossá váljék, milyen lélek lakik benne. Ez a felismerés egy alapítás megítélésében nagyon fontos.

Schönstattnak és Kentenich atyának már a kezdeti időkben is volt itt-ott kisebb nehézsége. De addig, amíg bizonyos elrejtettségben éltek, a kritika nem volt túl hangos. Az 1931-ben kezdődő nagy pedagógiai beszédsorozatok, és főleg az 1934-es nagy népmisziós nyitás után azonban megváltozott a helyzet. Jelentősen megnőtt Schönstatt tömegbázisa, és a felelős egyházi vezetők figyelme is jobban Schönstatt felé fordult.

Az 1935 elején kezdődő mélyreható eszmecsere kiindulópontja a különleges schönstatti eszméknek nevezett újszerű vallásos kifejezőmód volt. Ezek közé tartoztak:

- A Szűzanya helyi kötődése Schönstatthoz. Annak az elvárása, hogy a Szűzanya az 1914. október 18-i alapításnak megfelelően a schönstatti kápolnát kegyhelyévé választja.

- Az 1914. október 18-i alapításnak egy kölcsönös ígélet és szeretet-szövetségként való értelmezése.

- A kegyelmi tőkéhez való hozzájárulás eszméje.

- Schönstatt önértelmezése: Istennek és a Szűzanyának kiválasztott műve és eszköze egy, a korhoz szóló és természetfeletti küldetés megvalósítására.

Ezeket a megfogalmazásokat túlzónak, szokatlannak, kicsavartnak, ízetlennek, mesterségesnek, megalapozatlannak, egyéninek, nem katolikusnak és végül nem az egyházba valónak találták. Azt állították, hogy ezeket el kell és el is lehet hagyni minden kár nélkül. A kritika tüzébe került schönstatti kifejezőmódot még bizonyos titokzatosságkeltéssel is vádolták, és tömegpszichológiai propagandaeszköznek tartották.

Az egyházi vizsgálat három hosszán elnyúló szakaszban folyt.

- Az első korszak 1935-38 között zajlott. Azzal kezdődött, hogy a limburgi püspök elküldte kifogásait és ellenvetéseit Kentenich atya felettesének, a palottinus tartományfőnöknek a schönstatti különleges kifejezőmóddal szemben. Kentenich atya válaszolt az ellenvetésekre. Ezt követően több levélváltásra került sor, melybe bekapcsolódott a trieri püspök is. A püspökök a vitában különböző teológus-szakvéleményekre támaszkodtak. A vita az első korszakban csak tudományos-irodalmi síkon folyt. 1938-ban egy új teológus-

szakértőt vontak be a vitába, aki Kentenich atya alapításáról végül is egészében pozitívan nyilatkozott, és így a vitát többé-kevésbé le lehetett zárni.

– A II. világháború után, 1948-49-ben ismét fellángolt a vita a schönstatti különleges eszmék körül. A bambergi segédpüspök felvetésére a Német Püspöki Kar azzal a gondolattal foglalkozott, hogy a Szentszéktől Schönstatt apostoli vizsgálatát kéri. Ezt a tervet akkor még elvetették. Ehelyett Kentenich atyával egyetértésben a trieri püspök indított hivatalos, kánoni vizsgálatot. Ez a vizsgálat Schönstatra nézve nagyon kedvezően zárult. Kentenich atya azonban elérkezettnek látta az időt, hogy tisztázza a felszín alatt rejtőző mélyebb ellentéteket is. Ezért a kánoni vizsgálat záró jegyzőkönyvéhez terjedelmes hozzászólást írt, amelyben kifejtette ezeket a problémákat. Sajnos, ahogy ez várható is volt, Kentenich atya írása csak olaj volt a tűzre. 1949 júliusában a Német Püspöki Kar a trieri püspök közvetítésével egy határozatot juttatott el a Schönstatt-mozgalom vezetőségéhez, amelyben megtiltotta a „különleges eszmékhez” való ragaszkodást és azok további terjesztését. A püspöki vizsgálat végül is azt eredményezte, hogy kérték Rómától a schönstatti mű apostoli vizsgálatát.

Az 1951 tavaszán kezdődő apostoli vizsgálat, amely Kentenich atyára és Schönstatra a száműzetés nehéz éveit hozta, a „különleges schönstatti eszmékre” vonatkozóan végeredményben kedvezően zárult. A korábbi püspöki határozat és tilalom ugyanis a „különleges eszmék” tartalmát – különösen a kegyelmi tökéhez való hozzájárulás eszméjét – az egyház tanításával ellentétesnek mondta ki. Ezzel szemben az apostoli vizsgálat csak a szóhasználatot kifogásolta, a benne foglalt tartalmat hallgatólagosan helyesnek ismerte el.

– A harmadik korszakban az 1964-es második apostoli vizsgálat már semmi kifogást sem emelt a schönstatti szóhasználat, ill. a „különleges eszmék” ellen. Az egyház és a teológia fejlődésének köszönhetően megerősítette Kentenich atyának a vizsgálatok kezdetén, 1936-ban tett kijelentését: „Azok a katolikus teológusok, akik a schönstatti eszméket a tiszta forrásból ismerték meg, Schönstattban a régi katolikus igazságok ésszerű és korszerű gyümölcsözővé tételét látják. Kiváló módon segít így Schönstatt abban, hogy a modern válságot belülről legyőzzük.”

A „különleges eszmék” körüli vitákban nem valami mellékes dologról volt csak szó. Kentenich atya alapításának eredetisége és lényege volt a tét, és ezzel együtt Schönstatt egész küldetése. A limburgi püspök kérdései 1935-ben erre a lényegre vonatkoztak: „Megalapozott-e az az állítás, hogy Schönstatt alapítása végső soron természetfeletti eredetű? Szabad-e azt állítani, hogy nemcsak az 1914-es alapítás volt isteni eredetű, hanem a Szűzanya kapcsolatba lépett Schönstatt-tal, mint hellyel és közösséggel, és a szentélyben, valamint a közösségben különleges anyai-nevelő hatást fejt ki az „új ember és új közösség” kiformalására? Szabad-e Schönstattnak ragaszkodni ahhoz, hogy a keletkezése és fennállása a Szűzanyával való Szeretetszövetség által

valósult meg, és biztosított? Tekinthat-e Schönstattot a szabad isteni kegyelem és a szabad emberi akarat együttműködésének, amelynek az alapvető formája a Háromszor Csodálatos Anya kegyelmi tőkéhez való hozzájárulás?”

Nincs itt arra hely, hogy a „különleges schönstatti eszmék” körül kibontakozott teológiai eszmecserét részletesen ismertessük, csupán csak néhány vonással vázoltuk fel. Az ide vonatkozó teológiai tanulmányok egy részét Kentenich atya 1935-ben a „Schönstatt Studien” első kötetében közreadta. Továbbá 1939-ben, Schönstatt fennállásának 25. évfordulója alkalmából készült „Unter dem Schutze Mariens” című mű utolsó részében egy remek összefoglalót találhatunk a különleges eszméről és Schönstatt értelmezéséről.

Kentenich atya és Schönstatt életében az egyházi vizsgálat és eszmecsere nagyon jelentős folyamat volt. Ennek köszönhetően vált világossá Kentenich atya szerepe, valamint a felszín alatti lényeges problémák.

Végső soron megállapíthatjuk, hogy a harmincas évek teológiájának nem állt rendelkezésére sem a megfelelő fogalom- és nyelvrendszer, sem a megfelelő teológiai és üdvtörténeti perspektíva ahhoz, hogy egy olyan szokatlan jelenséget, mint Schönstatt, megfelelően tudjanak tárgyalni és megérteni. Fel sem vetődött akkor például, hogy Kentenich atya személye és működése talán valami karizmára vagy karizmatikus küldetésre volna visszavezethető. Csak a II. Vatikáni Zsinat hívta fel a teológusok figyelmét arra, hogy az egyház megújulása szempontjából a karizmák nélkülözhetetlenek.

Schönstatt küldetése lényegében nem más, mint Kentenich atya küldetésében való részvétel. Az egyház történelméből is látható, hogy az alapítók nemcsak az életük során teljesítettek küldetést, hanem küldetésüket az alapításukban folytatták. Az alapítás valódi létoka tehát az alapító küldetésének a folytatása. Az alapító személye és műve Isten tervében egyetlen egészet alkot. Ahogy az alapító a rábízott küldetés eszközeként tevékenykedett, ugyanígy a művének is eszközjellege van. Kentenich atya olyan mélyen átélte és megtapasztalta a Szűzanya vezetését és oltalmát, hogy önmagát a Szűzanya műveként és eszközeként tekintette. Hasonlóképpen az egész schönstatti művet is. Ezen a ponton a harmincas években szükség lett volna a mai szövetségteológiai szemléletre. Ez nekünk a II. Vatikáni Zsinat után természetes, de Kentenich atya teljesen egyedül állt ezzel a szemléletével, amikor 1914-ben Schönstatt alapításakor művét az Újszövetséggel analóg Szeretetszövetség alapján építette fel és szövetségszerű szervezetet adott neki. Az értetlenség tükröződik a teológus szakvéleményekből a Szeretetszövetség gondolatával és a kegyelmi tőkéhez való hozzájárulás eszméjével szemben. Pedig Mária, Krisztushoz hasonlóan mindig kész olyan szövetségre, ahol az emberek vele egyesülni akarnak, hogy az ő példáját követve és a vezetése alatt munkálkodjanak. Erre őt nem kell kényszeríteni! Ezt ő állandóan felajánlja és csak rajtunk, embereken múlik, hogy ezt komolyan vegyük, és ekkor ebből valóságos szövetség lesz.

Az előzőekből az is világos, hogy Mária fontos szerepet játszik az egyházi életében is. Az ő gondoskodó szeretetének nyomán jöttek létre világszerete a Mária zarándok- és kegyhelyek.

Ezen a ponton Schönstatt-tal kapcsolatban nehézséget okozott a Mária-kegyhelyek létrejöttéről alkotott egysíkú kép. Az volt a vélemény ugyanis, hogy egy Mária-kegyhely csak valami rendkívüli, csodás esemény nyomán jöhet létre.

Egy olyan magán-kinyilatkoztatás, mint amilyen Kentenich atyáé is volt, kevés ahhoz, hogy a Háromszor Csodálatos Anya schönstatti szentélyét kegyhellyé avassa.

Ezzel szemben Kentenich atyának az volt az álláspontja, hogy egy kegyhely megítélésekor nemcsak a rendkívüli események alapján lehet eljutni a szükséges bizonyosságra.

A Schönstatt-mozgalom gyümölcsöző fejlődése, a szentélyből kiáradó gazdag áldás, a megtérés és küldetés kegyelmei, amelyeket Schönstattban mind több és több ember megkapott, azt igazolták, hogy Schönstatt a Szűzanya valódi kegyhelye, vagyis a Szűzanya 1914. október 14-én tett ígéretét beváltotta. Ezzel természetesen Kentenich atya nem akarta azt állítani, hogy minden kereszténynek ugyanígy kell értelmeznie a schönstatti eseményeket.

Kentenich atya beszédeiben és tetteiben mindig a gondviselés jeleire támaszkodott. Életének és korának minden eseményében a szerető Isten gondviselésének jeleit kereste és látta. Ez volt az ő világnézete. Amikor az eseményeket a schönstatti szentéllyel és Mária nevelő működésével hozta kapcsolatba, különös tűz érződött a beszédén. A modern ember legvészerheesebb hiányosságának tartotta ugyanis, hogy képtelen Istent és az Ő akaratát meglátni élete alakulásában és a kor jeleiben. Ez az oka annak, hogy a mai nyugati kereszténység vallási helyzetét elsősorban az eleven Isten-élmény hiánya jellemzi. A mai kor legfontosabb lelkipásztori és nevelői feladatának tartotta: képessé tenni az embereket, hogy a gondviselésbe vetett hittel felismerjék az életükben és a történelemben a tanácsadó és vezető Istent.

Kentenich atya ezért nem értett egyet a dialektikus teológia extrém gondolkodásmódjával. Ez Istent annyira különválasztotta a világtól és a történelemtől, hogy lehetetlenné tette az életből Istenre való visszakövetkeztetést. Sőt a jelen sürgető feladatának tartotta ennek a gondolkodásmódnak a legyőzését, hogy lehetővé váljon újra az élő Istennel való keresztény élet.

Alapjában véve a „különleges schönstatti eszmék” körül kibontakozó vita nem volt más, mint az első összeütközés a schönstatti lelkiség és a modern társadalomban eluralkodó idealista-mechanikus gondolkodásmód között. „Egyébként jól ismerem ezt a szellemet – írta Kentenich atya 1936-ban –, amely a teológus szakvéleményekből árad. Én magam is tíz kemény évig a hatása alatt álltam, és élethalálharcot vívtam vele. Ezért nem esik nehezemre, hogy a támadását a saját fegyverével védjem ki. Ugyanis ennek a romboló

szellemnek a belső legyőzése után az élethivatásom részének tekintem, hogy csökkentsem az európai kereszténységre való befolyását. Ez történt 1914 óta a schönstatti mozgalomban, és 1928 óta azokon a lelki gyakorlatokon, pedagógiai és lelkipásztori beszédorozatokon, melyeket a legszélesebb nyilvánosság részére tartottam.”

Az idealista-mechanikus gondolkodásmódra jellemző, hogy tagadja Istennek a teremtmények közvetítésével való működését. Ezzel Istent és a teremtményt úgy elválasztja egymástól, mintha a teremtmény egy abszolút autonómiában, a saját, Istentől független törvényei szerint élne. A teológiában ez a gondolkodásmód egy exkluzív Isten- és Krisztus-centrikussághoz vezetett. Mária szerepét és küldetését Krisztus művében és az egyház életében teljesen mellékesnek és elhanyagolhatónak mutatta. Korlátozta a Mária-tiszteletet, sőt kényszerítette a másként gondolkodókat is arra, hogy szellemiségük természetét és jelentőségét elrejtse.

A Schönstatt körül kirobbant vitákban Kentenich atya csak csekély segítséget kapott rendjétől, a palottinusoktól. Jóllehet Schönstatt évek óta jelentős gazdasági támogatást kapott a rendtől, továbbá engedélyezték az utánpótlásnak és a palottinus atyáknak is a Schönstatt-mozgalomban való részvételt, mégis, amikor a „különleges eszmék” körül kirobbant az ellentét, a rend vezetősége Kentenich atya ellen fordult. A szent engedelmesség nevében arra akarták kényszeríteni, hogy tagadja meg a „különleges eszméket”. Hasonlóképpen a rend generálisa is 1935-ben Kentenich atya ezüstmiséjére kiadott dekrétumában elhatárolta magát a Schönstatt-mozgalomtól.

Kentenich atya válaszképpen zárandoklatot szervezett Rómába Palotti Szent Vince alapításának századik évfordulójára, és ezzel fejezte ki, hogy Palotti központi eszméje Schönstattnak és az ő életének is vezérszavaként volt és marad is.

Kentenich atya a nehézségeket is a gondviselésbe vetett hittel fogadta. Nem érte váratlanul az ellene hozott döntés, és nem is keserítette el.

„Ha a nehézségek egyre nőnek is, mi tudjuk: Mater habebit curam!” – szokta mondani.

A második alapítás: 1939. október 18.

1936-ban Hitler már szilárdan a kezében tartotta Németországot. Ettől kezdve egyre erősödött az egyház üldözése. Ez alól természetesen Schönstatt sem volt kivétel. A Gestapo többször is rendezett házkutatást vezető schönstattiaknál. 1937 februárjában megbüntették pater Eisét, az Apostoli Liga újságjának szerkesztőjét egy cikk miatt. Üldözni kezdték a schönstatti betegmozgalom apostolait. Pater Fischer, a schönstatti zárandokmozgalom vezetője volt az első, akit letartóztattak. Kentenich atya mindezt látva 1935-től kezdődően munkájának középpontjába Schönstatt felkészítését helyezte a kö-

zelgő katasztrófára. Elsősorban övéinek belső életerejét akarta megerősíteni. Lelkigyakorlatos előadásai most a belső élet elmélyítésének kiemelkedő állomásai voltak. Különösen emlékezetes volt a négy utolsó beszédsorozata, melyek címe:

- A hősie ember (1937)
- Istengyermekség (1937)
- Az apokaliptikus pap (1941)
- A máriás pap (1941)

„A hősie emberről” beszélve kiemelte, hogy csak azok fognak tudni helytállni a következő szörnyű korban, akiknél a keresztény élet alapállása és mértéke a heroizmus.

Az „istengyermekségben” Kentenich atya az egzisztencializmus ellen fordult, amely az embert a tragikus heroizmus és a mindent megrázó félelem dilemmájába löki. A keresztény egzisztencia alapvonása ezzel szemben a gyermeki lelkiület. A gyermeki bizalom és odaadás Isten atyai jóságával találkozik. Egyedül ez a lélek képes tartást adni a nehéz időkben.

Erre a korra esik több jelentős külső esemény is. Így pl. a Mária-nővérek kirajzása Svájcba és Dél-Amerikába. Több jelentős könyv jelent meg ebben az időszakban:

- Nailis, M. A.: Werktagsheliligkeit (1937)
(„Szentség a hétköznapokban”)
- Menningen: Held in Werktag (1938) (Engling József élete)
- P. Schmidt: Organische Aszese (1938) („Organikus aszkézis”)
- P. Kastner: Unter dem Schutze Mariens (1939)
(Dokumentumok gyűjteménye)

Schönstatt lelki elmélyülésének csúcspontját ebben a korszakban a fennállásának 25 éves jubileumához kapcsolódó ún. második alapítás jelentette.

1939. október 18-án már 6 hete folyt a világháború. Nagyszabású ünnepelésről szó sem lehetett. Kentenich atya nem is volt akkor Németországban, hanem Svájcból küldte a „Worte zur Stunde” című ünnepi beszédét, amely a schönstatti történelemnek „második alapítás” néven emlegetett alapdokumentuma lett. A „Worte zur Stunde” két részből áll:

1. Hálatalt visszapillantás és köszönet. Ebben a részben részletesen leírta Kentenich atya, hogy mi mindent köszönhetnek a Szűzanyának az elmúlt 25 évben:

- Hősie életszentségre törekvést.
- A tisztaság és szüziesség finom érzékét.
- Nemes, alkotó atyaság és anyaság kibontakozását.
- Lobogó Isten- és emberszeretet utáni törekvést.

– Egy aszkétikus és pedagógiai rendszer monumentális épületét, mely egészen finom módon megfelel az egyének és a közösség Isten által akart sajátosságainak.

– A schönstatti család tagozódásait és ágait, melyek a kor igényeinek megfelelően jöttek létre, és amelyekben számos hasznos hivatás ébredt és működik.

– Arról is gondoskodott, hogy az állandó megtagadás ellenére is mindig legyen bátorságuk újra kitárni karjaikat az ég felé...

Az eleven hálával telt felsorolást így zárta be: „Így valósulhat meg rajtunk Palotti szava: Ő a nagy misszionáriusnő! Igen, ő csodát művelt! Ő, a Háromszor Csodálatos Anya és Schönstatt úrnője csodálatosan hatalmasnak, csodálatosan jónak és csodálatosan hűnek bizonyult.”

2. A jövő számára három jelmondat jelenti a második részt.

– Nagy gondossággal ápolni az isteni küldetés- és eszköztudatot!

– Rendíthetetlen szilárdsággal tartsd magad a kiformált máriás jelleghez!

– Állítsd újra erősebben előtérbe a Háromszor Csodálatos Anya kegyelmi tőkéhez való hozzájárulást!

Ebben a három alaptörvényben tulajdonképpen Schönstatt eredetét foglalta össze. „Ez az az igazi alap, amelyen állva át fogják tudni vészelni a háború okozta nagy világégést, és át tudják menteni magukat a következő, problémákkal terhes korba.”

A jubileumnak különös jellegzetességét jelentette a „*biankó felhatalmazás*”, melyet a schönstatti család a Szűzanyának ez alkalomból kiállított. Ezzel azt fejezték ki, hogy mindenüket feltétel nélkül Mária rendelkezésére bocsátják. A biankó felhatalmazás előképe maga a Szűzanya, aki szintén így adta oda magát az Atyának: „Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a Te igéd szerint.”

Ezzel az aktussal Schönstatt 1939. október 18-án hálatelt szívvel ünneplésen elmélyítette és megújította az 1914. október 18-i Szeretetszövetségét. Odaadásuk és várakozásuk alapján ezt az eseményt egy új, második alapításnak tartják, melyből az egyház és a világ mélyreható megújulása indulhatott el.

Kentenich atya fogságban

1941. szeptember 20-án Kentenich atyát a Gestapo Koblenzbe idézte, kihallgatta és letartóztatta. Először négy hétig a Gestapo pincéjében, sötétzárkában tartották.

A bebörtönzés nem érte váratlanul Kentenich atyát. A Gestapo 1941-ben egész sorozat támadást intézett az egyház ellen. Kentenich atya két közeli munkatársát, Fischer és Eise atyákat is letartóztatták. A schönstatti atyák szertették volna Kentenich atyát a fenyegető bebörtönzés elől Svájcba menekíteni, de ő ezt elutasította. Már felkészült a börtönre. Az utolsó lelkigyakorlatot

1941. szeptember 15-én „A máriás pap” címmel így kezdte: „Most éneklek Önöknek a hattyúdalomat.” Ez az egész lelkigyakorlat nem volt más, mint a Szűzanyát dicsőítő ének. Eközben felrajzolta hallgatóinak a börtönökben is jól használható máriás stratégiát, ahol Mária jelenti az otthont, a várat, az állandóan feltörő öröm forrását. „A mű, amelyért odaadtam az életemet, méltó arra, hogy érte a vérem is kionszam!” – mondta a befejezésben.

Az egyhónapos sötétzárka után átvitték Kentenich atyát a koblenzi börtönbe, egy magánzárkába. Innen már lehetősége volt leveleket is küldeni Schönstattba, hogy megnyugtassa övéit. Sőt, két barátságos börtönőr segítségével még a szentmiséhez szükséges kellékeket is beszerezhetette, és december 13-tól naponta misézhetett. Két Mária-nővér azt is felfedezte, hogy a szomszédos templomtorony egyik szellőzőnyílása Kentenich atya ablakának közelében nyílt, ahonnan aztán beszélgetni is tudtak vele.

A börtönből írt levelekkel Kentenich atyának egy célja volt: megmutatni övéinek, hogy a fogsága hogyan illeszkedik Isten terveibe, és ebből milyen következmények származnak.

„Az alapító fogsága csak akkor érhető meg helyesen, ha azt a szolidaritás fényében nézik. Az alapító és a tanítványai sorsa ugyanis Isten akarata szerint összeszövődött. Ezt a tűzpróbát közösen kell kiállniuk.

A fogság igazi értelme – és ez mindannyiukra vonatkozik –, hogy általa belemenjenek egy új fejlődési korszakba. A schönstatti családnak döntő lépéssel közelebb kell jutnia céljához: „Az új ember és az új közösség kiformálásához.”

A rájuk szakadt próbatétel célja az, hogy lehetőleg teljesen megszabaduljanak a saját, önző énjüktől, ennek kívánságaitól és terveitől. A schönstatti család isteni küldetése számára így fognak teljesen felszabadulni. Az alapító fogsága a tanítványokat arra kell, hogy ösztönözze, hogy mindent bevessenek ebbe a harcba, amelyet Isten gyermekeinek szabadságáért vívnak.” Vagyis Kentenich atya és egész Schönstatt szabadságharcot vív.

„Sorsom össze van kapcsolva az egész családdal. A körülöttem folyó harc az Ördög harca a család ellen. Ezért az én szabadulásom a család szabadságát is jelenti majd. A háttérben Mária harcol a kígyóval.”

„A család is fogságban van velem és bennem. Ezért velem együtt Önöknek is ki kell használniuk a fogságot, mint személyes szenvedést és sorsot. Remélem, hogy felfoghatok néhány sorscsapást, amit az egész családnak szántak! De készüljenek fel azért Önök is, mindent biztosan nem foghatok fel. Nemes vetélkedésben legyünk méltók egymáshoz, és egyre méltóbbak Istenhez és Máriához.”

„Szívesen viselem és felajánlom a jó Istennek a fogságot és életem végéig bármilyen szenvedést, ha ezzel Önöknek és az egész családnak az idők végezetéig tartó fennmaradást, gyümölcsözőséget és szentséget vásárolhatok” – írta Kentenich atya 1941 decemberében a koblenzi börtönből Schönstattba övéinek.

Központi helyet kapott az „Inscriptio” eszméje. A gondolat eredetileg Szent Ágostontól származik, és így hangzik: „Inscriptio cordis in cor.” Az egyik szívnek a másikéba való beírása. Ez nem más, mint az egyesítő és hasonlítóvá tevő szeretet képi megfogalmazása. Az „Inscriptio” 1941-ben két dolgot jelentett:

– Kialakítani a hajlandóságot és készséget a nehézségek, a kereszt és a szenvedés elfogadására. Sőt, nemcsak valamiféle rosszkedvű beletörődésre, hanem a szenvedésnek, mint kincsnek és hathatós eszköznek örömmel való elfogadására. Ez a lelkület a biankó felhatalmazás szerves része és következménye.

– Utat mutat arra, hogyan lehet az istengyermekség ilyen nagy szabadságára eljutni. Isten az irántunk való szeretetével beír minket a szívébe, és ott hordoz bennünket. Ezért bármit is enged és tesz velünk – a keresztet és a szenvedést is beleértve –, mindent úgy fogadhatunk, mint szeretetének ajánlódait.

A kereszt és a szenvedés előszeretettel való elfogadásának útján így nevelte őket Isten és a Szűzanya a tökéletes szabadságra. E nevelés lényege nem más, mint hogy engedték, hogy a szívüket bevezessék az isteni szeretet kimeríthetetlen tárházába.

„Teljesítsék egy kérésemet – írta Kentenich atya –, gondoskodjanak arról, hogy a család komolyan vegye a biankó felhatalmazást és az inscriptiót, akkor kiszabadulok!”

Így lett az inscriptio az összefoglaló kulcsszava Kentenich atya és övéi szolidáris szabadságharcának.

A Mária-nővérek közösségében különös és gazdag visszhangra talált Kentenich atyának egy másik gondolata is. Az egyik nővérnek a kis Jézus nevében ezt írta 1941 karácsonyára válaszképpen:

„Kedves kis Mariengardom! Akkor teljesítem a kívánságodat (Kentenich atya szabadulását kérte), ha a szíved és az egész család szíve egy virágzó Mária-kert lesz. Vagyis a kérésed teljesítése a Te és a többi schönstatti gyermek kezében van. Siessetek, nehogy elkéssetek!”

Kentenich atya előtt nem volt kétséges, hogy szabadságharcuk kimenetelét Isten döntő módon tőle, az alapítótól tette függővé. Ezt mutatja a történelem is. Az alapító hűsége Isten akaratához, és készsége, hogy az alapításért a legnehezebb áldozatokat is magára vegye, döntötte el lényegében az alapítás jövőjét és sorsát. Kentenich atya tudta, hogy életének új korszaka kezdődött el, melyet elsősorban az áldozat fog jellemezni. Erre készült az 1914. október 28-án írt imájában is:

„Vedd el, ó Uram, egész szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet, akaratomat és egész szívemet! Mindezt Tőled kaptam, mindent maradéktalanul visszaadok Neked. Tégy velem, amit akarsz! Csak egyet adj meg! A kegyelmedet, szeretetedet és gyümölcsözőségedet. Azt a kegyelmet, hogy mindig

örömmel hajoljak meg akaratom és kívánságod előtt. A szeretetedet, hogy mindig higgyem, tudjam és néha érezzem, hogy úgy szeretsz engem, mint a szemed fényét. Gyümölcsözőségedet, hogy Benned és a kedves Szűzanyában igazán gyümölcsöző legyek a közös művünk számára. Ekkor dúsgazdag vagyok, és mást semmit nem akarok.”

Mi volt a legnagyobb áldozat, amit Isten Kentenich atyától kért? Saját elbeszélése szerint a sötétzárkában töltött utolsó napon, mely éppen október 18., az alapítás évfordulója volt, belső élményben világosodott meg előtte a legnagyobb áldozat lényege.

Gondolatban Schönstattban volt, ahol a Mária-nővérek közössége ezen a napon ajánlotta fel magát a Háromszor Csodálatos Anya szentélyében Istennek és a Szűzanyának alapítójuk kiszabadulásáért. Eközben egyszer csak rádőbbsent, hogy mi lesz, ha soha többé nem szabadulhat már ki innen? Ha az az Isten akarata, hogy művének vezetését soha többé ne vegye már a kezébe? Ha a művének a beteljesítésén már nem dolgozhat? Ezzel kérte tőle a legnehezebb áldozatot Isten. Nem a saját életét vagy halálát sajnálta, hanem a művének a feláldozását, az „ábrahámi áldozatot”. Késznek lenni arra, hogy feláldozza Istennek saját gyermekét, az isteni ígéret gyermekét; önként, mindennel egyetértve, amit róla Isten határoz, beleértve a szomorúságot, nyomorúságot, sőt magát a pusztulást is.

Kentenich atya akkor így imádkozott:

„Üdvözítő, ha nem tartasz engem értékesnek és méltónak arra, hogy Téged a kedvenceid előtt hirdesselek, akkor engedd Magad Anyád által arra indítani, hogy egy új eszközt válassz helyettem. Akkor én csak a háttérben fel akarom ajánlani Neked egészségemet, erőmet és életemet őérettük, mint Istenhez méltó ajándékot. Add, hogy a családot ne kerüljön addig nehéz viharba, mielőtt Téged jobban megismerne és szeretne.

Anyám, Te vezetted eddig gyermekeidet az Üdvözítőhöz, de tevékenységed folytatásához és beteljesítéséhez szükséged van a mi tudatos, sokoldalú és mélyreható együttműködésünkre. Ne engedd a tiedet a nyílt tengerre addig, mielőtt ezt a munkát eszközeid által némiképpen lezárnád!

A rendelkezésedre állok ezért mindenemmel, amim csak van, ami csak vagyok.

Ha akarod a munkámat: itt vagyok! Ha azt akarod, hogy minden szellemi erőm lassan elvérezzen: itt vagyok! Ha a halálomat akarod: itt vagyok!

De gondoskodj arról, hogy mindazok, akiket nekem adtál, megtanulják szeretni az Üdvözítőt, és hogy Érte éljenek és haljanak!”

1942. január 20-a volt Kentenich atya áldozatának nagy napja. Az előző napokban már döntött a Gestapo, hogy Kentenich atyának is Dachaubába, a koncentrációs táborba kell mennie. Átesett már egy felületen orvosi vizsgálaton is, amely alkalmasnak minősítette.

Ugyanezekben a napokban a kiszabadítására vonatkozó erőfeszítések is a maximumra fokozódtak. Végül is sikerült a tisztii orvost megnyerni, hogy vizsgálja meg újra Kentenich atyát, és nyilvánítsa alkalmatlannak. Ezt a vizsgálatot Kentenich atyának kellett volna kérvényeznie. A határidő január 20. volt. Így a döntés Kentenich atya kezébe került. A schönstattiak valóságos ostromot intéztek atyjukhoz, hogy ragadja meg ezt a lehetőséget. De hiába. Kéréseikre röviden csak ennyit válaszolt: „Nagyon köszönöm fáradozásait az orvosnál. Kérem, ne vegyék zokon, ha a szálakat nem szövöm tovább!”

Kentenich atyát csak egy dolog aggasztotta: Megérti-e a schönstatti család a döntését, és lélekben vele maradnak-e? Ezért azt üzentek még nekik: „Jól tudom, hogy mi a tét. A családra, a művünkre gondolok. De éppen ezért hiszem azt, hogy így kell cselekednem. – Keressétek először Isten országát, és minden mást megkaptok!”

Még két hónap telt el, mire 1942. március 11-én Kentenich atyát Dachaubá vitték.

Közben február 2-án Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén Kentenich atya nagy belső élményben bizonyosodott meg döntése helyességéről, amiért cserébe Isten Schönstattnak szabadságot és áldott jövőt fog ajándékozni. Élményét egy 14 versszakos hálaénekekben örökítette meg.

Dachau apostola

Dachauban gyűjtötték össze a náci egyházüldözés áldozatait is. Itt raboskodtak a német, lengyel és más nemzetekből való papok is.

Kentenich atya dachauai fogságát három korszakra osztotta (mindegyik kb. egy-egy évig tartott).

Az első korszakot az jellemezte, hogy a Schönstattért végzett munka mellett erőteljesen a segítségére volt a többi fogoly-paptársának. Nemcsak egyéni beszélgetésekről volt itt szó, hanem a lehetőség szerint papi csoportokat szervezett azzal a céllal, hogy a fogság nyomorúságát a gondviselés iskolájává alakítsák át papi hivatásuk és egész egzisztenciájuk megújítására.

A második korszakban Kentenich atya mind a táborban, mind a táboron kívül a schönstatti munkára összpontosította minden erejét. A táboron belül az érdeklődőkből schönstatti csoportokat szervezett. Ebben az időben lehetőség nyílt titkos levelezésre is. Így Schönstattba is tudott fontos útmutatásokat és alapvető eligazításokat küldeni.

A harmadik korszakban az volt a célja, hogy nemzetközi csoportjait megszilárdítsa és képzésüket bizonyos teljességre juttassa el. Tovább folytatódott a levelezés is Schönstatt-tal. Ekkor keletkeztek zömmel azok az imák is, amelyeket később a „Himmelwärts” c. kötetben adtak ki.

Kentenich atya első leveleiből, melyeket a koncentrációs táborból Schönstattba a hivatalos postával küldött, jól érzékelhetjük azt a lelkületet, amellyel magára vette a tábor életét:

„...Egyébként lélekben állandóan enyéimmel vagyok. Remélem, hogy itt még többet tudok majd nekik szolgálni, mint eddig. – Amikor megtörtént a második bűnbeesés, és Üdvözítőnk az Atya akaratából elfogadta a szenvedést és a haláltusát, akkor mondta azt az emlékezetes gondolatot: A búzaszemnek először a földbe kell kerülnie és elpusztulnia, így hoz majd sok termést. – Én is ezt gondolom. És Önök, az egész család, fáradozzanak azon, hogy az önátadást teljessé és komollyá tegyék!”

Kentenich atya már az első napokban fogolytársai rendelkezésére bocsátotta magát. Az önként jelentkezőknek, rászorulóknak estéről estére kis konferencia-beszédeket tartott. Ez is tiltott dolog volt, de a rabtársai, a blokk- és szobaparancsnokok fedezték Kentenich atyát. Továbbá meg is áldoztatta hallgatóit, mivel Fischer atya szinte naponta ellátta őt szentostyával.

A náci koncentrációs táborokban az életkörülmények mindig rosszak voltak. De ezen belül voltak olyan évek, hónapok, hetek, amikor a rabok szenvedései elviselhetetlenné váltak. Egy ilyen időszak kezdődött Dachauban 1942 tavaszán, ami aztán egész nyáron át tartott. A foglyok hónapokon át olyan keveset kaptak enni, hogy mind többen és többen haltak éhen. Ugyanakkor még keményebb munkát követeltek tőlük, mint addig. 1942 márciusában a hivatalos nyilvántartás szerint csak 66-an haltak meg, ez a szám augusztusban 484 volt. De nemcsak az éhség és a nehéz munka tizedelte a foglyokat. Időről időre a betegek, munkaképtelenek, de néha még az egészséges foglyokból is nagy csapatokat válogattak ki, és indítottak útnak a haláltáborok felé. Így pl. 1942 márciusában, közvetlenül Kentenich atya ideérkezése előtt, közel 4000 embert küldtek a gázkamrákba.

Az 1942 júniusi transzportból Kentenich atyát csak a blokkparancsnok intézkedése mentette ki. Az 56 éves Kentenich atyát végül is a tábori fertőtlenítő brigádba osztották be, ahol már Fischer és Eise atyák is dolgoztak. Így elkerülhette a gázkamrát.

Az 1942-es „éhségnyár” rendkívüli próbatételt jelentett minden foglynak. Kentenich atya önmagát nem kímélve, minden erejével igyekezett segíteni, ahol csak lehetett. Élelmet osztogatott a saját adagjából és a titokban kapott csomagokból. Többeket kimentett a halálcsapatokból is.

Mindenekelőtt azonban lelkileg igyekezett fogolytársait megerősíteni, hogy ne veszítsék el hitüket Isten atyai gondviselésében, hogy az embertelen körülményekben is meglássák és elfogadhassák Isten akaratát.

„Mi, papok, a dachau koncentrációs tábor foglyai, a legprimitívebb körülményekre sem primitíven, hanem naivan akarunk reagálni. Ha Isten akarja, mint erős papi személyiségek, hősiesen itt fogunk meghalni, vagy pedig mint érett papok, később Isten országáért szorgalmasan és gyümölcsöt hozó-

an tovább dolgozni” – foglalta össze Kentenich atya a hitvallásukat. Társai figyelmét a Szűzanya felé irányította. Arra bátorította őket, hogy bízzák magukat hatalmas pártfogására. 1942. július 2-án a Háromszor Csodálatos Schönstatti Anyát lágerük anyjává, szószólójává és királynőjévé választották.

Kentenich atya az erejét és idejét nemcsak német paptestvérei segítésére fordította, hanem folytatta a schönstatti alapító munkáját is. Már az első hónapokban a táborban közeli kapcsolatba került két férfivel: a német szociológus-politikussal, dr. Fritz Kührrrel és az osztrák jogásszal, dr. Eduard Pesendorferral. Az ő élénk érdeklődésük Schönstatt iránt jel volt Kentenich atyának arra, hogy két régi alapítási tervét velük megvalósítsa. A Mária Testvérek Intézetét dr. Pesendorferral kezdték el tervezni, míg dr. Kührrrel pedig a Családszövetséget.

A családmozgalom előzményének tekinthetjük Kentenich atya híres előadássorozatát a „Máriás házasságpedagógia” – címmel (1933). A későbbiekben Albert Eise atya volt a családok ügyének a megbízottja. A családmozgalom megindulásának nagy lendületet adott Dachau. Kentenich atya megismerkedett itt evangélikus lelkészekkel is. Velük beszélgetve megállapította, hogy az evangélikus egyházközösségek életében a vezető és példamutató lelkész-családoknak rendkívül pozitív hatásuk van. Azon gondolkozott, hogyan lehetne a katolikus plébániákon is ilyen vezető családokat képezni és működtetni. Dr. Kühr a családmozgalom jelentőségét még jobban alátámasztotta a szociálpolitika szempontjaival is. Az a meggyőződésük alakult ki, hogy Schönstatt hivatását csak úgy teljesítheti, ha „fundamentuma és koronája a családmozgalom”. A tervezett Családszövetséget a családmozgalom központjának és vezető csoportjának szánták.

Kentenich atya és két jelöltje csodálatraméltó áldozatkészséggel és buzgalommal láttak munkához. Oly gyorsan haladtak előre, hogy már 1942. július 12-én meg is történt a „beöltözés” és a „novíciátus” megkezdése. Ezzel csak még intenzívebbé vált Kentenich atya iskolázó-nevelő munkája. Mindez 1942 „éhségnyarán” történt! Dr. Kühr mindenben csak azzal a feltétellel vett részt, hogy ha majd a felesége is igent mond, aki a háború elől Brazíliába menekült.

További munkaterületet jelentett Kentenich atyának a lengyel papok csoportja. Velük csak latinul tudott beszélni. Latinul tartott nekik beszédssorozatokat is, és ellátta őket mindennel, hogy misézni is tudjanak. Ennek a munkának a nyomán alakult a lengyel papok csoportjából egy schönstatti kör is.

A lágerkápolnában is tartott Kentenich atya beszédeket a hivatalos káplán felkérésére. Beszédeiben egyszerűen, tárgyyszerűen és józanul beszélt. Nem a rövidtávú érzelmekre épített, hanem egy hosszú távú, közös erőfeszítésre hívta meg a foglyokat. Kifejtette előttük, hogy a jó Isten gondviselése vezette őket ide a lágerba, és arra biztatta őket, hogy a dachauai lágert mint egy második papi szemináriumot tekintsék. Arra kérte őket, hogy ne zárkózzanak el ez

elől, hogy a koncentrációs tábor tapasztalatai, élményei és szenvedései továbbvezessék és képezzék őket mint papokat, mert a háború utáni nehéz és új helyzetben csak így lehetnek majd az egyház és a hívek gyümölcsöző szolgálatára.

1942 karácsonya előtt tifuszbajárvány ütött ki a táborban, ami miatt karanténzárlat alá kerültek. Ezekben a hetekben Kentenich atya naponta két előadást tartott a hálóban, általában közel száz hallgató előtt. Ezenkívül szervezett még más előadásokat is, amelyekben szót kaptak az egyház különféle lelki iskolái is. Az előadások visszhangjaként mindenfelé hívták a táborban, hogy nekik is beszéljen.

1942. október végétől kezdve a foglyok ellátása is jelentősen javult. Megengedték ugyanis, hogy a foglyok csomagokat kaphassanak. Sajnos, sokuk számára már későn érkezett a csomag. A schönstattiak közül is többen meghaltak, köztük Albert Eise atya is 1942. szeptember 3-án.

A Gestapo figyelmét nem kerülte el Kentenich atya levelezése. Egy schönstatti házkutatás alkalmával megtalálták az egyik nővérnél a levelek másolatait. Ettől kezdve elrendelték Kentenich atya leveleinek cenzúrázását. Ennek kapcsán két nővért a schönstatti nők közösségéből a ravensbrücki koncentrációs táborba vittek, ahol egyikük, Holubár kisasszony meg is halt.

Amikor Kentenich atya megtudta, hogy levelei már nem érkeznek meg Schönstattba, beszüntette a hivatalos levelezést. A továbbiakban Fischer atya és Dresbach atya leveleivel küldött névtelen üzeneteket.

A tifuszkarantén feloldása változást hozott Kentenich atya életében. Vége szakadt az előadássorozatoknak. Az isteni gondviselés jeleit kutatva Kentenich atya arra a következtetésre jutott, hogy a jövőben kifejezetten Schönstatt felépítésére koncentrálja erejét itt a lágerben, de módot keres arra is, hogy a kintiek vezetését is jobban a kezébe vehesse. Ez sikerült is Fischer atya segítségével, akinek lehetősége nyílt egy titkos külső kapcsolat kiépítésére.

A táboron belül az érdeklődő lengyel és francia papokból is sikerült egy schönstatti csoportot szerveznie, és megújult a német csoport is. Kentenich atya a szívét-lelkét és minden erejét övéinek ajándékozta.

Az 1943-as év viszonylag „nyugodtan” telt el. Kentenich atya változatlanul a fertőtlenítő csoportban dolgozott, de az volt a feladata, hogy a kilyukadt szalmazsákokat foltozza. A háború előrehaladtával egyre több foglyot zsúfoltak össze a lágerben, és egyre kevesebb anyag állt rendelkezésre a javításokhoz. Így aztán Kentenich atya a munkaidőt is felhasználhatta. Bettendorf atya önzetlen segítőkészséggel látta el a titkári teendőket, és csoportvezetőjük jóakaratóan falazott nekik.

A kiterjedt levelezés mellett nagylélegzetű és alapvető jelentőségű műveket írtak. A legjelentősebb ezek között a „Hirtenspiegel”, amely 5870 négyesoros versszakból állt. Ezt a kézikönyvet a nővérközösségek vezetőségének írta, illetve diktálta Kentenich atya. Kilenc hónapig készült. Még lerövidített

formájában is csodálatos mű, Kentenich atya szellemének és hitének fénylő tanúságtétele.

A második év során Kentenich atya két alkalommal is közvetlen életveszélybe került. Az első eset 1943 karácsonya előtt történt, amikor a részeg táborparancsnok egy szemle alkalmával belekötött Kentenich atyába. A második eset még veszélyesebb volt. A Gestapo 1944 tavaszán fogdába csukatta Kentenich atyát két másik társával együtt, és vizsgálatot indított ellenük. A vádnak három súlyos pontja volt:

- Külföldi rádióknak híreket továbbít Dachauból.
- Titkos levelezést folytat.
- Együttműködik a kommunistákkal.

Habár abban az időben nem sok gondot fordítottak a gyanúsítások kivizsgálására, és egy fogoly élete nem sokat ért, Kentenich atya mégis sértetlenül került ki mindkét veszélyes helyzetből.

A dachauai fogság utolsó évében Kentenich atya változatlanul folytatta, és még fokozta is a schönstatti építés megkezdett munkáját.

Az év nagy részében, amíg a vasúthálózat még működött, az élelmiszer-csomagok is rendszeresen érkeztek, így a foglyok egészségi állapota elviselhető volt. Más szempontból azonban egyre rosszabbodtak a körülmények. A Gestapo egyre több foglyot küldött a lágerekbe. Egyesek számára már-már elviselhetetlenné vált a tömegnyomor. Már senkinek sem jutott külön fekhely. Elszaporodtak a tetvek, amelyek aztán az év végén a legborzasztóbb kiütéses tifuszjárványt okozták.

Kentenich atya azonban rendíthetetlen nyugalommal diktálta titkárának a leveleket és a tanulmányokat. Pedig a meglepetésszerű SS-ellenőrzésektől is tartaniuk kellett. Ebben az időben készült el a „Marianische Werkzeugsfrömmigkeit” c. könyv is, amely kitűnő kulcs Schönstatt sajátosságának és történelmének a megértéséhez. Továbbá ekkor keletkezett még egy sor kisebb tanulmány és imaszöveg is.

Szépen fejlődött a schönstatti csoportok élete és munkája is. Kentenich atya a lágerben is a kint bevált tagozódást vezette be. 1944 őszén két szövetség-csoport és 5 liga-csoport működött már. A csoportokban németek, lengyelek, csehek, olaszok franciák, belgák és hollandok dolgoztak nagy buzgalommal és elszántsággal. A kapott csomagokat közösen fogyasztották el, miközben a jeruzsálemi öskeresztények lelkesítő példája lebegett a szemük előtt. Kentenich atya fáradhatatlanul látogatta csoportjait. Estéenként néha 4-5 előadást is tartott.

4. KORSZAK A NEMZETKÖZI KITERJEDÉS

Schönstatt Internacionálé. A 3. alapítás

Az utolsó lágerév kiemelkedő eseménye volt a schönstatti alapítás 30 éves évfordulója 1944. október 18-án. Kentenich atya már tavasszal elkezdte a jubileum előkészítését. Ezt a célt szolgálta már a „Marianische Werkzeugsfrömmigkeiten” megírása is. A közvetlen előkészületi napokon és a Szeretetszövetség megújításán túl Kentenich atya elérkezettnek látta az időt a Schönstatt Internacionálé meghirdetésére. A három előadásból álló témaki-fejtést a schönstatti történelem mint a harmadik alapító dokumentumot tartja számon.

Kentenich atya kezdettől fogva egy világméretű megújulás távlataiban gondolkodott. De jól látta, hogy először az alapokat kell lerakni, és a német anyabázist kell felépíteni. Az első nyitás 1933-ban volt, amikor a Mária-nővérek egy csapata a tengerentúlra rajzolt ki. Az események és Schönstatt fejlődése, 1944 végére érték el oda, hogy Kentenich atya napirendre tűzte a nemzetközi kiterjedés programját, és az ehhez szükséges lelki aszketikus alapállás kifejtését.

A világháború közben gyors léptekkel közeledett a végéhez. A náci birodalom összeomlásával együtt Dachauban is elszabadult a pokol. Nem voltak már segélycsomagok. Éhínség és tífuszjárvány dühöngött, és ezerszámra szedte áldozatait. Kentenich atya a tífuszjárvány kitörésekor azonnal írt Schönstattba oltóanyagért, és titokban, akit csak tudtak, beoltottak. Maga Kentenich atya változatlan nyugalommal folytatta munkáját, és erre biztatta csoportjait is. Utolsó előadását 1945. április 2-án, Húsvéthétfőn így fejezte be: „Menjetekek békével az Úr és Úrnőnk, a Háromszor Csodálatos Anya nevében!”

Kentenich atya 1945. április 6-án szabadult ki a dachauai lágerből. Első útja a dachauai plébánoshoz vezetett, hogy megköszönje áldozatos segítségét. A harcok miatt Schönstattba csak Pünkösdfvasárnap ért el. Első dolga az volt, hogy övéivel együtt hálatelt szívvel végigvizsgálták az elmúlt éveket.

„Tulajdonképpen nem kellene mást tennünk, mint csendben együtt lenni és szemlélni a jóságos, szerető és irgalmas Istent. Szent Ágoston szavai szerint: Videbimus et amabimus, amabimus et laudabimus in fine sine fine.”

A világháború utáni időszak Kentenich atya életében nem kevésbé bővelkedett drámai eseményekben, mint a nácizmus 12 éves időszaka. A harmadik alapítólevélnek megfelelően azon fáradozott, hogy a Schönstatti Művet minél több országban elterjessze. Bár Kentenich atya már hatvanéves volt, amikor kiszabadult Dachauból, mégsem gondolt pihenésre, pedig hívták több helyre is. A Schönstatt előtt álló feladatok nem tűrnek halasztást:

- Először is össze kellett újra gyűjteni a schönstatti családot, és tisztázni a háború utáni Németországban való helyüket és küldetésüket.
- Másodsor a Schönstatt Internacionálé szellemében útnak indulni és világméretűvé tágítani a mozgalmat.
- Harmadszor pedig elismertetni Schönstattot az egyházzal, és megtalálni végleges helyét annak életében és jogrendszerében.

A háború után

A rombadőlt országban mindenfelől gyalog, kerékpáron jöttek a schönstattiak Kentenich atyához, hogy végre újra láthassák és hallhassák. A háború és az elnyomás ellenére hűségük töretlen maradt. Az utolsó négy évben azonban nagyon hiányoztak már az összejövetelek, a lelkinapok és lelkigyakorlatok. A szervezeti összetartozás ilyen körülmények között természetesen fellazult. A helyreállítást nehezítették a vesztes háború következményei: a közlekedés és a gazdaság összeomlása, az éhínség, a menekültek özöne, a nemzetközi megszállás és zónákra tagolás stb. Schönstatt újraszervezésénél még fontosabb feladat volt a belső egység és zártság megerősítése. Ennél a pontnál Kentenich atya az Inscriptio szeretetáramlás-gondolatából indult ki, melyet fogsága idején a mozgalom minden vezető köre a sajátjává tett.

Elhatározott szándéka volt továbbá Kentenich atyának, hogy közkinccsé teszi a schönstatti közösségekben a koncentrációs lágerbeli tapasztalatait, élményeit és lelki gyümölcseit. Már Dachauban az volt a biztos meggyőződése, hogy a lágerben átélt helyzeteket nem szabad valami különleges esetként felfogni. Sokkal inkább úgy tűnt neki, hogy Dachau nem más, mint a közlő új közállapotok előképe. Ezért az volt a meggyőződése, hogy a schönstatti közösségeket a lehetőségek szerint minél jobban be kell vezetni „Dachau iskolájába”. A hazatérése utáni előadásokban gyakran beszélt arról, hogy minden schönstattinak „lágerképessé” kell válnia. Ezen azt értette, hogy képesnek kell lennie fénylő tanúvá, gyümölcsöt hozó maggá válni egy közömbös vagy keresztényellenes hatalom légkörében is.

Kentenich atyát csak még jobban megerősítette e felfogásában a háború után kialakult új hatalmi helyzet. A világháború legsúlyosabb következményének tartotta a kollektívizmus hatalmi térhódítását. Az a körülmény, hogy már Európa szívében nyíltan uralkodó hatalomként volt jelen, világosan jelezte, hogy korunk alapvető eretneksége új és döntő harcra készül. A helyzetet még az is súlyosbította, hogy a kollektívizmus ott is jelentősen tért hódított, ahol a külső hatalmat még nem vette kézbe.

Kentenich atya és Schönstatt nem nézte ezt ölvetett kézzel. Bevezették az ún. „október-hetet”. Ez azt jelentette, hogy az október 18-i évforduló körüli napokban a schönstatti közösségek vezetői összegyűltek Schönstattban. Itt egyrészt felújították és elmélyítették egymással a kapcsolatot, másrészt a kö-

vetkező évre apostoli és pedagógiai vezérfonalat dolgoztak ki. 1945-ben az első október-hét vezérgondolata így hangzott: Az „új ember és az új közösség”, vagyis a Schönstattban formálódó új, katolikus emberkép az eltömege-sített kollektív ember ellentéte.

1946-ban az október-hét rendkívüli csúcspontot jelentett. A képviselők az egész Schönstatt család nevében megkoronázták a Háromszor Csodálatos Anyát, aki győzelmesen átvezette a schönstattiakat a háború világégésén. Ek-kor hozták haza az elesett hősök hamvait is és temették a kegykáporna mögé. Az előadások vezérgondolata így hangzott: A Szűzanya, Schönstatt királynő-je az „új ember” Isten által rendelt nevelője.

1947-ben az október-hét vezérgondolata: A Szeretetszövetség Máriával az „új ember” életének az alapja.

Ezek az éves irányvonalak szilárd, világos és vonzó küldetéstudatot bizto-sítottak Schönstattnak a háború utáni évek szellemi zűrzavarában. Kentenich atya ezzel újra arra a biztos alapra helyezte művét, amelyen Schönstatt kez-dettől fogva felépült és nyugodott.

A Schönstatt-mozgalom belső és külső egységét nagymértékben segítette ebben az időszakban a dachau imádságoknak könyv alakban való kiadása (Himmelwärts). Kentenich atya kezdettől fogva igen nagy jelentőséget tulaj-donított ennek a könyvecskének. „Aki beleéli magát a mi egyetemes, hódító, messiási és titokzatosan győzelmes jövőképünk szellemébe, az a Himmel-wärts minden lapján felismerheti ezt a szellemet. A benne felvázolt Isten- és emberkép, történelem-, társadalom- és egyházkép mind-mind kifejezetten er-re mutat. Erről a jövőképről való szemlélődés számára kínál az imakönyv bő-séges anyagot. Annak, aki a kaotikus állapotok közepette meg akarja őrizni világos fejét és biztos kezét, a Himmelwärts hatékony értelem-akarat-szív is-kolát jelenthet” – nyilatkozta Kentenich atya. Mindenekelőtt azonban a „dachau szellem” iskolája ez a könyvecske. A „Himmelwärts” Schönstatt-on belül és kívül is nagy vitákat kavart, és bizonyos értelemben vízvázlasztó lett.

Kentenich atya szervezeti intézkedésekkel is segítette Schönstatt egységét és zártságát. A Mária-nővérek közösségeit tartományokra osztotta, a schön-statti világi papok és a schönstatti nők szövetségeit pedig megfelelő alapsza-bállyal ellátott polgárjogi egyesületté szervezte.

Kentenich atya utazásai

A háború utáni Németországban nem lehetett könnyen útlevelhez jutni. Kentenich atyának is csak mint volt dachau fogolynak sikerült. Első útja Svájcba vezetett. Felújította a háború miatt megszakadt kapcsolatokat. Lelki-gyakorlatokat tartott papoknak, schönstatti csoportoknak, de mindenekelőtt a Mária-nővéreknek.

Innen szervezte meg Kentenich atya az első dél-amerikai útját is. A nehézkes ügyintézésben segítségére volt a palottinus rendfőnök, aki vatikáni útlevelet szerzett Kentenich atyának.

Így 1947 februárjában először Rómába utazott. Itteni tartózkodása idején, 1947. március 12-én jelent meg a „Provida Mater Ecclesia” kezdetű pápai dokumentum a világi intézmények egyházi helyzetéről. Ezzel végre a schönstatti szövetségek is hivatalos helyet kaptak az egyházban. XII. Pius pápa március 14-én kihallgatáson fogadta Kentenich atyát. Beszélgetésük természetesen a már régen várt rendelet körül forgott. A Szentatya megkérdezte, hogy Kentenich atya meg van-e elégedve az új rendelettel. Kentenich atya, miután kifejezte elismerését és örömét e régen várt rendezéssel kapcsolatban, felajánlást tett a Szentatyának. Az egész schönstatti család nevében ígéretet tett arra, hogy az egyháznak értékes segítséget nyújtanak egy új társadalmi rend felépítésében.

Kentenich atya Rómából Brazíliába repült, majd innen ellátogatott Uruguayba, Argentínába és Chilébe. 1935-től kezdődően több hullámban Máriánővérek telepedtek ki ezekbe az országokba. A világháború miatt éveken át magukra hagyatva éltek és nélkülözték Schönstatt-tal és Kentenich atyával való eleven kapcsolatot. Ezért aztán Kentenich atya nagyon a szívében viselte, hogy minél előbb felkeresse dél-amerikai „telepeseit”.

Kentenich atya az egész nővértársaság további fejlődése miatt is fontosnak tartotta, hogy a dél-amerikai viszonyok közt megvizsgálja alapításának életét. Meg volt arról is győződve, hogy Dél-Amerikának nagy történelmi jövője van, és ezért is szerette volna Schönstatt magvait szétszórni a kontinensen. Úgy találta, hogy a latin-amerikai értékek és mentalitás hasznos és szükséges kiegészítését jelentik az európai gondolkodásnak. Az európai hidegháború éveiben egy erős, dél-amerikai Schönstatt bizonyos biztonságot és tartalékot is jelentett a jövőre nézve.

Annak ellenére, hogy Kentenich atya már elmúlt 60 éves, a munkabírása még mindig a régi volt. Bevált módszer szerint egyszerre három síkon dolgozott:

- egyrészt előadásokat és beszédsorozatokat tartott a nagy nyilvánosság számára;
- másrészt vezette, tanította és szervezte schönstatti közösségeit, és
- végül sokak személyes lelkiatyja és tanácsadója is volt.

Schönstatti leányszentélyek

Dél-Amerikában a Schönstatt-mozgalom egy-két év alatt kivirágzott és gyönyörű termést hozott. Kiemelkedő szerepe volt ebben annak, hogy Kentenich atya – megértve a gondviselés útmutatását – egy döntő újítást hagyott jóvá: a schönstatti Háromszor Csodálatos Anya szentélyét, a mozgalom kezdő sejtjét és életforrását „átvitte az óceánon”.

Már évek óta, de különösen 1934 óta számos oltár és kápolna épült mindenfelé a Háromszor Csodálatos Anya kegyképével. A második világháború alatt az uruguayi Mária-nővéreknek jutott elsőként az az eszébe, hogy felépítsék maguknak a schönstatti összetétel pontos mását. Kentenich atya még Dachauban értesült erről, és a gondviselés útmutatását látta benne: A Szűzanya meg akarja sokszorozni és az egész világon elterjeszteni schönstatti szentélyét, hogy így küldetését még jobban és teljesebben meg tudja valósítani. Ennek nyomán a háború utáni években Brazíliában, Argentínában és Chilében is felépültek a schönstatti kápolnák. Kentenich atya úgy irányította a dolgokat, hogy a szentélyek mellé mindenhol egy schönstatti továbbképző központot is építettek. Senki sem gondolta volna, hogy ennek a döntésnek milyen nagy szimbolikus, lelki és szervező értéke lesz. A „leányszentélyek” is úgy működtek, mint áldott, természetfeletti kegyhelyek, mint a schönstattiak otthona és központja.

Kentenich atya első dél-amerikai útja hat hónapig tartott. Visszatérése után azonban alig töltött csak egy-két hónapot Európában, 1947 decemberében már ismét úton volt. Ezúttal először Dél-Afrikába ment, hogy az ottani Mária-nővéreket meglátogassa. Három hónapot töltött itt. Meglátásait az ott rendkívül égető faji kérdéstről egy terjedelmes tanulmányban foglalta össze.

Dél-Afrikából ismét Dél-Amerikába utazott, majd onnan tovább Észak-Amerikába, az Egyesült Államokba. Itt a Milwaukee-i palottinusok vendége volt. Mivel az Egyesült Államokban kevés munkája akadt, volt ideje arra is, hogy beutazza az egész országot. Ennek emlékéért őrzik az USA helyzetéről és jövőjéről írt tanulmánya. Végül is Texasban talált egy püspököt, aki érdeklődést mutatott Schönstatt iránt, és vele meg is állapodott abban, hogy küld neki Mária-nővéreket segítségül. Ez volt az első észak-amerikai bázisa Schönstattnak.

Ezután 1948 szeptemberében visszautazott Dél-Amerikába, és ott is maradt 1950 elejéig. Jelenléte és működése egyértelműen felgyorsította a Schönstatt-mozgalom itteni fejlődését. Vetése mindenfelé szépen kikelt és fejlődött. Egyre több volt így a munkája is.

A dél-amerikai működése közben kiterjedt levelezést folytatott. A számtalan magánlevél mellett levelezésben állt a vezető schönstatti körökkel is. Ebben a korszakban több hosszabb tanulmányt és monográfiászerű művet is alkotott.

Kentenich atya Európába 1950. január 19-én tért vissza. Első útja Rómába vezetett, ahol részt vett Vinzenz Palotti szentté avatásán. Erre az eseményre jól elő akarta készíteni övéit, ezért még Dél-Amerikából egy mélytartalmú és zseniális munkát küldött Schönstattba, amelyben bemutatta az új szent személyét és küldetését.

A családmozgalom és a háziszentélyek

A schönstatti családmozgalom, melyet Kentenich atya Dachauban alapított, a világháború utáni években gyors fejlődésnek indult. Az alapító dr. Kühr felesége nem osztozott férje feltétlen odaadásában. Később azonban, amikor férje halálos beteg lett, fordulat állt be magatartásában. Dr. Kühr felajánlotta életét és halálát a családokért a mozgalom fundamentumába.

Kentenich atya a családmozgalom vezetését és felépítését Tick atyára bízta, akinek munkája nyomán egyre szaporodtak a jelentkezők. Az első csoportos családnapiakat 1948-ban tartották, amelyre Kentenich atya Dél-Amerikából alapvetően fontos üzenetet küldött. Levelében először a családok mai helyzetét elemezte:

„A mai időkben az összes életfeltételek sokoldalú elgyökértelenedésének szorításában a családok szentélyében mutatkozik a legerősebb pusztítás. Ha a schönstatti Istenanya új emberi társadalmat és egy új embertípust akar formálni és kialakítani, akkor szükségképpen az ő egész kegyelmi erejét arra kell koncentrálnia, hogy teherbíró schönstatti családokat alkosson, és ezek számát megsokszorozza... Aki ismeri a mai életet, aki látja azokat a borzalmas katasztrófákat, melyek felé a világ és az egyház halad, az mélyen meg van arról győződve, hogy az egész Schönstatt feladatát sem egészében, sem részben meg nem oldhatja, ha minden ereje és lelke végső soron nem ömlik szent, schönstatti családszigetekbe, amelyek mindinkább egyesülnek egymással egy közös családművé...

A Szűzanya azt szeretné, hogy helyesen felismerjék életfeladatuk nagy jelentőségét, hogy erőt kapjanak a családi erkölcs megvalósítására. Legyen erejük egy használható családi aszkézis és családpedagógia kidolgozására, egy lélekkel telített családi szokásrend megörökítésére. Így aztán olyan tartályokká válhatnak, amelyből a teljes mozgalom minden tagja állandóan táplálkozhat és megújulhat. Mi mindannyian – kivétel nélkül – érdekeltek vagyunk ebben az új pünkösdi csodában. Ezért egyesüljünk, és nagy buzgósággal kérjük és kolduljuk a hatékony átváltozás csodáját.”. E bevezető elemzés után Kentenich atya egy nagy jelentőségű dolgot javasolt: minden schönstatti család létesítsen otthonában egy kis schönstatti háziszentélyt. Ez az újítás nem más, mint az eredeti schönstatti Mária-kegyhelynek és a „leányszentélyek” rendszerének továbbfejlesztése.

„Vigyék a schönstatti Háromszor Csodálatos Anya képét – írja Kentenich atya az első schönstatti családoknak – és helyezték el a lakásuk egy díszhelyén. Így az egy kis szentéllé válik, ahol a kegykép kegyelmet közöl, szent családi életet alkot és szent családtagokat formál... A Háromszor Csodálatos Anya beváltja ígéreteit, ha az alapító okmányban felállított követelményeket teljesítik.”

A Szűzanyának a mai világ számára is szól a küldetése. Ezért keres és kutat olyan családok után, akik hajlandók vele együttműködni. Az a célja az eredeti schönstatti szentélynek, de a leányszentélyeknek is, hogy ezek segítségével behálózza az egész világot. Ugyanezért megy el a családok háziszentélyeibe is, hogy ott neveljen és inspiráljon minket, hogy mélyen vallásos emberek legyünk.

Nem mindennapi feladatok álltak és állnak ma is a keresztyény családok előtt, amelyek megoldásához valóban isteni segítségre és kegyelemre van szükségünk. A Schönstatti Családmozgalom gyümölcsözően fejlődött, és valóban az egész mozgalom fundamentumává és koronájává vált.

5. KORSZAK AZ EGYHÁZI PRÓBATÉTEL

A kánoni vizsgálat

Kentenich atya csak 1950 február végén tért vissza Schönstattba a nagy apostoli világotutazásából. Itt már nagyon várták, mert fontos kérdésekben kellett dönteni.

Kentenich atya előtt kezdettől fogva világos volt, hogy Schönstatt az egyház elismerése nélkül nem tudja küldetését teljesíteni. Alapító tevékenységéhez hozzátartozott, hogy Schönstatt egyházi elismertetéséért fáradozzon. Ez a cél vezette akkor is, amikor a mozgalom fejlődése közben minden döntő lépés előtt tájékoztatta az illetékes egyházi vezetőket. A végleges elismeréshez azonban arra volt szükség, hogy Schönstatt bizonyos kifejelettséget érjen el, hogy hatását a gyümölcssein lehessen lemérni.

Kentenich atya röviddel a bebörtönzése előtt, 1941 őszén már az elismeretés céljából lépett kapcsolatba a trieri püspökkel. A háború után hamarosan ismét rátért erre a feladatra. „Nem az egyház mellett, fölött, hanem az egyházban akarunk élni!” – hangsúlyozta több alkalommal.

Kentenich atya tudatában volt annak, hogy az egyházi jóváhagyás nem lesz könnyű dolog. Jól ismerte az egyes megújulási mozgalmak történetét. Schönstatt esetében további nehézséget jelentett az is, hogy a szövetségek létrejöttékor még nem is léteztek olyan egyházjogi kategóriák, amelyekbe azokat be lehetett volna sorolni.

Még nagyobb gondot jelentett az egyház számára Schönstatt eredetisége. Kentenich atya, mint általában a többi alapító is, ragaszkodott ahhoz, hogy művét a maga eredetiségében ismerjék el. A már említett vita a „különleges schönstatti eszmék” körül arra mutatott, hogy ezt az eredetiséget nem könnyű elfogadtatni.

A Schönstatt körüli viharok többször is elcsitulnak. A II. világháború után azonban ismét feltámadtak az ellenérzések. A vita most már nem maradt az elmélet síkján, hanem a felelősségtől és a joghatóságtól vezetve belekapcsolódtak a német püspökök, majd az egész Német Püspöki Kar is.

Úgy elmérgesedett a helyzet, hogy Schönstattnak reménye sem lehetett arra, hogy teljes eredeti valóságában a német püspökök a közeljövőben elfogadják.

Ezért aztán Kentenich atya úgy határozott, hogy először csak a Mária-nővérek társaságának egyházi elismerését kérvényezzék. Az illetékes trieri püspök a legnagyobb elismeréssel továbbította és támogatta kérésüket Rómában. A Mária-nővérek ugyanis már sok országban és püspökségen végeztek nagyon áldásos apostoli munkát. A Szentszék 1948. február elsején adta meg a „Nihil obstat”-ot a Mária-nővérek intézményére.

Ezzel párhuzamosan a kritika mindig újabb és újabb támadásokat intézett Kentenich atya és Schönstatt ellen. Kifogásolták a „Himmelwärts” dachau imaszövegeit, féltékenyen nézték a Schönstatt-mozgalom növekedését, megint elővették a „különleges eszméket”.

A püspöki kar megnyugtatására a trieri püspök – Kentenich atyával egyetértésben – kánoni vizsgálatot rendelt el Schönstattban. A vizsgálat lefolytatását egy jóindulatú, Schönstattot jól ismerő és szerető teológusra bízta. Így a kánoni vizsgálat záródokumentuma minden lényeges dologban pozitív volt Schönstatt számára. A szabályok szerint a trieri püspök elküldte a dokumentumot Kentenich atyának véleményezésre. Ez volt az a pont, amikor a mindaddig védekezésre és magyarázkodásra kényszerült Schönstatt ellentámadásba ment át.

Kentenich atya érkezettnek látta az időt, hogy ezt a pozitív fordulatot megragadva harcra induljon a nyugati emberiség nagy rákfenéje ellen: az *idealista-mechanikus gondolkodásmód és eszmék* ellen. Rámutatott, hogy már az egyházban és a keresztény életben is egyre inkább tért hódít és nagy pusztításokat végez ez a gondolkodásmód. Különösen két valóság veszélyeztetését fájlalta: a boldogságos szent Szűz irányában eluralkodó ellenséges közömbösséget, és az atyaság eszméjének elvesztését mind a természetes, mind a természetfeletti rendben.

A kánoni vizsgálat jegyzőkönyve mellé ezért Kentenich atya egy terjedelmes tanulmányt írt, amelyben – rámutatva az említett veszélyekre – felhívta a püspököket egy közös harcra az idealista-mechanikus eszmék ellen.

Kentenich atya tisztában volt azzal, hogy ezzel a tetteivel nagy vihart fog kavarni és zúdítani önmagára és Schönstatttra. Ezért mielőtt tanulmányát elküldte volna Dél-Amerikából, a bellavistai Háromszor Csodálatos Anya szentélyében az oltárra helyezte és Mária oltalmába ajánlotta 1949. május 31-én.

„Úgy megyünk, mint Dávid Góliát ellen. Megint meg kell ismételni az 1942-es halálugrást. De a Szűzanyára számíthatunk!” – mondta. Kentenich atya előérzete nem csalt. A javasolt dialógus és közös harc nem jött létre. Ehelyett Schönstattrra még a náci üldözésnél is nehezebb próbatétel szakadt az egyház részéről.

Először is egy sor tiltást tartalmazó leirat érkezett Schönstattba a Német Püspöki Kartól. Ezután 1950 áprilisában a kánoni vizitátor a Szentszékhez fordult apostoli vizsgálat elrendeléséért.

Az események egyre inkább Kentenich atya személyére koncentráálódtak, de ő mindezzel alig törődött. Éppen úgy, mint azelőtt, folytatta a munkáját, tartotta előadásait. Lelkületére jellemző az 1950. július 8-án, a 40 éves papi jubileumán mondott beszéde:

„Úgy tűnik nekem, hogy az elmúlt negyven évben semmit sem tettem. Ezt ne tartsák túlzásnak, ez szó szerint így van. Ha mégis történt valami, akkor az biztosan nem tőlem eredt, hanem valami túlvilági, isteni, természetfeletti erőből... Egyedül a Szűzanyának van oka ünnepelni!”

1951-ben Kentenich atya három hónapra ismét Dél-Amerikába utazott, hogy ott ismét lelkigyakorlatokat tartson.

Közben Rómában elrendelték az apostoli vizsgálatot és S. Tromp holland jezsuita atyát jelölték ki apostoli vizitátornak. Dél-Amerikából visszatérőben Kentenich atya megállt Rómában, és itt találkozott Tromp atyával, aki ekkor egy javaslatot tett Kentenich atyának, hogy hagyja el önként Schönstattot. Ez megkönnyítené a nehézségek megoldását, és aztán a nem túl távoli jövőben vissza is térhet majd. Ha azonban parancsal kell őt Schönstattból eltávolítani, akkor nem számíthat közeli visszatérésre.

Kentenich atya gondolkodási időt kért. Nem azért, mintha bizonytalan lett volna az adandó válaszban, hanem azért, mert meg akarta beszélni az övéivel ezt az egész Schönstattot is mélyen érintő kérdést. Menningen atya képviselte akkor Rómában Schönstattot, vele beszélt meg a dolgot. Ezután a palottinusok generálisának közvetítésével ezt a választ küldte Tromp atyának, a megbízott apostoli vizitátornak: *Schönstatt iránti hűségből az önkéntes válasra nem gondolhatok. De természetesen azonnal fejet hajtok az egyház parancsa előtt.*

Ezek után Tromp atya munkához látott. Az apostoli vizsgálat alapelve az volt, hogy érvényt szerezzen a püspökök kívánságának. Ennek megfelelően 1951 nyarától egész sor határozatot hozott Tromp atya, amelyeket a római Szent Officium szentesített.

Felmentette Kentenich atyát a Mária-nővérek lelki igazgatói tisztségéből, megtiltotta neki, hogy Schönstattban tartózkodjon, felmentette a Schönstatti Liga vezetői posztjából..., és végül 1952 januárjában az Egyesült Államokbeli palottinusok Milwaukee-i rendházát jelölte ki számára tartózkodási helyül, melyet nem szabad elhagynia.

Vagyis a német püspökök a Schönstatt körül kialakult nehéz helyzetet a tekintély és az engedelmesség kérdéseként fogták fel, és hatalmi szóval zárták le.

Ez az elválasztás még nehezebb próbatétel volt, mint a dachau fogság. Most ugyanis lelkiismeretében tiltották meg neki, hogy övével törődjön. A száműzetés ráadásul még egy hosszú, sötét árnyékot is vetett Kentenich atya életművére és Schönstatra. Hiába hangsúlyozta a Szentszék, hogy Kentenich atya eltávolítása csak egy adminisztratív intézkedés volt, és nem büntető jellegű, továbbá, hogy Kentenich atya életében és tanításában semmi kivetnivalót nem találtak, mégis mindenféle szóbeszéd kapott lábra.

Schönstatt felett is súlyos, sötét felhők gyülekeztek. Kínzó kérdések vártak feleletre: Az alapítójuk formáló és kormányzó keze nélkül mivé lesz művük? Mi hat majd Schönstatra meghatározó erővel? Vissza fog-e térni valaha is Kentenich atya? Lesz-e egyáltalán alkalmas személy, aki a helyébe léphet? Egy sor elméleti kérdésben is bizonytalanok voltak.

Száműzetésben Milwaukee-ban

Kentenich atya hatvanhat éves volt, amikor a Szent Officium parancsára száműzetésbe ment. Kijelölt tartózkodási helye a Michigan-tó partján fekvő Milwaukee, Wisconsin állam legnagyobb városa volt. A XIX. századtól kezdve itt sok német bevándorló telepedett le. 1843 óta püspöki székhely volt, a püspökei mind németek voltak. A palottinusok hivatásuknak érezték a kivándoroltak lelki gondozását, ezért 1921-ben egy csoportjuk Milwaukee-ba ment, ahol átvették a Szent Kereszt plébánia vezetését. Ez lett később az amerikai palottinus provincia központja.

Hogyan fogadta Kentenich atya a száműzetést? Távozása után, 1951. november 18-án így írt schönstatti munkatársainak:

„Majdnem felesleges írnom Önöknek. A körülmények által Isten érthetően beszél. A Szűzanya segíteni fog, hogy a próbát kiálljuk és megértsük. Ha jól látom, az egyház engedelmességünket akarja kipróbálni, hogy ebből tudja meg, hogy a mű és hordozói Istentől valók-e. Nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy az évek alatt nagyon erősek lettünk. Félnék tőlünk, hogy esetleg eretnekséget rejtegetünk. Ezért kell a főt különleges próbatételnek alávetni. Ahogy a vihar hatására a fagyókér mélyebbre nyomul a földbe, és a fát ellenállóbbá teszi a nagy viharok és orkánok ellen, hasonlóképpen lesz ez nálunk is.

Ha most bebizonyítjuk a hűségünket azzal, hogy minden próbatételt kiállunk, akkor várhatjuk, hogy később méltók leszünk majd nagy szolgálatok teljesítésére is. Ha Önök 1942. január 20. szelleméből élnek, akkor ezek az események nem fogják megzavarni és megrázkódtatni Önöket. Ellenkezőleg! Örülni fognak, hogy Isten szeretetének, bölcsességének és mindenhatóságának tervei ilyen kézzelfoghatóan valósulnak meg rajtunk. Ebben küldetésünk

komolyságának jelét fogják majd látni. Ha sötétben is kell járnunk, akkor is állandóan Atyánk kezében vagyunk, aki elrejt és vezet minket, amíg újra körülragyog minket a fény. A Háromszor Csodálatos Schönstatti Anyával való Szeretetszövetségünk mindegyike a garancia, amíg hűek vagyunk hozzá... Akinek rendkívüli a küldetése, annak rendkívüli a próbatétele is. A világnak is, az egyháznak is joga van ilyet kívánni és végre is hajtani. Nem szabad felháborodni azon, hogy közben milyen eszközöket használ, akkor sem, ha tisztelatlenségről, igazságtalanságról, hontalanságról van is szó. Bizonyítékra van szükségük küldetésünk igazságát és isteniségét illetően.”

Láthatjuk, hogy szó sincs Kentenich atyánál lehangoltságról, csalódásról vagy keserőségről. Kentenich atya higgadtságát, belső nyugalmát mindenki megtapasztalta, aki felkereste őt Milwaukee-ban. Ez kihatott testi egészségére is, amely csorbíthatatlanul mindvégig megmaradt. „A gondviselésbe vetett hit a legjobb eszköz minden betegség ellen” – mondta.

A száműzetés éve alatt Kentenich atya nem hagyta el Milwaukee közvetlen környékét. Élete azonban itt sem volt tétlen. A megérkezése után azonnal felkérték, hogy tartson egy triduumot a palottinusok számára. Az első évében szabadidejét irodalmi munkásságra használta fel. A Schönstatt-tal, az egyházzal és a mai világgal kapcsolatos gondolataival több mint 7000 oldalt írt tele. Így keletkezett 1961-ben a „Krise um Regierungsformen” c. tanulmánya is, amelyben a tekintély és az engedelmisség kérdéseit taglalja. A „Zum Spannungsverhältnis von Amt und Charisma” c. tanulmányában a saját példáján vizsgálta viselkedésének elméleti hátterét.

Az irodalmi munkásság mellett próbálkozott meg Kentenich atya a Schönstatt körüli viták tisztázásával és lezárásával is. Ezért írt 1952-ben egy hosszabb tanulmányt a palottinusok generálisának és a trieri püspöknek.

Kentenich atya Milwaukee-ban is nagyon keresett lelkiatya lett, igen kiterjedt levelezést folytatott. Nagyon fontosnak tartotta ezt a munkát, és mindig nagy figyelmet szentelt neki.

1959-től kezdve kisegítő lelkipásztorként, majd plébánosként működött a Milwaukee-i Szent Mihály plébánián. Mélyrehatóan foglalkozott a kivándorlók lelki problémáival, és eredményesen segítette őket. Az volt a célkitűzése, hogy a hontalan, gyökértelen embereknek közösséget építsen. Ezért a vasárnapi szentmisén kívül szombatoként gyóntatott, hétfő esténként beszédeket tartott házaspároknak, templomi kórust szervezett, plébániai újságot szerkesztett. Megünnepelték együtt a közös ünnepeket és zarándoklatokat szervezett. Szoros kapcsolatba hozta híveit az 1954-ben alapított Milwaukee-i Háromszor Csodálatos Anya szentélyével is.

A távoli Európában a száműzetés ellenére Kentenich atya lelkiileg teljesen jelen volt. A schönstatti közösségek egyre jobban elsajátították Kentenich atya célkitűzéseit és módszereit. Komolyan dolgoztak eredeti egyéniségük kimunkálásán és megőrzésén. Egyre erősödött bennük az a meggyőződés,

hogy ez kötelességük is Kentenich atyával és küldetésükkel szemben, de Istennel és az egyházzal szemben is. Egyre erősödő „szabadságharcuk” célkitűzése alapítójuk kiszabadítása volt. Erőfeszítéseik nem elsősorban az illetékes egyházi hivatalok felé irányultak, hanem a Háromszor Csodálatos Anya felé, és a kegyelmi tőkéhez való hozzájárulásban, imákban és áldozatvállalásokban fejeződtek ki. Csak a jó Isten a tudója annak, hogy mennyi hősiek erőfeszítést és áldozatot ajánlottak fel Kentenich atya visszatéréséért!

A nyilvánosság azonban évről évre semmit sem tudott minderről. Kentenich atya útmutatása szerint a schönstattiak abban a szilárd hitben éltek, hogy ha mindenki megteszi a magáét, akkor a Szűzanya úgy fogja Kentenich atyát visszahozni, hogy mindenki előtt világossá lesz, hogy ezt egyedül Őneki köszönhetik.

A legkeserűbb cseppek sem hiányoztak az áldozat és szenvedés kelyhéből. A közvéleményben elterjedő pletykák először hatalom- és uralomvággyal vádolták Kentenich atyát, majd lábrakapott a suttogás, hogy valami olyan szégyenletes dolgot tett, amit mindenkinek el kell hallgatni. Végül pedig még ez is: 1961-ben a Szent Officium 5 napra felfüggesztette Kentenich atya papi működését azzal a felszólítással, hogy köteles ebben az öt napban lelkigyakorlatot végezni. Tehát még 1961-ben is teljesen reménytelennek látszott Kentenich atya és Schönstatt ügye.

Miután Kentenich atya elhagyta Schönstattot, még több mint két évig folytatódott az apostoli vizsgálat. Eközben többször is úgy tűnt, hogy vége Schönstattnak. Már ott feküdt aláírásra XII. Pius pápa asztalán az a dekrétum, amellyel teljesen fel akarták számolni Kentenich atya minden alapítását. De a pápa nem írta alá, hanem éppen ellenkezőleg, elrendelte az apostoli vizsgálat lezárását. Ezt követően 1953. augusztus 3-án a Szent Officium által kiadott záróokmány az egész Schönstatti Műre kimondta a „Nihil obstat”-ot. Ez az okmány Schönstatt új alapszabályát is jelentette egyúttal. Nemsokkal ezután a Német Püspöki Kar is egyetértően nyilatkozott, majd október 22-én aláírták a palottinusok és a schönstattiak is.

A schönstattiak meg lehettek elégedve az új alapszabállyal. Természetesen köztudott volt, hogy az alapító nem egészen így képzelte a dolgot. Terhes volt pl. a sok jogi megkötöttség... Az okmányban ott szerepeltek igenlően a különleges schönstatti eszmék is:

– A schönstatti család életfontosságú kapcsolódása a schönstatti Háromszor Csodálatos Anyához és szentélyéhez, mint kegyhelyhez, születési helyhez és bölcsőhöz, valamint a mű szellemi központjához.

– A Szeretetszövetség, mint a Szűzanyának való szentelés aktusa, amellyel kifejeződik a Schönstatt-műhöz való csatlakozás.

– Az egész mű szövetségi alapszerkezete, amely biztosítja az egyes tagközösségek jogi önállóságát, és ezzel megakadályozza egy részközösség előjogait.

Az alapszabály szabályozta a schönstatti szóhasználatot is. A botránkoztatás elkerülésére hivatkozva megtilt néhány kifejezést, pl. a kegyelmi tőke, Schönstatt isteni küldetése... De elismeri a bennük foglalt tartalmak kereszténységét.

Az apostoli vizsgálat néhány szervezeti változtatást is bevezetett. Így eltörölte a Mária-nővéreknél a főigazgatói posztot, és új vezetőségválasztást rendelt el.

Harc Schönstattért

Az apostoli vizsgálat sok kérdést szabályozott, de mégsem mindent. Nem foglalt állást pl. abban az alapvető kérdésben, hogy állíthatja-e magáról Schönstatt azt, hogy eredete egy isteni kezdeményezésre nyúlik vissza. Ez a kérdés pedig közvetlenül érintette Schönstatt lényegét és küldetéstudatát.

Az apostoli vizitátor az egyik körlevelében így nyilatkozott: „Az egyes schönstatti közösségek lelkes és izzó szeretetét látva, meg kell állapítani, hogy a Schönstatt-mozgalom alapításánál Isten szele fúj.”

Hogyan kell akkor értelmezni Kentenich atya száműzetését? – tették fel mindig újra a kérdést.

A schönstattiak Kentenich atyával együtt az új helyzetet, mint egy Isten által akart keresztet fogadták. Rendíthetetlenül remélték, hogy az alapítójuk száműzetésének vége lesz, és Isten éppen úgy meg fogja innen is szabadítani, mint Dachauból.

A palottinusok azonban másképp értelmezték az új helyzetet, és ebből súlyos konfliktusok származtak. Kentenich atya eltávolításában arra láttak jelet, hogy a Schönstatt-mozgalmat eloldják az ő személyétől, és beolvasszák a palottinus intézmények rendszerébe. Eközben az vezette őket, hogy Kentenich atya, mint palottinus szerzetes alapította Schönstattot, mégpedig feltételezésük szerint Palotti Szent Vince eredeti küldetéséből és karizmájából táplálkozva.

Hiába hivatkoztak a schönstattiak régi és újabb dokumentumokra, amelyekből kitűnik, hogy Schönstatt a Szűzanyának egy teljesen új kezdeményezése, amelyhez a Katolikus Apostolátus palottinus eszméje csak kiegészítésként kapcsolódott.

Az apostoli vizsgálat 1953-as záróokmánya szerint a Schönstatt-mozgalom a palottinus rend alá tartozik, és a palottinus rendfőnök ül Schönstatt Általános Elnökségének elnöki székében. Továbbá a Szent Officium is támogatta a Schönstatt-mozgalom átszervezését. Több erre vonatkozó dokumentumot is kiadtak, amelyek azonban ahelyett, hogy a problémák megoldását elősegítették volna, a különféle magyarázatok lehetőségével teljessé tették Schönstatt körül a zűrzavart.

A palottinusok sorra leváltották Kentenich atya régi munkatársait a Schönstatt-mozgalom vezetőségéből. Javasolták továbbá 1962-ben az egyes püspököknek, hogy a schönstatti szövetségek vezetőit is váltsák le szerte az országban, mivel ezek is mind a régi célkitűzések és vezérmotívumok szerint éltek és dolgoztak.

Gyakori eset azonban, hogy a szorongattatás csúcspontja egyúttal fordulópontra is jelent. Így történt ez Schönstatt esetében is. Ugyanabban a hónapban, 1962 novemberében, amikor le akarták váltani az összes schönstatti vezetőket, a Német Püspöki Kar egy beadvánnyal fordult XXIII. János pápához azzal a kéréssel, hogy Schönstatt ügyét tegye át a Valláskongregáció hatáskörébe, és dolgoztasson ki számára egy új alapszabályt. Az volt a beadvány célja, hogy a zsákutcába jutott ügyet ismét mozgásba hozzák.

XXIII. János pápa teljesítette a püspökök kívánságát. Ebben az időben a Római Kúria hangulata is kedvező volt Schönstatt számára. Ezt tükrözi az a tény, hogy 1962 novemberében még ahhoz is hozzájárultak, hogy a Mária-nővérek egy csoportja letelepedjen és működjön Rómában.

A fordulatot tulajdonképpen az 1953-as alapszabály és annak a következményei készítették elő. Az a tény, hogy ez az alapszabály lehetőséget adott a palottinusoknak Schönstatt bekebelezésére és így hatósugaruk kiterjesztésére, nem tetszett a püspököknek. Egyikük már 1956-ban tiltakozott is ez ellen Rómában. Schönstatt ilyen átszervezése azt is jelentette, hogy sok kiváló egyházmegyés pap palottinus vezetés alá került. A püspökök jogos kívánsága volt, hogy ne vegyék ki kezükből az egyházmegyéjük területén tevékenykedő schönstatti papok és közösségek irányítását. Ennél sokkal jobban tetszett Kentenich atya eredeti terve, amely szerint a Schönstatt-mozgalom csak akkor tud az egyház minden életterében gyümölcsözően működni, ha mindenütt a helyi püspökök irányítása alatt, az egyes egyházmegyék és plébániák javára dolgoznak. Ezért van az, hogy a Schönstatt-mozgalom nem hierarchikus, hanem szövetségi szervezet, amelyben az Általános Elnökség és a Schönstatt-központ csak lelki tanácsadó szerv, és nem joghatósági tekintélyt hordozó vezetőség.

Az elmondottakból érthető, hogy amikor a schönstattiak 1957 őszén azzal a kéréssel fordultak a Szent Officiumhoz, hogy szeretnének különválni a palottinusoktól, kérésüket sok püspök is támogatta. Akkor azonban az idő még nem volt megfelelő a rendezésre.

A II. Vatikáni Zsinat új atmoszférát hozott az egyházba, és ez segített a Schönstatt-jelenség helyes megértésében és megítélésében is. A német püspököknek alkalmuk volt kicserélni tapasztalataikat más országbeli püspökökkel Schönstattról is.

XXIII. János pápa után VI. Pál pápa is megerősítette elődjének a döntését, és így a schönstatti kérdés véglegesen átkerült a Valláskongregáció hatáskörébe. Kentenich atya ügye azonban továbbra is a Szent Officiumnál

maradt. 1963 decemberében újabb apostoli vizsgálatot rendeltek el Schönstatt-tal kapcsolatban. A problémák megoldását elősegítette, hogy a Német Püspöki Kar Schönstatt függetlensége mellett foglalt állást. Az isteni gondviselés különös figyelmissége volt, hogy Schönstatt ötvenéves fennállásának jubileumát megelőző napokban, 1964. október 6-án adta ki a Szentszék az apostoli vizsgálat eredményét. Schönstatt függetlenségi dekrétumát Adolf Bolte, fuldai püspök hozta meg Rómából, és október 17-én este 700 képviselő előtt hirdette ki ünnepélyesen Schönstattban. Ezután kidolgozták az egész Schönstatt-mozgalomra érvényes új alapszabályzatot, melyet 1965. július 5-én hagyott jóvá a Szentatya. Még ebben a hónapban hivatalosan megalakult a Schönstatti Világi Papok Intézménye is.

Kentenich atya rehabilitálása

Az önállóság és az új alapszabályzat szerencsés megszerzése után Schönstatt visszanyerte korlátlan működési szabadságát. Különösen sürgetővé vált Kentenich atya újbóli rehabilitációja, hiszen maga az alapító a legilletékesebb abban, hogy milyen is legyen Schönstatt végleges alakja. Mindenki tudta azonban, hogy ez a schönstatti ügy legkényesebb problémája.

1962 őszén, a II. Vatikáni Zsinat első ülészakán két „schönstatti püspök” kezdeményezését Ottaviani bíboros, a Szent Officium titkára még kérlelhetetlenül elutasította. De a bíboros utat mutatott nekik azzal, hogy kijelentette: A Szent Officium döntéseiben mindig a püspökök kívánságához igazodik. XXIII. János pápa is hasonlóképpen nyilatkozott, hogy a Német Püspöki Kar-nak kellene kezdeményeznie a rehabilitációt.

Ezen az úton elindulva a Schönstatt-mozgalom vezetői Bolte püspök közvetítésével egy memorandummal fordultak a német püspökökhöz, amelyben többek között ezt írták:

„A schönstatti mű alapítója, Kentenich József atya 1951 óta a Szent Officium ítélete miatt Schönstatt-tól elválasztva az USA-ban él, lakóhelyét azóta nem hagyhatja el, és nem vehet részt Schönstatt irányításában. Az alapító ilyen elmozdítása miatt Németországban és külföldön is a következő rágalmozó vélemény terjedt el:

a) Az alapítót a Szent Officium azért száműzte, mert kifogásolható a Mária-nővérek iránti viselkedése, és mert a tanítása veszélyes.

b) A Schönstatt-mozgalom azért áll a Szent Officium felügyelete alatt, mert a tanítás Kentenich atyától ered, amely eretnokség-gyanús.

Az a meggyőződésünk tehát, hogy a schönstatti ügyet nem lehet lezárni anélkül, hogy az alapító becsületét vissza ne állítanák. Meg vagyunk győződve továbbá arról, hogy az akkori apostoli vizitátor döntése félreértésen alapult, és ezért revízióra szorul.

Érthető, hogy a Szentszék e kérdés megoldásával eddig várt, hogy a bibliai elv alkalmazásával bizonyosságot szerezzen: „Nincs jó fa, amely rossz gyümölcsöt teremne. Minden fát a gyümölcséről ismerni meg (Lk 6,43). Azt gondoljuk azonban, hogy a már több mint 12 éve tartó elválasztás olyan kemény intézkedés, mely biztosan lehetővé teszi az egész ügy tisztázását, és különösen megfelel az egyház alapjellegének: a szeretetnek és az igazságosságnak...”

Az 1964-65-ös években Kentenich atya ügyében nem történt előrelépés, mert ekkor mindenki Schönstatt rendezésével volt elfoglalva. Meglepetésszerű előrelépés volt, hogy Ottaviani bíboros Menningen atyát kihallgatásra hívta Rómába 1965. július 6-ra. Ennek az eseménynek szimbolikus jelentősége is volt. Hiszen mindenki tudta, hogy Menningen atya Kentenich atya legszolidárisabb munkatársa. A kihallgatás eredményeképpen 1965 októberére Rómába hívták Kentenich atyát, hogy ügyének tisztázására szóbeli megbeszélést folytassanak vele. További eredménye volt a megbeszélésnek Menningen atya rehabilitációja, és a „Schönstatt – Zur Geschichte und Struktur einer apostolischen Bewegung” tanulmányának, mint Schönstatt önértelmezésének teljes elismerése.

Mindenki nagy reményekkel várta az októbert. Kentenich atyával is felvették a hivatalos kapcsolatot. Kentenich atya azonban – miközben igent mondott minden kezdeményezésre – kitartott régi álláspontja mellett: „a Szűzanya szeretné a dolgokat úgy kormányozni, hogy senkinek se lehessen kétsége afelől, hogy kit illet meg a hála az ő rehabilitációjáért és visszatéréseért”. Ez a „csökönyös bizalom” a Szűzanyában 14 év után csodálatos jelek kíséretében be is igazolódott.

Kentenich atya kitartása mellett szükség volt az egész schönstatti család erőfeszítéseire is. Még Kentenich atya vezette be azt a szokást, hogy valahányszor valami fontos eseményre, vállalkozásra készültek, jófélételekkel, áldozatokkal és imával készítették elő a siker útját. Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy Kentenich atya száműzetésének kezdetétől a Schönstatt-mozgalom minden ágán egy spontán ima- és áldozat-mozgalom indult meg alapítójuk visszatéréseért. Ez a mozgalom az évek során egyre erősödött, és gyakran hősiek felajánlásokat és erőfeszítéseket hozott.

Kentenich atya száműzetése alatt ismét mindjobban előtérbe került Schönstattban Engling József. Az ő élete példáján tanulmányozták az igazi, eredeti schönstatti személyiség jellegzetességeit, melynek tengelye a schönstatti Szűzanya és az alapító iránti mélyen átélt hűség. Engling Józsefnek Kentenich atyához fűződő kapcsolatából kiolvasták a schönstattiak, hogy csak az alapítóval való összetartozás útján lehet részük Schönstatt isteni küldetésében. A fiatal kongreganista Engling, a Szentlélektől vezetve, a harctéren kifejezetten lelkiatyja művéért áldozta fel az életét a Szűzanyának. Teljes joggal megállapíthatjuk, hogy a schönstatti családot az Engling Józsefhez va-

ló csatlakozás, az ő élete példájának az elfogadása segítette baj nélkül át a száműzetés és a megpróbáltatás rendkívül nehéz évein.

1964 októberében az ötvenéves jubileumi évfordulón a schönstattiak azt a felajánlást tették, hogy Engling József halálának helyén, a Franciaország-beli Cambraínél szentélyt építenek a Háromszor Csodálatos Anyának. Ez a felajánlás egyúttal arra való felhívás is volt, hogy Engling József nyomatékosan lépjen fel a Szűzanyánál a lelkiatyjának és mesterének kiszabadításáért.

Ugyanezekben az októberi napokban ért véget Engling József boldoggá avatási perének egy fontos, előkészítő szakasza: a püspöki információgyűjtés. Az aktákat Menningen atya vitte Rómába, és mielőtt átadta volna a Rítuskongregációnak, elvitte Palotti Szent Vince sírjához, és a síremlékre helyezte. Ezzel az ajándékozó gesztussal könyörgött a schönstattiak nevében a szent közbenjárásáért a Schönstatt és a palottinusok közti rendkívül nehéz és feszült helyzet megoldásáért. Talán csak az események véletlen egybejárása volt, hogy két napra rá megszületett a régen óhajtott döntés Schönstatt függetlenségéről és egyházi elismeréséről. De a hívők tudják, hogy nincsenek véletlenek.

A cambrai szentély építése 1965 nyarán az egyes schönstatti közösségek seregszemléje és lelkes együttműködése volt. A környékbeli franciák is részt vettek benne. Ők adtak nevet a kápolnának: *Az egység szentélye*. Az elkészült kápolnát 1965. szeptember 12-én szentelte fel a cambrai érsek. Erre az eseményre a világ minden tájékáról a schönstattiak ezrei jöttek össze.

Nem csalatkozott a remény, mely a kápolnaépítéssel Engling József közbenjárására épített és Kentenich atya visszatérése vonatkozott. Még haza sem érkeztek a zarándokok Cambraiból, amikor szeptember 13-án az USA-beli Milwaukee-ban Kentenich atya egy titokzatos táviratot kapott. A palottinus rendfőnök felszólította, hogy haladéktalanul jöjjön Rómába. Kentenich atya nem sokat késlekedett, hanem indult és szeptember 17-én meg is érkezett az Örök Városba. Megjelenése először nagy csodálkozást, majd zavart és végül a legnagyobb izgalmakat váltotta ki. Ugyanis sehol senki nem tudott a táviratról semmit. Úgy tűnt, hogy Kentenich atya önhatalmúlag egy rendkívül súlyos ballépést követett el. Váratlan megjelenése az ügyében tett minden előkészítő lépést és tervet egycsapásra elrontott. A Kúriában is teljesen tanácstalanok voltak, és attól kellett tartani, hogy ügye megint rosszra fordul. A kés élén táncolt a dolog. Kentenich atya kijelentette, hogy magas kora ellenére egészségileg teljesen jól érzi magát, és ha a Szent Officium akarja, azonnal visszamegy Milwaukee-ba. Ezzel lehetetlenné tette azt a közvetítő próbálkozást is, mely a magas korra való hivatkozással akarta a száműzetést átmenetileg felfüggeszteni.

Elképzelhetjük azt a rendkívüli feszültséget Schönstattban, ami az 1965-ös októberi évfordulón uralkodott. Csak a zsinatról hazasiető elnök, Tenhumberg püspök tudta a kedélyeket némileg lecsillapítani és az egybegyűlteket imára, áldozatra és bizalomra indítani.

Ezután felgyorsultak az események. Október 22-én a Szentatya jóváhagyta a Szent Officium határozatát: Kentenich atyának nem kell többé visszatérnie a száműzetésbe. Továbbá az ő személyes ügyét is a Valláskongregáció hatáskörébe utalta át. Ezzel véget ért Kentenich atya 14 éves száműzetése. November 15-én a palottinus rendfőnök aláírta azt a dispencziót, amely Kentenich atyát áthelyezte a münsteri egyházmegyei klérusba, Höffner bíboros pedig november 16-án befogadta.

A titokzatos távirat után hiába nyomoztak. Amerikában ugyanis nem szokás a táviratok írásos könyvelése. Természetesen akkor is voltak rossz nyelvek, akik egy megrendezett színjátékról beszéltek. Ezek azonban nem veszik figyelembe, hogy Schönstatt részéről semmi érdek nem fűződött ahhoz, hogy a Szent Officiummal egyeztetett tervet bármi is megzavarja. Hiszen alig egy hónap múlva kellett volna Kentenich atyának Rómába jönnie, amikor az ügyét minden előjel szerint kedvezően elintézték volna.

Kentenich atya először a dolgok rendes menetének tartotta a táviratot és a római utazást. Csak később értelmelte a távirat rejtélyét úgy, hogy a Szűzanya meghallgatta kérését, és az Ő keze van a távirat-ügyben. Azért döntötte halomra a jószándékú terveket és vezette az ügyet ismét a kilátástalanságba, hogy a gondviselése annál világosabban ragyoghasson fel. A táviratot senki más, csak a schönstatti Szűzanya küldhette neki! – ez volt a meggyőződése.

1965. december 8-án véget ért a II. Vatikáni Zsinat. Ezen a napon Kentenich atya nagy előadást tartott, amely a Háromszor Csodálatos Schönstatti Anya szentélynek szimbolikus alapkövetétele volt az Örök Városban.

VI. Pál pápa december 22-én fogadta kihallgatáson Kentenich atyát. Megindító pillanat volt, amint ott állt a Szentatya előtt szálegyenesen mint mindig, fekete talárban, tiszta fehér fejjel. A Szentatya beszédére latinul válaszolt, majd egy kelyhet nyújtott át az újonnan alapított templom számára. VI. Pál pápa ugyanis a zsinat befejezésekor egy emléktemplomot alapított Máriának, mint az egyház anyjának tiszteletére.

Kentenich atya szabad volt, hazatérhetett. A Valláskongregáció írásba is adta, hogy semmi sem korlátozza Kentenich atya apostoli munkáját. Ezt aztán a német püspökök is elfogadták.

1965. december 24-én érkezett meg Schönstattba. Első útja az összentélybe vezetett. 18 órakor lépett a Mária-nővérek nagy aulájában az emelvényre. Mosolyogva nézett végig övéin, akik mind hallani akarták. Így szólt:

„Kedves Schönstatti Családom! El tudom képzelni, hogy milyen feszülten várják, hogy 14 év után mit fogok először mondani ennek az ünnepi gyűlésnek. Két dolgot: Maradhatok Önökkel itt a földön, de fel is emelkedhetnék az égbe. Nem akarok a földön maradni! Szeretnék Önökkel felemelkedni, fel a csillagokig, fel az égbe! Szeretnék ott Isten szívébe belenézni Isten terveit közvetlenül szemlélni és azt a saját életünkre alkalmazni. Világosabban látni így a jövőt...”

Ezzel az első beszéddel Kentenich atya már a következő évek programját vázolta fel.

A karácsonyi éjféli misét a kegykápolna oltáránál mutatta be, ahol valószínűleg átélhették a gyakran emlegetett „szent éj csodáját”.

6. KORSZAK UTOLSÓ ÉVEK

A hazatért alapító – ugyanúgy, mint 1945-ben – azonnal kezébe vette az irányítást. Magas kora ellenére töretlen energiával látott munkához. Az a körülmény, hogy az övéi között lehetett, szárnyakat adott neki. Méginkább az atyjuk volt most, mint valaha, jóságtól sugárzó, mindig igénybe vehető atya.

Emellett világosan látta, hogy mi most a feladat Schönstattban és a változó egyházban.

– Először is Németországban látott munkához. Itt még mindig zajlott a harc – ha már nem is olyan hevesen – a kereszténység és a kollektívizmus között.

– Aztán ott voltak a zsinat után fellángoló szellemi harcok, amelyek az egyházszakadás országában a protestáns és a katolikus teológia kölcsönhatása közepette különösen hevesek voltak.

– Továbbá szerette volna végiglátogatni az egész világon a schönstatti nőket, a schönstatti világi papokat, a schönstatti atyákat, a schönstatti családok közösségeit.

– Megfigyelni az egyes országokban kibontakozó sajátosságokat, és szintetizálva megadni Schönstatt végső formáját.

Lelkigyakorlat lelkigyakorlatot követett. A különböző közösségek mind-mind szerették volna Kentenich atyát hallgatni, vele beszélni. És ő ment és beszélt és mindenkit meghallgatott.

Lelki heteket szervezett, amelyeken lehetősége nyílt számba venni és áttekinteni az egész Schönstatt-mozgalom kiterjedését, erejét, és összehangolni gondolkodásukat, célkitűzéseiket. Hasonló célt szolgáltak a különböző alkalmi rendezvénysorozatok is, mint pl. a dachau-i jubileumi megemlékezés is.

A zsinat utáni egyház viharos gondjait látva, Kentenich atya azon fáradozott, hogy megerősítse és harcba küldje az egyházért övéit. Kétféle nyitást is hangsúlyozott:

– Nyitás az eredet, a kezdet karizmájának és a saját történelmük megértése felé.

– Nyitás felfelé, az élő és minket szerető Isten felé.

E két nyitás egyesítésével kívánt segítséget nyújtani a tradicionalizmus és a progresszívizmus végletei közt hányódó keresztényeknek.

A schönstatti család összefogása és újbóli útnak indítása volt Kentenich atya életének utolsó vállalkozása. Megígérte ugyanis a Szentatyának, hogy az elkövetkezendő időben az egész világon az lesz Schönstattnak a legfontosabb feladata, hogy segítséget nyújtson az egyház zsinat utáni küldetésének megvalósításában. Kentenich atya úgy látta, hogy ennek a feladatnak a központi magja: Gondoskodni arról, hogy az egyház, mint Isten népe ne valami néptömeg legyen, hanem az Ószövetséghez hasonlóan Isten családjává váljék. Ez a kép fogja a következő évszázadokban vezetni és átítani az egyházat. Ebből a megállapításból kiindulva elemezte övéinek a jelen helyzetet, a következményeket és a súlypontokat. Így közben a jövő feladatait összehangolta Schönstatt eredeti célkitűzésével is.

Kentenich atya 1966 és 1967 folyamán egyenként végiglátogatta a német püspököket. Tapasztalatcserét folytatott velük a feladatokról és a schönstatti közösségek munkájáról. Minden vonatkozásban szerette volna Schönstattot a püspökök hasznára fordítani.

Az 1968-as évet is erőteljesen, még mindig a régi tempóban kezdte. Alakja gyertyaegyenes volt még mindig, de az arca sápadtabb és áttetszőbb lett. Az előadások már nagy erőfeszítést és igénybevételt jelentettek. Most is még – mint mindig – jegyzetek nélkül, szabadon beszélt, de a hangja egyre gyengébben szólt. De aztán ahogy belemelegedett, és a gondolatok szárnyalása magával ragadta, a lélek legyőzte a test gyengeségeit. Kentenich atya még mindig a régi volt.

Az 1968-as év nagy eseménye volt, hogy elkészült a Schönstatt-hegyen a Mária-nővérek fogadalmi temploma. Még 1940 elején határozták el a Mária-nővérek, hogy ha a Szűzanya megőrzi és győzelmesen kivezeti Schönstattot a világháború katasztrófájából, akkor egy örökimádás templomot építenek. Ígéretüket 1945-ben ünnepélyesen meg is újították. A feltételek azonban csak az 1966-os évben, Kentenich atya visszatérése után tették lehetővé az építkezés elkezdését. Az új templomot 1968. június 9-én szentelte fel a trieri püspök a Szentháromság tiszteletére.

Kentenich atya a templomban egy szimbólumot látott. Szimbolizálta egyrészt Schönstatt eddigi győzelmes történetét, másrészt szimbóluma volt egy új erő fakadásának az egyház előtt álló feladatok megoldására. Szimbolizálta továbbá az egész Schönstatt hivatását, az „égi telepések” világapostoli küldetését. Az „új ember” ugyanis túlvilági ember, akit belső örökimádás jellemez, aki az isteni akaratnak és szeretetnek való önátadásból él.

Kentenich atya nagy súlyt fektetett a saját életében, de Schönstatt életében is arra, hogy az imádás lelke mindig eleven maradjon. „Ebből lett Schönstatt és ez is fogja megtartani!” Ez volt Kentenich atya utolsó nagy üzenete övéihez a halála előtt.

1968 szeptember elején a német katolikusok nagy seregszemlájén, az Essenben tartott „Deutsche Katholikentag”-on több mint kétezer schönstatti

jött össze. Egy egész külön szekciójuk volt. Kentenich atya üdvözetét küldte nekik, amelyben még egyszer összefoglalta életfeladatát és munkáját.

1968. szeptember 15-én ünnepelte először Kentenich atya az új örökimádás-templomban a szentmisét, utána pedig a templom alatti nagy előadóteremben egy lelkigyakorlatot kezdett volna. A szentmise után azonban a sekrestyében a térdeplőn rosszul lett, és pár perc alatt a helyszínen meg is halt.

Öt nappal később a temetésre összegyűltek a világ minden részéről a schönstattiak. A gyászszertartás előtt a koporsóban még egyszer elvitték a Háromszor Csodálatos Anya osszentélyébe, le a völgybe. A gyászmisén három püspök és számtalan pap koncelebrált. A sekrestyét, ahol a halálban Istennel találkozott, sírkápolnává alakították át, és ide helyezték egy sűrke bazalt kőszarkofágban holttestét örök nyugalomra. A szarkofág felirata: „*Dilexit Ecelesiam*” (Szerette az egyházat). Kentenich atya sírja a Schönstatt hegyen levő örökimádás-templomban azóta a schönstattiak szent zarándokhelye. A szeretet ugyanis nem múlik el soha! Különösen igaz ez olyanokra, akiknek egész élete állandó szeretetadás volt.

Kentenich atya hatékonysága és gyümölcsözősége a halála óta egyre emelkedik. Közösségei szerte a világon mindenfelé viszik az üzeneteit. Világító fáklya ő zavaros és vészterhes korunkban.

FÜGGELÉK

II. János Pál pápa beszéde a schönstatti zarándokokhoz Kantenich atya születésének 100. évfordulóján, 1985. szeptember 20-án, Rómában:

„*Kedves Testvéreim*, akik az Apostoli Schönstatt-mozgalom tagjaiként jöttek ide!

1. Szívből köszöntelek Benneteket Pál apostol szavaival: „Töltsön el titeket a reménység Istene a hit teljes örömeivel és békéjével, hogy a reményben a Szentlélek erejéből bővelkedjete!” (Róm 15,13) Az alapítók, Josef Kantenich atya 100. születésnapját ünneplitek. Az ünnepsorozat csúcspontjaként ide zarándokoltatok a katolikus kereszténység központjába és a közös Atya házába. Örülök, hogy idejöttetek, és őszintén köszönöm az Általános Elnökség elnökének szavait. Köszönöm, hogy bemutattátok mozgalmatok történetének és küldetésének egyes aspektusait, életeteknek képből és énekekben való tanúbizonyítékait.

2. Sok országból összejöttetek, hogy megköszönjétek Istennek azt az ajándékát, amelyet nektek Kantenich atya személyében adott. Ti meg akarjátok újítani a lelketeket az ő személyére és küldetésére való eleven emlékezés által. Az a célotok ezzel, hogy továbbvigyétek és hirdessétek az ő lelki örökségét. Mindjobban egy olyan lelki családdá akartok válni, mely az eredeti karizmájából élve megvalósítja az egyház és a világ szolgálatára való küldetését.

Az emlékei imádkozásában azért a kegyelemért könyörögtök, hogy alkotó módon hűek lehessétek az atyátok és alapítók prófétai küldetéséhez. Az egyház évszázados tapasztalata tanít minket, hogy erőteljes élet forrása a saját alapítás, de Isten egész népe számára is az alapító személyével való bensőséges, lelki kapcsolat és az ő küldetéséhez való olyan hűség, mely mindig újra figyelembe veszi az idők jeleit. Ezért idézem emlékezetetekbe elődöm, VI. Pál szavait, melyeket az Istennek szentelt életközösségekhez intézett: „Őrizzétek hűségesen az alapító szellemét, az evangéliumra irányuló célkitűzéseit és szentségének példáját... Éppen ebből nő ki minden szerzetesközösség saját dinamizmusa” (VI. Pál pápa: *Evangelica testificatio*, 11-12).

Az a hivatásotok, hogy részesedjete abban a kegyelemben, amelyet az alapítók kapott, és azt az egész egyház részére közvetítsétek. Mert az alapítók karizmája olyan, mint egy lélekben ható tapasztalat, melyet áthagyományoztak a tanítványokra, hogy azok aszerint éljenek, azt védjék, elmélyítsék és állandóan továbbfejlesszék, mégpedig a közösségben és az egyház javára. Igen, az egyház maga is az isteni alapítója iránti, állandóan megújuló hűségből él és növekszik.

1. Abban a lelki tapasztalatban, amelyből az Önök mozgalma keletkezett, központi szerepet játszik a Szeretetszövetség, amelyet az alapító és az első nemzedék 1914. október 18-án Schönstatt szentélyében az Istenanyával kötött. Ha ti hűségesen és nagyszívűen e szövetség alapján alakítjátok életeteket, akkor eljuttok keresztény hivatástok teljességéhez. Meg fogjátok tapasztalni, hogy mennyire igaz a II. Vatikáni Zsinat kijelentése: „Mária egyesít, mivel ő ott van az üdvtörténet legbensejében, és a legnagyobb hittitkot bizonyos értelemben önmagában hordozza és visszatükrözi. Ezért az ő hirdetése és tisztelete a hívőket a fiához, az Ő áldozatához és az Atya szeretetéhez vezeti” (Lumen Gentium Nr. 65). Valóban Máriának isteni megbízása van arra, hogy előképe és anyai nevelője legyen a Krisztusban való „új embernek” (vö. Kol 3,9-10). Az iránta való szeretetek vezessen benneteket oda, hogy élete példáját kövessétek és a saját életetekben visszatükrözzétek! Sajátítsátok el Mária magatartásait: az Atya akarata iránti bizalomteljes odaadását, egészen a keresztig tartó feltétel nélküli Krisztus-követését, a Szentlélek indítása iránti tettekeszséget, a szolgáló szeretetét az emberek, különösen a szegények és rászorulókat iránt, az alkotó közreműködését, mint a világ megváltásának segítőtje. Úgy könyörögjétek ti is Máriához, ahogy alapítók a dachau koncentrációs táborban: „Engedd, hogy utánozzunk Téged mindenben, ahogy lépkedsz végig az életen: erővel és méltósággal, egyszerűen és szelíden. Szeretetet, békét és örömet sugározva mibennünk haladj végig korunkon, és tedd azt készséggé Krisztusnak!

2. Az igazi Mária-tisztelet mély és teherbíró egyházszeretetet eredményez. A ti alapítók élete bizonyítja ezt az igazságot. Éppen ez az egyházszeretet mutatkozik meg bennetek is, hogy idejöttetek ma Péter utódához, hogy megújítsátok azokat az ígéreteket, amelyeket alapítók elődeimnek, XII. Piusnak és VI. Pálnak tett. Ezzel kifejezitek készségeketeket, hogy az evangélium követelményeit a hétköznapiok megszentelésével teljesítsétek. Elköteleztétek magatokat, hogy egy új társadalmi rend felépítésében segítkeztek, egy olyan társadalmi rendnek, mely megfelel Krisztus lelkének. Kinyilvánítottátok készségeketeket, hogy a saját életkörülményeitek között a II. Vatikáni Zsinat megvalósításán dolgoztok. És végül segíteni akartok, hogy az egyházban minden Istentől akart tekintélyt elismerjenek és lelki atyaságként értékeljenek.

Örömmel és hálával veszem ezen ígéreteitek megújítását, és kérlek benneteket, hogy vessétek be minden erőteket, hogy ezek a magas célok mindig jobban megvalósuljanak! Veletek együtt könyörgök, hogy ehhez a szükséges kegyelmet megkapjátok. Bizonyára tudatában vagytok annak, hogy ezek a célkitűzések mily aktuálisak és jelentősek az egyház életében. Ezt a jelentőséget egyértelműen és világosan mutatják a két legutóbbi szinódus témái. Az utolsó enciklikámban emlékeztettem arra, hogy „a II. Vatikáni Zsinatnak 20 évvel ezelőtt az a különleges feladata volt, hogy felébressze az egyház öntu-

datát. Továbbá egy belső megújulás által új missziós impulzust kapjon az üdvösség állandó hirdetése, a béke, a népek és nemzetek kölcsönös egyetértésének hirdetése. Az a feladatunk, hogy minden határt áttörjünk, mely bolygónkat még megosztja. Isten, aki Földünket teremtette és megváltotta, azt akarja, hogy az emberiség egész családja békében éljen itt együtt” (Slavorum apostoli, 16.). VI. Pál pápa világosan rámutatott, hogy ennek a várva várt és oly szükséges megújulásnak mi a legfontosabb eszköze: „Az egyház modernizálásához ma már nem elég, ha világos vezérfonalakat vagy dokumentumok tömegét adjuk. Arra van szükség, hogy személyiségek és közösségek felelősségtudattal megtestesítsék és továbbadják a zsinat szellemét” (VI. Pál beszéde a világi intézmények vezetői és tagjai előtt 1972. február 2-án, a „Provida Mater Ecclesia” 25. évfordulóján). Egységben az egyház összes apostoli erejével és lojálisan közösséget vállalva a helyi egyházközségekkel, gondoskodjatok róla, hogy olyan emberekké és olyan közösségekké váljatok, melyek a II. Vatikáni Zsinat szellemét testesítik meg és hirdetik! A II. Vatikáni Zsinat szelleméhez való hűség indít minket, hogy vessünk egy pillantást arra a nagy feladatra, melyet a kultúra világának evangelizálása jelent. Egy korfordulóban, a történelem egy új korszakának kezdetén élünk. Az emlékévi imátokban azt kértétek Máriától: „Királynőnk, adj nekünk reményt és bátorságot arra, hogy beviessünk téged fivéreink és nővéreink szívébe, hogy így Isten egész megváltott népével együtt alakot adhassunk Jézus Krisztusban a harmadik évezred kultúráinak.”

Mozgalmatoknak szövetségi és plurális karaktere, valamint nemzetközi kiterjedése segítségetekre lesz, hogy megtudjátok, hogyan épít az ember egyiséget a sokféleségben. Az egyház katolicitásának egy lényeges értéke a mély kölcsönhatás, mely a keresztyén hitvallás és az emberiség iránti szolidaritás közt hat.

Arra buzdítalak titeket, hogy kettőzzétek meg erőfeszítéseiteket. Azon a helyen, ahová titeket a Gondviselés állított, legyetek Isten eszközei, és evangelizáljátok különféle népeiteket, azok jelenlegi és jövőbeli kultúráját! E feladat megvalósítását fogják követelni tőletek. A napi küzdelmekben tovább kell harcolnotok az új ember megtestesítéséért. Erőseknek kell lennetek, hogy a történelem Istenével állandó, gyermeki párbeszédben élve éberen figyeljete az idők jeleire. Ezért könyörögtek, amikor e jubileumi ünnepre készültetek...

(G. Pollak: Welch ein September: P. Joseph Kentenich '85. Patris Verlag, 1986, 208-209. old.).

KENTENICH ATYA ÉS A SCHÖNSTATT APOSTOLI MOZGALOM ÍGÉRETEI PÉTER UTÓDAINAK

Az ígéretek megújítása II. János Pál pápának 1985. szeptember 20-án Rómában, a Kentenich centenáriumi zárandoklaton.

P: (Egy, a schönstattiak nevében beszélő atya)

Szentatya, sok hónapon át készültünk erre a találkozásra Önnel. Bennünk, a Schönstatt-családban alapítónknak, Kentenich József atyának a szelleme él. Az ő egyházszeretete sürget minket, hogy ünnepélyesen megújítsuk ma azokat az ígéreteket, melyeket Péter utódainak ígért. Kérjük, Szentatya, fogadja el tőlünk ezeket!

Szentatya: Mint a nemzetközi Schönstatt-család tagjai készen vagytok-e arra, hogy átvállaljátok Kentenich József atya ígéréteit, melyeket XII. Pius pápának tett a világi intézmények egyházzjogi beiktatása alkalmából?

P: Fivéreim és nővéreim, ez az ígélet arra indít minket, hogy megvalósítsuk az evangélium követelményét a saját életterünkben a hétköznapi meg-szentelése által. Ígérjük, gondunk lesz rá, hogy korunk apostoli erői gyümölcsözően termékenyek legyenek az Egyház megújítására, és döntően közreműködjenek egy új keresztény társadalmi rend kialakításában.

Szentatya: Schönstatt-család, készen vagy erre?

Mind: Az alapítónk szellemében igen.

Szentatya: Készen vagytok-e arra, hogy vállaljátok azt az ígéletet, melyet Kentenich atya VI. Pál pápának tett a II. Vatikáni Zsinat pünkösdi órájában?

P: Fivéreim és nővéreim, ezzel az ígélettel arra kötelezzük magunkat, hogy hozzájárulunk a zsinat lehető legteljesebb megvalósításához.

Szentatya: Schönstatt-család, készen vagy erre?

Mind: Az alapítónk szellemében igen.

Szentatya: Készek vagytok-e arra, hogy vállaljátok Kentenich atyának azt az ígéletét, melyet élete magasztos pillanatában tett a püspököknek?

P: Fivérem és nővérem, ez az ígéret azt követeli tőlünk, hogy gondoskodjunk arról, hogy felismerjék és életszerűen elismerjék a püspökök atyai méltóságát. Így az egyházmegyék és plébániák veretes, korszerű, közvetlen és apostolkodásban termékeny családokká váljanak!

Szentatya: Schönstatt-család, készen vagy erre?

Mind: Az alapító szellemében igen.

(G. Pollak: Welch ein September: P. Joseph Kentenich '85 Patris Verlag, 1986, 214. old.)

SCHÖNSTATT MAGYARORSZÁGON

A G. házaspár előkészítése

A magyar családmozgalom gyökereit az időben visszafelé 1956-ig tudjuk követni. A forradalom után a később Dunaújvárosnak nevezett városban élő R., egy 17 éves fiatalember, hirtelen elhatározással elhagyta hazáját és Ausztriába ment. Elhatározása egyáltalán nem volt meggondolt és tudatos, olyannyira, hogy néhány hét után haza is akart térni. Az utolsó pillanatban kapta meg a figyelmeztetést, hogy ne tegye. Hazatérése esetén lelkes forradalmi szereplése miatt üldöztetésben lett volna része. Középiskolai tanulmányait Ausztriában fejezte be, majd Bécsben kispap lett és teológiát tanult.

Gyakran meg lehet figyelni, hogy azok a fiúk, akiknek a Jóisten valami nagy feladatot akar adni, papi hivatást éreznek. Majd csak később ismerik fel valódi küldetésüket, hivatásukat.

R. teológiai tanulmányai és Schönstattal való kapcsolata által kapott szellemi-lelki előkészítést a családi hivatás és a magyar családmozgalom alapításában való közreműködése előtt. A teológiai tanulmányok során aztán ő is felismerte, hogy más a hivatása, és nem engedte magát pappá szentelni.

R. még teológus korában ismerkedett meg a bácskai származású A. Schönstatti Mária-nővérrrel, aki attól kezdve állandó segítője volt. A. nővér, nyugdíjazása után, Pilisszentléleken alakíttatott ki egy Schönstatt-házat. Kiterjedt apostolkodást folytatott és folytat Magyarországon és Romániában a lányok és a papok között is.

1959 nyarán, még teológus kispapként – teljesen az akarata ellenére, tisztán csak engedelmességből – volt R. először Schönstattban egy közösen szervezett tanulmányi kirándulás keretében. Mély hatást tett rá, amit ott átélt. Schönstattban rátalált arra a régen keresett és várt hódító lelkeségre, mely a jövőre irányul, és amely mélyen megfelel mind a kereszténység lényegének, mind a modern embernek.

Mi váltotta ki ezt a rátalálás élményt? Ő maga így beszélt erről:

„Az ott átélt és megtapasztalt jó légkör mellett akkor két dolog fogott meg és kötött egész életre Schönstathoz:

– Egy atya Schönstattot magyarázva ezt mondta: '...minden keresztény arra hivatott, hogy életszentségre törekedjen...' Ez világos válasz volt arra a megélt dilemmámra, hogy az egyházban 'kétféle kereszténység' létezik, az egyik, amelyik a felszínen marad és nem éri el a hétköznapi, mindennapi életet, és mellette egy másik, komolyan vett kereszténység. A válasz azt jelentette számomra, hogy ezt a „kétféleséget” tudomásul kell venni, és hatékonyan dolgozni kell a kiküszöbölésén.

– *A Mária-nővérek schönstatti gimnáziumában Schönstatt pedagógiáját mutatták be. Megfogott itt az eszménnyel és az eszményre való nevelés, az eszmény-pedagógia. Az volt az élményem, hogy itt valóban komolyan veszik a valóságot, vagyis ebben az esetben az emberben benne rejlő és kibontakozni akaró hajlamot, mely az embert afelé hajtja, amire őt Isten teremtette.*”

Teológus barátjával, az ugyancsak magyar Kristóf Jánossal R. még abban az évben autóstoppal újra elment Bécsből Schönstattba, hogy ezt a lelkeséget még jobban és mélyebben megismerje. Hamarosan mindkettőjükben kialakult a szilárd meggyőződés, hogy ez az ő útjuk.

1962 novemberében elutazott R. az Egyesült Államokba, Milwaukee-ba, hogy ott felkeresse Kentenich atyát. Kentenich atyának hozzá intézett szavait magnóra vette:

„...Es hängt nur sehr viel davon ab, dass diejenigen, die Schönstatt hinaustragen, dass die innerlich wirklich ergriffen davon sind. Es ist auch das, was der heutige Mensch will. Er will nicht so viel Theorie, der möchte Leben haben. Gel? Dass das Leben da ist. Es könnte auch bei Ihnen von grossem Vorteil werden, wenn sie nicht nur allein stehen, wenn sie einige von ihren Leuten haetten, wenn das drei, vier, fünf, sechs waeren, könnten sie eine ganze Nation mit der Zeit erobern...

Das Engelchen (ein kleines Bast-Engel) schenke ich Ihnen auch noch. Der soll Ihnen etwas sagen und singen von ungarischer Art, und von der Beziehung zwischen ungarischer Geistigkeit oder ungarischer inneren Grundeinstellung und Antwort Schönstatts darauf..

Sie müssen den Liebesstrom nur auffangen, durch sich hindurchgehen lassen, und Menschen suchen, die dafür auch aufnahmefähig sind. Und dann wenn Sie so ein kleines Heer darstellen – müssen nicht viele sein – dann den Strom nach Ungarn leiten. Von Ungarn nach Russland..”

„...Nagyon sok múlik azon, hogy Schönstatt-tól bensőleg valóban megragadottak legyenek azok, akik kiviszik. És éppen ez az, amit a mai ember akar. Nem akar annyi elméletet, életet szeretne. Ugye? Hogy élet legyen itt. Az Ön esetében is nagy előny lenne, ha nem csak egyedül állna, ha lenne néhány embere, ha hárman, négyen, öten, hatan lennének, idővel egy egész nemzetet meghódíthatnának...

Az angyalkát is még Önnek ajándékozom. Mondjon és énekeljen Önnek valamit a magyar sajátosságról, arról a kapcsolatról, mely a magyar lelkeséget vagy magyar belső alapbeállítottságot és Schönstatt erre vonatkozó válaszát összeköti...

Csak be kell fogadnia a szeretet-áramlást és hagynia, hogy átjárja, és keresni embereket, akik képesek ezt befogadni. És aztán majd, ha egy olyan kis csapatot alkotnak – nem kell, hogy sokan legyenek –, akkor majd vezessék a folyamat Magyarországra. Magyarországról Oroszországba...”

R. akkor még teológus volt és leendő feleségét még nem ismerte. Kentenich atya szavainak jelentőségét akkor egyáltalán nem értette meg, és mintha el is vesztek volna e szavak életének labirintusában. Kentenich atya szavai azonban különös módon teljesen valóra váltak. Az a kis csapat, akivel R. 1980-ban Magyarországra jött, a családja volt.

R. 1966-ban összeházasodott R.-rel és Bécsben telepedtek le, itt született mind az öt gyermekük is. A fiatal G. házaspár kezdettől fogva részt vett családnapokon Németországban. 1967-ben találkozott Schönstattban Kentenich atyával is. Találkozásukról egy Mária-nővér észrevétlenül fényképet is készített.

A G. család aktívan részt vett az osztrák családmozgalom alapításában. Az ő közösségük volt az első schönstatti családcsoport Bécsben. Először Tick Johannes atyával dolgoztak együtt, majd Beller Tilmann atyával és Elmengard nővérral. Átélhették Bécsben Schönstatt sikeres és áldásos újra-alapítását, részt vehettek a kahlenbergi szentély és Schönstatt-központ létesítésében.

1980-ban barátai és rokonaik értetlensége, ellenzése dacára a G. család visszatelepült Magyarországra, és Óbudaváron telepedett le. Több dolog is közrejátszott ebben a döntésükben. Mélyen átéltek, hogy az idegen környezetben mind saját, mind gyermekeik magyarságát csak nehezen tudják megőrizni. R. számára alig volt elviselhető, hogy az otthoni eseményeknek csak távoli, külső szemlélője legyen. A család saját véleménye szerint ezek voltak a mozgatórugók számukra, és nem az, hogy itthon családmozgalmat alapítsanak. Ebbe az irányba a későbbiekben a Gondviselő irányította őket.

Tilmann atya úgy vélte, hogy döntésük mögött Isten akarata lehet, és megígérte, hogy évente meglátogatja őket.

Miért éppen Óbudavárt, a Balaton-felvidék e gyönyörű kis települését választották lakóhelyül? Korábban nem volt ide semmi kapcsolatuk. Itt találtak egy megfelelő családi házat, különben pedig egy lehetőleg szép helyet kerestek, és egy olyat, amelyik körülbelül egyenlő távolságra van a két szülői háztól.

1980–1986: A meggyökerezés és a kapcsolatok építésének a korszaka

G. családban az első óbudavári évek a meggyökerezés és az új kapcsolatok felépítésével teltek. Még az első évben meglátogatta őket Tick atya és felszentelte az új otthonukban is a háziszentélyüket. Tilmann atya is – ígéretéhez híven – meglátogatta őket Bécsből. A nyári családnapokra még visszamentek Ausztriába.

1981-ben Veszprémben megismerkedtek két fiatal párral: az R. házaspárral, majd nem sokkal később a Gá. házaspárral. A három házaspár alkalomszerűen találkozott és lassan baráti körré formálódott. 1983 márciusában találkozott Tilmann atya először velük Veszprémben. Kérésükre ízelítőt adott nekik Schönstatt lelkiségéből és utána mélyen éjszakába nyúlóan válaszolt

kérdéseikre. A későbbi hívő visszaemlékezés ebben a lelkesült együttlétben látja a magyar Schönstatt-családmozgalom születését, indulását. Tilmann atya ekkor határozta el, hogy megtanul magyarul.

1984 novemberében tartotta Tilmann atya Óbudaváron az első „kis családnapokat”. Az előadásokat német-magyar fordításban hangszalagra rögzítettük és leírtuk. A Cs. családdal négy családra bővült kör, ettől kezdve rendszeresen összejárt és Tilmann atya útmutatásai és a G. házaspár vezetése alapján feldolgozták a hallott előadásokat.

Mindez akkor egy veszélyes vállalkozás volt, mivel a kommunisták még szilárdan tartották kezükben a hatalmat, és mindenki után nyomoztak.

Óbudaváron 1985 óta folyamatosan, minden nyáron vannak a családnapok. A családok különösen is örültek annak, hogy gyermekeiket is magukkal hozhatták, és a szép környezetben testileg-lelkileg kipihenhették magukat, föltankolhattak.

Tilmann atya és a G. házaspár felkeresték a területileg illetékes veszprémi püspököt, Dr. Szendi Józsefet, aki készségesen adta áldását apostoli munkájukra.

Az 1985-86-os években Tilmann atya több apostoli körutat is tett, melyet az első házaspárok készítettek elő. Emlékezetes, lelkesítő élmény volt ezeken az utakon Tilmann atyával együtt menni. Úgy éreztük magunkat, mint Szent Pál apostol útítársai.

Tilmann atya figyelemmel volt arra, hogy a magyar Schönstatt-Családmozgalom önállóan, eredeti módon növekedjen. Az első években nem is nagyon vettünk föl kapcsolatot a hozzánk földrajzilag és emberileg is legközelebb álló osztrák családokhoz sem.

A későbbiek folyamán aztán a bécsi Schönstatt-család – Tilmann atya, a G. házaspár és Kristóf János plébános jó személyes kapcsolatainak köszönhetően – igyekezett – a szükséges visszafogottság mellett – segíteni a dinamikus növekedő magyar családmozgalmat. A kahlenbergi Schönstatt-szentélyüket a dunai népek szentélyeként szentelték fel és kelet felé tájolták. Rendszeresen imádkoztak itt a magyar családokért. A G. család megrendelésére 1986 márciusában az akkori bécsi vezető házaspár, a G. házaspár, egy nagy kegyképet hozott Óbudavárra a jövő magyar nemzeti Schönstatt-szentély számára. A kahlenbergi Schönstatt-központ mint egy valódi otthon mindig szeretettel várta és várja az odalátogató magyarokat. 1991-ben két csoportban ott tarthattuk náluk a nyári családnapjainkat is.

Tilmann atya 1985 őszén szentelte fel az első háziszentélyt a Gá. családnál, amit további három követett 1986 húsvétján.

Az akkori veszélyes politikai helyzet miatt, továbbá magyar atyák és nővérek hiányában a magyar Schönstatt mindenekelőtt a családok háziszentélyeire épült fel.

1986 - 1992: A magyar Schönstatt-családmozgalom kibontakozása

Már 1986-ban rendelkezésre állt minden, amire a családmozgalom további fejlődéséhez szükség volt. Tilmann atya vezetése, volt öt háziszentély, egy családcsoporthoz, Óbudaváron nyári családnapiak és a növekedés jól bevált útja.

Személyes kapcsolatok révén házaspárokat hívtunk össze egy estére, valamelyik család otthonába, ahol Tilmann atya bevezetőt tartott Schönstatt lelkiségébe és válaszolt a kérdésekre. A mélyebben érdeklődőket ezután családnapokra hívtuk meg Óbudavárra. A nyári családnapiak után általában a házaspárok szívesen mentek családcsoporthoz, hogy az Óbudaváron kialakult közösségben és a megkezdett munkában továbbra is részt vegyenek. Hála a Szűzanya vezetésének és közbenjárásának, 5 év alatt ilyen módon a schönstatti családok és a családcsoporthoz száma megtízszereződött.

Hogy a megnövekedett igényeknek meg lehessen felelni, a G. család a többi család segítségével a közösség számára Óbudaváron egy nagyobb házat épített. 1988 nyarán 9 család részvételével a családnapiak már az új házban voltak.

A nyári családnapiak szép kísérőjelensége az áldozatkész gyerekvigyázó fiataloknak egyre bővülő csapata.

Minden szépen növekedett, de nem áldozatok nélkül. A családok a Szűzanya kegyelmi tőkéjébe ajánlották fel napi imáikat, nehézségeiket.

1992: Schönstatt meggyökerezése és magyarrá válása

Tilmann atya, látva a családmozgalom erőteljes fejlődését, mindig újra hangsúlyozta a mélységbe és a magyar sajátosságoknak megfelelő növekedés fontosságát. Ellenkező esetben könnyen egy léggömbhöz válhatunk hasonlóvá. Előadásában mindig újra erősítette a családok hivatástudatát. Öntevékenységre és szabad felelősségvállalásra ösztönözött, és hogy ajánljuk fel gyengeségeinket, kudarcainkat és fájdalmainkat a kegyelmi tőkébe.

1990-ben Tilmann atyát megválasztották a német Schönstatt-mozgalom vezetőjének. Bécsből Schönstattba költözött, és ettől kezdve sokkal kevesebb ideje maradt a magyar családok számára, míg a megtartandó családnapiak száma növekedett. Tilmann atya látta, hogy hamarosan új előadókra lesz szükség. Először a házaspárok ezt teljesen lehetetlennek tartották. Mégis gyorsabban bekövetkezett, mint azt előre bárki is gondolta volna. 1993-ban, a Húsvétot követő hétre is szerveztek családnapiakat Óbudaváron Tilmann atyával. Nagypénteken jött a hír, hogy Tilmann atya megbetegedett, nem tud jönni. A kényszerűségtől hajtva akkor tartottak először házaspárok családnapiakat Óbudaváron. A nyári előadóképzőn aztán már nem volt kérdés, hogy képesek-e erre a házaspárok. Ettől kezdve egyre több családnapiakat tartottak

a házaspárok. Abban az időben Tilmann atya mindenfelé, amerre csak járt a világban, „az ő magyarjaival” büszkélkedett:

Schönstatt történelmében, az egész egyháztörténelemben még soha nem volt ilyen, hogy házaspárok tartottak házaspároknak családnapokat. Ez a jövő útja!

A fejlődés azzal folytatódott, hogy 1995-ben 11 házaspár részvételével megalakult a Magyar Családszövetség. A mélységben fejlődve „...szeretnénk családmozgalmunk fájának tápláló és megtartó gyökérzete lenni...” – fogalmazták meg a Családszövetség egyik célkitűzését. Az első évfolyam 11 házaspárja 2000 áprilisában közös zarándoklatra ment Schönstattba és ott az ősszentélyben tették le első fogadalmukat. Egyúttal magukkal vitték és Kentenich atya sírjánál megszentelték a leendő magyar nemzeti szentély alapkövét is. A második évfolyam 2001-ben indult útnak.

Még 1992-ben alakult a Családok a Csaláért Egyesület is, mely a Schönstatt-Családmozgalom jogi szervezete. Az egyesület birtokában van Óbudaváron több mint 5 ha (mezőgazdasági hasznosítású) terület, három telek, az egyiken a 2000/2001-ben épült MHC házzal.

1990-óta szerveznek nyaranta fiútáborokat G. M. és leánytáborokat V. O. ill. Ae. nővér (Mária-nővér) vezetésével, apák és anyák szorgos közreműködésével.

1995-ben Óbudaváron a közben megszorodott sok munkában igen nagy segítséget jelentett, hogy V. O. odaköltözött és elkezdett mint főállású munkatárs dolgozni.

1998 óta női lelki napokat is szerveznek és többfelé beindultak asszonykörök.

A családmozgalom a Dunántúlon négy régióban fejlődik: balatoni régió; budapesti régió; soproni régió; pécsi régió.

Az évek során megjelent a magyar nyelvű Schönstatt-irodalom is.

Elsőként említendő Nailis híres munkája, a „Werktagsheiligkeit” magyar fordítása G. R.-tól „Szentség a hétköznapokban” címmel. 1992-ben jelent meg a Szent István Társulat kiadásában „A családi élet és Kentenich József atya élete”, majd a „Küldetésünk titkai” sorozat 13 füzeté és még más füzetek, Tilmann atya kilencedei következtek. 1986-tól kezdve minden évben megjelenik Tilmann atya egy-egy füzeté, melyben az éves jelmondatot dolgozza fel a családnapok számára. Az OÁZIS folyóirat 1990 óta jelenik meg.

A Családakadémiát 1996 decemberében alapította 18 schönstatti házaspár Óbudaváron. A Szent Magyar Királyi Családról nevezték el és az ő oltalmukba ajánlották. Az első három évben egy felkészülési programot hajtottak végre. Ennek folyamán 25 házaspár készült fel az előadói munkára, továbbá beindult a kétéves „családtrener” képzés. Azóta előadóinkat mindenfelé hívják az országban lelki napokra, iskolákba, plébániákra, családtáborokba.

Végezetül egy kis nemzetközi kitekintés. 1998-ban az Első Európai Háziszentély-kongresszuson Schönstattban jobban megértettük a hivatásunkat a nagy „európai házban”. Az osztrák, a cseh és a magyar Schönstatt együtt egy nagy közép-európai blokkot alkot, melyet ugyanaz a lendület jelleméz. Szeretnénk királynőnkért, Máriáért élni és halni úgy, ahogy Kentenich atya a második alapító levélben a történelmet idézve mondta: „Életünket és vérünket a királynőért!” (41. bekezdés)

Felhasznált irodalom

Engelbert Monerjahn: Pater Josef Kentenich 1975 Patris Verlag Schönstatt/Valendar

Gertrud Pollak: Welch ein September: P. Joseph Kentenich '85 Patris Verlag, 1986

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	5
Az alapító	5
A kor jeleinek értelmezője.....	6
A katolikus pap.....	7
Az atya és nevelő	9
Mária prófétája és eszköze	10
1. KORSZAK.....	12
Gyermekkor.....	12
Tanulmányok	13
Papszentelés	17
2. KORSZAK.....	17
SCHÖNSTATT KEZDETEI	18
Kentenich József, a pedagógus	18
1912. október 27. Az előalapítás	19
1914. október 18. Schönstatt alapítása: A Szeretetszövetség.....	21
Schönstatt célja és módszere	23
Az I. világháború	25
Schönstatt és a palottinusok	25
Természetfeletti erők	27
AZ APOSTOLI SZÖVETSÉG	28
1919. augusztus 20. Hörde.....	28
A Szövetség célkitűzése	29
Kentenich atya előadássorozatai	32
Schönstatt helye az Egyházban	33
A női ág.....	34
Schönstatt kibontakozása	35
3. KORSZAK.....	39
Schönstatt harca Hitler birodalmában	39
Eszmei harc a nemzetiszocializmussal.....	40
Egyházi vita a schönstatti eszméről	42
A második alapítás: 1939. október 18.	47
Kentenich atya fogságban	49
Dachau apostola	53

4. KORSZAK: A NEMZETKÖZI KITERJEDÉS.....	58
Schönstatt Internacionálé. A 3. alapítás.....	58
A háború után	59
Kentenich atya utazásai.....	60
Schönstatti leányszentélyek	61
A családmozgalom és a háziszentélyek	63
5. KORSZAK: AZ EGYHÁZI PRÓBATÉTEL	64
A kánoni vizsgálat	64
Száműzetésben Milwaukee-ban.....	67
Harc Schönstattért.....	70
Kentenich atya rehabilitálása.....	72
6. KORSZAK: UTOLSÓ ÉVEK	76
FÜGGELÉK	79
KENTENICH ATYA ÉS A SCHÖNSTATT APOSTOLI MOZGALOM ÍGÉRETEI PÉTER UTÓDAINAK	83
SCHÖNSTATT MAGYARORSZÁGON.....	85
A G. házaspár előkészítése	85
1980-1986: A meggyökerezés és a kapcsolatok építésének a korszaka.....	87
1986-1992: A magyar Schönstatt családmozgalom kibontakozása.....	89
1992: Schönstatt meggyökerezése és magyarrá válása.....	89
FELHASZNÁLT IRODALOM	91
TARTALOMJEGYZÉK	93